

Lokalna Strategia Rozwoju

na lata 2009-2015

***Lokalnej Grupy Działania
PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA***

***Barcin – Gąsawa – Łabiszyn – Rogowo - Żnin
2009***

Wstęp

Lokalna Strategia Rozwoju jest dokumentem, w którym zawiera się misja, wizja, cele i kierunki działania stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Pałuki – Wspólna Sprawa na lata 2009-2015. W skład tego szerokiego partnerstwa wchodzi przedstawiciele sektora społecznego, publicznego oraz gospodarczego z gmin: Barcin, Gąsawa, Łabiszyn, Rogowo, Żnin.

W przygotowanej strategii mieszkający tutaj Pałuczanie wskazują na potencjalne możliwości rozwoju, walory oraz zasoby swej „małej ojczyzny”. Powstanie niniejszej strategii poprzedziły szerokie konsultacje wśród mieszkańców terenu Lokalnej Grupy Działania Pałuki – Wspólna Sprawa. Dzięki przeprowadzeniu badania społecznego w postaci ankiet udało się nadać oddolny charakter tej inicjatywie.

Zespół pracujący nad strategią składał się głównie z członków Rady oraz Zarządu LGD Pałuki – Wspólna Sprawa. W ostateczny kształt tego dokumentu wkład mieli również zaproszeni eksperci: pani Mariola Epa oraz pan Michał Szymczak, który był również moderatorem większości sesji warsztatowych.

Nie sposób wymienić wszystkich osób zaangażowanych w przygotowanie niniejszej strategii. Należy jednak w tym miejscu serdecznie im podziękować za trud i czas poświęcony „wspólnej sprawie”. Dzięki tym społecznikom Lokalna Grupa Działania Pałuki – Wspólna Sprawa była w stanie podołać tak dużemu, nowatorskiemu a zarazem trudnemu przedsięwzięciu.

Mamy nadzieję, że wkrótce Pałuki, dzięki naszej wspólnej pracy zmienią się w region, w którym szczęśliwi, otwarci na świat mieszkańcy będą mogli realizować swoje projekty, pomysły, marzenia.

Zarząd

LGD Pałuki – Wspólna Sprawa

SPIS TREŚCI

I. Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania	4
I.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego i numer w tym rejestrze;	4
I. 2. Opis procesu budowania partnerstwa;	5
I.3. Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD;	5
I.4. Struktura Rady;	7
I.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD;	11
I.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego w formie załącznika do LSR podlegającego aktualizacji;	18
I.7. Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji w formie załącznika do LSR.	19
II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności	28
II.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD	28
II.2. Uwarunkowania przestrzenne (mapa), geograficzne, przyrodnicze	28
II.3. Uwarunkowania historyczne i kulturowe;	33
II.4. Ocena społeczno - gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej;	36
II.5. Specyfika obszaru.	42
III. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy.	44
IV. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.	52
V. Określenie misji LGD	66
VI. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR.	66
VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.	74
VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.	75
IX. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji przez LGD oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów.	75
X. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji.	88
XI. Opis procesu przygotowania LSR.	90
XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR.	92
XIII. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej.	94
XIV. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR.	97
XV. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR.	101
XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich.	103
XVII. Informacja o załącznikach.	104

Wprowadzenie

Na mocy przepisów ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz w oparciu o ustawę z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach na terenie obszarów wiejskich mogą powstawać lokalne grupy działania (LGD). Mają one co do zasady formę prawną stowarzyszenia. Lokalne grupy działania odpowiadają za dystrybucję środków na obszarze swojego działania w ramach niektórych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. Poza wymiarem finansowym są to organizacje odpowiedzialne za aktywizację obszarów wiejskich, za zmianę sposobu myślenia mieszkańców tych terenów i zmianę sposobu postrzegania wsi przez społeczeństwo.

Aby działania podejmowane przez LGD miały charakter zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich niezbędny jest strategiczny dokument wskazujący zasadnicze kierunki realizowanych projektów (operacji) w oparciu o zdefiniowane potrzeby mieszkańców. Dokumentem takim jest lokalna strategia rozwoju. Służy ona wytyczeniu kierunków, w których LGD pojmowana jako obszar, jako wspólnota, będzie się rozwijać, przede wszystkim przy współudziale środków finansowych pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Niniejszy dokument powstał przede wszystkim dzięki ogromnemu zaangażowaniu społecznemu mieszkańców Pałuk, w wyniku licznych spotkań, konsultacji, porad zewnętrznych ekspertów. Wszystko to, aby uniknąć jakiegokolwiek stronniczości, aby dopracować strategię w największym możliwym stopniu do potrzeb uwarunkowanych lokalną specyfiką.

Po raz pierwszy w historii mieszkańcy obszarów wiejskich mają szansę na bezpośrednie współdecydowanie o przeznaczeniu tych środków. Taką możliwość stwarza członkostwo w LGD przedsiębiorców, przedstawicieli stowarzyszeń, zespołów ludowych, kół gospodyń wiejskich oraz innych formalnych i nieformalnych grup aktywnych społecznie. LGD jest partnerstwem władz lokalnych, które przystępując do jej utworzenia dały mieszkańcom możliwość realnego uczestniczenia w współtworzeniu lokalnego sukcesu. To niepowtarzalna okazja, by mieszkańcy poprzez połączenie swoich sił zdecydowali jak wyglądać ma ich miejscowość w roku 2015.

I. Charakterystyka Lokalnej Grupy Działania

I.1. Poniżej przedstawiono charakterystykę Lokalnej Grupy Działania PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA jako jednostki odpowiedzialnej za realizację lokalnej strategii rozwoju (LSR).

- a. Nazwa: Lokalna Grupa Działania PAŁUKI - WSPÓLNA SPRAWA
- b. Status prawny LGD: stowarzyszenie powstałe w oparciu o art. 15 ustawy z dnia 7 marca 2007 o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U. Nr 64 poz.427 oraz z 2008 r. Nr 98, poz. 634)
- c. Data wpisu do KRS: 3 lipca 2008 r.
- d. Numer KRS: 0000309517

I.2. Opis procesu budowania partnerstwa

Idea powstania na Pałukach lokalnej grupy działania zrodziła się wśród żnińskich samorządowców jesienią 2006 roku. Teren powiatu żnińskiego, z wyjątkiem terenu gminy Janowiec Wielkopolski, należącej do LGD Dolina Wełny (woj. Wielkopolskie) nie uczestniczył dotąd w inicjatywie Leader. Nowy okres programowania na lata 2007-2013 i duże środki finansowe przeznaczone na realizację tego podejścia na terenie Polski stały się zachętą do stworzenia LGD. Organizacji skupiającej ludzi z różnych środowisk, o różnych interesach, z różnych branż, aby poprawić jakość życia w lokalnej wspólnocie i atrakcyjność najbliższego otoczenia.

W wyniku porozumienia zawartego pomiędzy samorządami podjęto proces informowania społeczności lokalnej o inicjatywie Leader, o idei partnerstwa pomiędzy sektorem społecznym, publicznym i gospodarczym. Efektem tych działań było zainicjowanie przez samorządy gmin Barcin, Łabiszyn, Rogowo, Gąsawa i Żnin wraz ze Stowarzyszeniem Leszka Białego z Godaw (gmina Gąsawa) powstania projektu pn. Pałuki-wspólna sprawa. Realizowany był w on w roku 2007. Ostatnim etapem projektu było powołanie do życia LGD. Walne zebranie członków założycieli odbyło się w dniu 1 grudnia 2007 roku w Żnińskim Domu Kultury w Żninie. Na spotkanie to przybyła rekordowa liczba osób – 171 przedstawicieli z trzech sektorów. Już sama ilość świadczy o sukcesie informacyjnym, o ogromnym zainteresowaniu społeczeństwa, przedsiębiorców, władz samorządowych rozwojem Pałuk i wdrażaniem podejścia Leader.

I. 3. Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD

LGD PAŁUKI - WSPÓLNA SPRAWA na dzień 9 stycznia 2009 roku, tj. na dzień przyjęcia niniejszego dokumentu przez Walne Zebranie Członków liczy 73 członków. LGD działa na terenie 5 gmin: Barcin, Gąsawa, Łabiszyn, Rogowo i Żnin, których organy stanowiące (rady gminy lub rady miejskie) wyraziły wolę przystąpienia do LGD w drodze uchwały. Członkowie LGD reprezentują trzy sektory, tj. gospodarczy (6 członków), społeczny (53 członków) oraz publiczny (14 członków).

Ważnym partnerem na etapie powstawania i rozwoju LGD były lokalne samorządy gminne wraz z podlegającymi instytucjami takimi jak: szkoły, ośrodki kultury, ośrodki zdrowia, biblioteki. W działalność LGD bardzo aktywnie włączyły się lokalne organizacje: stowarzyszenia, kluby sportowe, ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich. Sektor gospodarczy reprezentują lokalni przedsiębiorcy oraz rolnicy, prowadzący gospodarstwa agroturystyczne.

Sposób rozszerzania i zmiany składu LGD został uregulowany zapisami statutowymi w rozdziale III.

1. Członkowie LGD dzielą się na:
 - 1) członków zwyczajnych LGD
 - 2) członków wspierających LGD
2. Członkiem zwyczajnym LGD może być:
 - 1) pełnoletnia osoba fizyczna, która spełnia łącznie następujące warunki:
 - a) spełnia warunki określone w ustawie Prawo o stowarzyszeniach;
 - b) działa na rzecz rozwoju obszarów wiejskich lub wyrazi na piśmie deklarację takiego działania;
 - c) przedstawi rekomendację szerszej grupy społecznej, np. koła gospodyń, zespołu ludowego, strażaków ochotników z jednostki OSP, czynnie działającej grupy nieformalnej lub rekomendację 2 członków LGD lub jest osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą lub pełni ważną funkcję publiczną na terenie objętym partnerstwem, tj. wójta, burmistrza, starosty i ich zastępców, sołtysa, radnego gminy lub powiatu, dyrektora instytucji publicznej, w tym szkoły, jednostki gminnej;
 - d) złoży deklarację członkowską.
 - 2) osoba prawna, w tym jednostka samorządu terytorialnego, która przedstawi uchwałę lub decyzję organu stanowiącego, zawierającą:
 1. deklarację przystąpienia do LGD;
 2. wskazanie osoby fizycznej reprezentującej osobę prawną w LGD lub osobę upoważnioną do wykonania uchwały lub decyzji.
3. Członkiem wspierającym może być każda osoba fizyczna lub prawna wyrażająca wolę stałej współpracy z LGD na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.
4. Członkostwo osób, o których mowa w ust. 2 pkt 1 lit. c nie wygasa wraz z zaprzestaniem wykonywania danej funkcji lub utraty rekomendacji.
5. Nabycie i stwierdzenie utraty członkostwa w LGD następuje na podstawie uchwały Zarządu.
6. Członek zwyczajny LGD jest obowiązany:
 - 1) propagować cele działania LGD i aktywnie uczestniczyć w ich realizacji;
 - 2) przestrzegać postanowień Statutu;
 - 3) opłacać składki członkowskie;
 - 4) brać udział w Walnym Zebraniu Członków.
7. Członek zwyczajny LGD ma prawo:
 - 1) do czynnego i biernego prawa wyborczego do władz LGD, z zastrzeżeniem § 19 ust. 6 i § 14 ust. 2.
 - 2) składać Zarządowi wnioski dotyczące działalności LGD;
 - 3) brać udział w organizowanych przez LGD przedsięwzięciach o charakterze informacyjnym lub szkoleniowym;
 - 4) wstępu na organizowane przez LGD imprezy kulturalne.
8. Członek wspierający LGD ma wszystkie prawa i obowiązki członka zwyczajnego LGD z wyjątkiem czynnego i biernego prawa wyborczego.
9. Utrata członkostwa następuje wskutek:
 - a. złożenia Zarządowi pisemnej rezygnacji – w przypadku osoby fizycznej;
 - b. złożenia Zarządowi uchwały lub decyzji organu stanowiącego osoby prawnej z postanowieniem o wystąpieniu z LGD;

- c. wykluczenia przez Zarząd:
 - 1. za działalność niezgodną ze Statutem lub uchwałami władz LGD;
 - 2. z powodu pozbawienia praw publicznych prawomocnym wyrokiem sądu.
 - d. śmierci osoby fizycznej lub likwidacji osoby prawnej.
10. Od uchwały Zarządu w przedmiocie wykluczenia członkowi zwyczajnemu LGD przysługuje odwołanie do Walnego Zebrania Członków w terminie 21 od dnia doręczenia uchwały Zarządu o wykluczeniu. Uchwała Walnego Zebrania Członków jest ostateczna i jest podejmowana na najbliższym Walnym Zebraniu Członków. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Zarządu.

LGD jest podmiotem budującym swoją tożsamość lokalną na zasobach wiedzy i doświadczeniu swoich członków, dlatego jest otwarte na nowych członków. Poszerzanie składu LGD jest sprawą priorytetową dla władz LGD, ze szczególnym naciskiem na pozyskanie jak największej reprezentatywności sektora społecznego i gospodarczego z obszaru działania. Przedstawiciele szczególnie sektora gospodarczego są wymagającymi partnerami, którzy wymagają profesjonalnych działań i nie zawsze mają zaufanie do podmiotów działających na gruncie społecznym. Władze LGD przykładają jednak szczególną uwagę do akcji promocyjnych i spotkań z przedsiębiorcami dotyczącymi zarówno włączenia się w działalność LGD, w tym przystąpienia do LGD, jak i promocji podejścia Leader.

Wykaz członków stanowi załącznik numer 1 do LSR.

I.4. Struktura Rady (organu decyzyjnego)

W strukturze LGD władzą odpowiedzialną za wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia WE nr 1698/2005, tj. organem decyzyjnym jest Rada. Kadencja Rady, tak jak i pozostałych władz LGD wynosi 4 lata. Rada wybierana jest w wyborach bezpośrednich przez Walne Zebranie Członków w sposób tajny, chyba, że Walne Zebranie Członków jednogłośnie postanowi inaczej. Rada liczy od 25 do 30 członków. Liczba członków Rady jest ustalana przez Walne Zebranie Członków. W skład Rady wchodzi przedstawiciele wszystkich trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego, w proporcjach wynikających ze składu członków LGD z tym, że co najmniej połowę członków Rady stanowią partnerzy gospodarczy i społeczni oraz inne podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska naturalnego, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości mężczyzn i kobiet. Kolejnym warunkiem postawionym przed potencjalnym członkiem Rady, w celu podniesienia jakości jej pracy jest wymóg, aby członkiem Rady mogła być wyłącznie osoba fizyczna zameldowana na pobyt stały na obszarze objętym partnerstwem w ramach podejścia Leader realizowanym przez LGD od co najmniej 5 lat przed dniem wyboru.

Na czele Rady stoi Przewodniczący Rady, który zwołuje jej posiedzenia, kieruje nimi, podpisuje dokumenty w imieniu Rady, reprezentuje Radę na zewnątrz. Swoje zadania Przewodniczący Rady wykonuje samodzielnie lub przy pomocy 2 zastępców. Zarówno Przewodniczący Rady, jak i jego zastępcy wybierani są na pierwszym posiedzeniu spośród swoich członków. Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji (projektów) zgodnie

z art. 62 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia Rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L277 z 21.10.2005 r. str.1) oraz art. 15 ust. 2 pkt 4) ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 z 2007r.), które mają być realizowane w ramach LSR opracowanej przez LGD. Wybór operacji dokonywany jest w formie uchwały Rady, podjętej zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania. Od uchwały tej podmiotom, których dotyczy uchwała przysługuje odwołanie do Rady wnoszone w terminie 7 dni od dnia dostarczenia uchwały. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Zarządu. Decyzja Rady podjęta w trybie odwoławczym jest ostateczna.

Obecnie zgodnie z uchwałą Walnego Zebrania Członków Rada liczy 25 członków, którzy wybierani są zgodnie z następującymi parytetami również wprowadzonymi przez Walne Zebranie Członków. Poniższa tabela przedstawia podział mandatów w Radzie.

Tab. 1

1	2	3	4	5	6
	Barcin	Rogowo	Łabiszyn	Gąsawa	Żnin
organizacje pozarządowe	1	1	1	1	1
sektor publiczny	1	1	1	1	1
przedsiębiorcy	1	1	1	1	1
samorząd	1	1	1	1	1
przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego	1	1	1	1	1

Dla określenia poszczególnych grup kandydatów ustalono następujące definicje:

- a. Organizacje pozarządowe to osoby prawne działające jako stowarzyszenie lub fundacja.
- b. Sektor publiczny to przedstawiciele instytucji publicznych, przede wszystkim dyrektorzy gminnych jednostek organizacyjnych lub ich pełnomocnicy, dyrektorzy szkół, wójtowie, burmistrzowie i zastępcy wszystkich wyżej wymienionych.
- c. Przedsiębiorcy to osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.
- d. Samorząd to przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, którzy przedstawiają uchwałę organu stanowiącego danej jednostki samorządu terytorialnego o jej przystąpieniu do LGD wraz ze stosownym pełnomocnictwem (upoważnieniem) dla właściwego organu (wójta lub burmistrza), jednostki samorządu terytorialnego.
- e. Przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego to radni gminy i powiatu, sołtysi, osoby, które przedstawiają rekomendację szerszej grupy społecznej (zespołu ludowego, rady sołectkiej, czynnie działającej na rzecz danej społeczności lub dla

osiągnięcia określonego celu grupy nieformalnej, koła gospodyń wiejskich, strażaków ochotników z danej jednostki OSP), rolnicy indywidualni.

Powyższe kategorie odpowiadają 3 sektorom zgodnie z zapisami deklaracji członkowskiej na członka LGD. W niej zastosowano następujący podział członków pochodzących z sektora:

- a) **publicznego**, na który składają się w szczególności: gminy, powiaty, uczelnie publiczne, jednostki badawczo-rozwojowe, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, państwowe lub samorządowe instytucje kultury oraz państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych przepisów w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorców,
- b) **społecznego**, na który składają się w szczególności: osoby fizyczne działające na rzecz rozwoju obszaru objętego LSR, związki zawodowe, organizacje społeczno-zawodowe rolników, stowarzyszenia, ruchy obywatelskie, inne dobrowolne zrzeszenia oraz fundacje z obszaru objętego LSR oraz
- c) **gospodarczego**, na który składają się przedsiębiorcy.

Procentowy udział członków organu decyzyjnego w poszczególnych sektorach przedstawia się następująco:

Tab. 2

Sektor	%
SPÓŁECZNY	48
GOSPODARCZY	20
PUBLICZNY	32

Wykaz członków organu decyzyjnego

Tab.3

Lp.	Imiona i nazwisko członka Rady LGD	Nazwa członka, którego przedstawicielem w Radzie LGD jest dana osoba	Gmina	Sektor
1	Elżbieta, Helena Pałka	Klub Żeglarski „Neptun”	Barcin	społeczny
2	Krzysztof Pałka	-	Barcin	gospodarczy
3	Grzegorz Smoliński	Gmina Barcin	Barcin	publiczny
4	Grażyna Szafraniak	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Barcin im. Jakuba Wojciechowskiego	Barcin	publiczny
5	Beata Wysznińska	-	Barcin	społeczny
6	Joanna Łakomska	Gminny Ośrodek Kultury	Gąsawa	publiczny
7	Tadeusz Gołębiowski	Gmina Gąsawa	Gąsawa	publiczny
8	Alojzy, Mikołaj Grochowski	-	Gąsawa	społeczny
9	Przemysław Łasecki	IKAR Drachenwerkstatt-Zakład Krawiecki	Gąsawa	gospodarczy
10	Jacek, Wacław Sytek	Stowarzyszenie Leszka Białego	Gąsawa	społeczny
11	Alina Borkowska	Zespół Szkół Publicznych w Lubostroniu	Łabiszyn	publiczny
12	Ryszard, Kazimierz Latowski	-	Łabiszyn	społeczny
13	Zenon Mikuła	-	Łabiszyn	społeczny
14	Mirosława Urbanek	-	Łabiszyn	społeczny
15	Zdzisław Jakubczyk	Zakład Usługowy „Meblostrój”	Łabiszyn	gospodarczy
16	Józefa Błajet	-	Rogowo	społeczny
17	Roman Bereźnicki	Samorządowa Administracja Placówek Oświatowo-Kulturalnych w Rogowie	Rogowo	publiczny
18	Tadeusz Cieniawa	-	Rogowo	społeczny
19	Karolina, Maria Malikowska	Gmina Rogowo	Rogowo	publiczny
20	Justyna Nizioł-Zacharzewska	-	Rogowo	gospodarczy
21	Zenon Flejter	PH „ROLMET”	Żnin	gospodarczy
22	Elżbieta Kończal	-	Żnin	społeczny

23	Jerzy Śniadecki	Żnińskie Towarzystwo Miłośników „Baszta”	Żnin	społeczny
24	Stefan, Janusz Czarnecki	-	Żnin	społeczny
25	Karol Osiński	Gmina Żnin	Żnin	publiczny

I.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego

LGD PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA działa na podstawie statutu oraz wewnętrznych regulaminów poszczególnych władz i procedur regulujących określone pola funkcjonowania wewnętrznego LGD. Poszczególne władze LGD funkcjonują w oparciu o następujące regulaminy:

- Regulamin Rady LGD.
- Regulamin Zarządu LGD.
- Regulamin Komisji Rewizyjnej LGD.

Wśród procedur wewnętrznych w LGD obowiązują między innymi:

- Procedura wyboru operacji.
- Procedura wykluczenia z członka organu decyzyjnego z procedury oceny operacji.
- Procedura „0”.
- Procedura naboru pracowników.
- Zasady dotyczące podwójnego finansowania operacji.

W LGD obowiązuje także Regulamin Biura LGD.

Najwyższą władzą LGD jest Walne Zebranie Członków, do którego kompetencji należy:

- 1) uchwalanie kierunków i programu działania LGD, w tym uchwalanie LSR;
- 2) ustalanie liczby członków Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej, z zastrzeżeniem § 19 ust. 3 oraz § 20 ust. 2;
- 3) wybór i odwołanie członków Rady i Zarządu;
- 4) podejmowanie uchwały w sprawie absolutorium ustępującemu Zarządowi;
- 5) uchwalanie zmian Statutu;
- 6) podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia LGD do innych organizacji;
- 7) podejmowanie uchwały w sprawie rozwiązania LGD;
- 8) uchwalanie regulaminu obrad Walnego Zebrania Członków;
- 9) przyjmowanie rocznych sprawozdań z działalności Rady i Zarządu, w tym sprawozdań finansowych;
- 10) podejmowanie uchwał w sprawie odwołań od uchwały Zarządu dotyczącej pozbawienia członkostwa;

- 11) podejmowanie uchwał i decyzji w innych sprawach niezastrzeżonych dla Zarządu, Rady lub Komisji Rewizyjnej.

W Walnym Zebraniu Członków biorą udział:

- 1) z głosem stanowiącym – członkowie zwyczajni LGD;
- 2) z głosem doradczym – członkowie wspierający LGD.

Walne Zebranie Członków zwoływane jest przez Zarząd co najmniej raz do roku, z własnej inicjatywy, powiadamiając o jego terminie, miejscu obrad i propozycjach porządku obrad wszystkich członków LGD w skuteczny sposób, co najmniej na 14 dni przed wyznaczonym terminem. Walne Zebranie Członków zwoływane jest także przez Zarząd w trybie nadzwyczajnym:

- 1) z własnej inicjatywy;
- 2) na pisemny wniosek Komisji Rewizyjnej lub Rady;
- 3) na pisemny wniosek 1/3 wszystkich członków zwyczajnych LGD.

Walne Zebranie Członków obraduje i podejmuje decyzje bez względu na liczbę członków zwyczajnych LGD biorących w nim udział, § 16 nie stosuje się.

Zarząd jest władzą LGD odpowiadającą za bieżące funkcjonowanie LGD, składa się on z 4 do 6 członków. Liczebność Zarządu określana jest przez Walne Zebranie Członków. Walne Zebranie Członków wybiera prezesa i członków Zarządu. Wiceprezesów wybiera Zarząd spośród siebie na swym pierwszym posiedzeniu. Prezes kieruje pracą Zarządu, zwołuje posiedzenia Zarządu i im przewodniczy.

Do kompetencji Zarządu należy:

- 1) podejmowanie uchwał w sprawie nabycia i utraty członkostwa w LGD;
- 2) reprezentowanie LGD na zewnątrz i działanie w jego imieniu;
- 3) kierowanie bieżącą pracą LGD;
- 4) zarządzanie majątkiem i funduszami LGD;
- 5) zwoływanie Walnego Zebrania Członków;
- 6) ustalanie wysokości składek członkowskich;
- 7) dokonywanie wyboru pracowników LGD na podstawie przeprowadzonego uprzednio postępowania rekrutacyjnego;
- 8) ustalanie wielkości zatrudnienia i zasad wynagradzania pracowników Biura LGD;
- 9) ustalanie regulaminu Biura LGD;
- 10) opracowywanie projektów LSR, oraz innych wymaganych przepisami PROW dokumentów, celem przystąpienia do konkursu na realizację LSR;
- 11) przygotowanie wniosku o dofinansowanie realizacji LSR i przystąpienie do konkursu na jej dofinansowanie, zgodnie z przepisami PROW;
- 12) realizacja LSR zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów PROW, w tym ogłaszanie konkursów na projekty z zakresu działania 4.1 PROW, ich przyjmowanie i przedkładanie Radzie, celem dokonania wyboru projektów do realizacji w ramach LSR;
- 13) Opracowywanie wniosków i innych dokumentów w celu pozyskiwania środków na realizację celów z innych programów pomocowych;

14) Wykonywanie innych działań wymaganych przepisami, związanych z realizacją LSR w ramach osi LEADER PROW.

Członkowie Zarządu są odpowiedzialni za pozyskiwanie środków na działalność LGD, m.in. poprzez zbieranie składek członkowskich i aplikowanie o środki publiczne. Zarząd jest w tym zakresie wspierany przez biuro LGD. Członkowie Zarządu nie uczestniczą natomiast w procesie wyboru projektów z 3 i 4 osi Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w oparciu o kryteria lokalne. Zadanie to należy do wyłącznej kompetencji Rady. Decyzje Rady są w tym zakresie niezależne od Zarządu. Od decyzji Rady można się natomiast odwołać w formie pisemnej wnosząc odwołanie za pośrednictwem Zarządu do Rady. Zarząd w procedurze odwoławczej dokonuje wyłącznie przekazania odwołania na ręce Przewodniczącego Rady. Wówczas to Rada ponownie zapoznaje się z daną operacją i rozpatruje zasadność wniesionego protestu.

Do wyłącznej kompetencji Rady natomiast należy wybór operacji (projektów) zgodnie z art. 62 rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia Rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L277 z 21.10.2005 r. str.1 oraz art. 15 ust. 2 pkt 4) ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 z 2007r.), które mają być realizowane w ramach LSR opracowanej przez LGD. Wybór tych operacji dokonywany jest w formie uchwały Rady, podjętej zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków uprawnionych do głosowania. Od uchwały o wyborze operacji do realizacji podmiotom, których dotyczy uchwała przysługuje odwołanie do Rady wnoszone w terminie 7 dni od dnia dostarczenia uchwały. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Zarządu. Decyzja Rady podjęta w trybie odwoławczym jest ostateczna. W posiedzeniach Rady mogą uczestniczyć członkowie Zarządu z głosem doradczym.

Powołanie na członka organu decyzyjnego następuje w drodze uchwały Walnego Zebrania Członków zwykłą większością głosów. Zgodnie z uregulowaniami statutowymi wybory w trakcie kadencji oraz utrata mandatu członka organu decyzyjnego odbywają się w sposób ustalony dla wszystkich władz LGD.

1. W razie zmniejszenia się składu władz LGD wymienionych w § 14 ust. 1 pkt 2, 3, 4 o mniej niż 50% składu początkowego danej władzy w czasie trwania kadencji tych władz, władze uzupełniają niezwłocznie swój skład poprzez wybór nowych członków.
2. W razie zmniejszenia się składu władz LGD wymienionych w § 14 ust. 1 pkt 2, 3, 4 o co najmniej 50% składu początkowego danej władzy w czasie trwania kadencji tych władz, Zarząd niezwłocznie zwołuje Walne Zebranie Członków w celu uzupełnienia ich składu.
3. Utrata mandatu członka władz LGD może nastąpić:
 - 1) w przypadku pisemnej rezygnacji,
 - 2) z powodu pozbawienia praw publicznych prawomocnym wyrokiem,
 - 3) za działalność niezgodną ze Statutem lub uchwałami władz LGD,
 - 4) z powodu śmierci.

Wyłączenie członka organu decyzyjnego od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie zaistnienia okoliczności, które mogą wywoływać wątpliwości, co do jego bezstronności następuje w sposób zgodny z Procedurą wykluczenia, którą opisano na stronie 86 LSR.

W ramach LGD funkcjonuje także Biuro, którego pracami kieruje Dyrektor Biura, który jest bezpośrednim przełożonym wszystkich pracowników Biura LGD. W razie jego nieobecności obowiązki te są sprawowane przez Prezesa. Bezpośrednim przełożonym Dyrektora Biura jest Prezes, a w przypadku jego nieobecności obowiązki te wykonuje jeden z wiceprezesów wskazany przez Prezesa. Na wniosek Dyrektora Biura, Prezes LGD zatrudnia pozostałych pracowników, określa ich kompetencje, obowiązki, odpowiedzialność oraz czas pracy i wynagrodzenie. Pracownicy Biura LGD są zatrudniani w drodze konkursu zgodnie z „Zasadami naboru pracowników LGD”, które są jedną z procedur obowiązujących w LGD. Biuro ma umożliwiać sprawne funkcjonowanie LGD oraz zapewnić obsługę władz LGD.

W Biurze LGD tworzy się stanowiska pracy:

- a. Dyrektor Biura;
- b. Księgowy Biura;
- c. ds. funduszy unijnych;
- d. ds. promocji i informacji oraz współpracy międzynarodowej;
- e. ds. administracyjnych.

Stanowiska te mogą być stanowiskami jedno lub wieloosobowymi, natomiast zatrudnione w ich ramach osoby mogą pracować w pełnym bądź też niepełnym wymiarze czasu pracy. Do podstawowych czynności na poszczególnych stanowiskach należy przede wszystkim:

- A. Dyrektor Biura jest odpowiedzialny za prawidłowe zarządzanie sprawami LGD - w ramach posiadanych uprawnień i nie zastrzeżonych do kompetencji innych organów LGD - oraz Biurem i należyta realizacją w szczególności:
- 1) wykonywanie uchwał Walnego Zebrania Członków i Zarządu LGD,
 - 2) realizację zadań określonych przez Prezesa lub Zarząd,
 - 3) prowadzenie bieżących spraw LGD,
 - 4) gromadzenie i udostępnianie informacji i dokumentacji z zakresu działalności LGD,
 - 5) prowadzenie działalności wydawniczej,
 - 6) wydawanie wewnętrznych materiałów informacyjnych i problemowych w porozumieniu z Zarządem,
 - 7) ogólne poradnictwo prawne, finansowe, organizacyjne i inne w oparciu o własny bank danych oraz zamawiane ekspertyzy i opinie specjalistyczne,
 - 8) przygotowywanie materiałów na posiedzenia władz LGD,
 - 9) opracowywanie projektów zmian w statucie i regulaminach organizacyjnych,
 - 10) prowadzenie dokumentacji z funkcjonowania władz LGD,
 - 11) sporządzanie odpisów uchwał władz LGD i wydawanie ich uprawnionym organom,
 - 12) prowadzenie dokumentacji członkowskiej, w tym opłacanych składek,
 - 13) sporządzanie syntetycznych protokołów z zebrań Zarządu,
 - 14) prowadzenie rejestru uchwał władz LGD,
 - 15) opracowywanie planów pracy, budżetu oraz sprawozdań merytorycznych i finansowych,

- 16) prowadzenie korespondencji służbowej,
- 17) udział w naradach, sympozjach, szkoleniach, uroczystościach związanych z działalnością LGD,
- 18) utrzymywanie stałego kontaktu z członkami LGD,
- 19) prowadzenie spraw kadrowych i dokumentacji LGD,
- 20) sprawowanie pieczy nad sprzętem biurowym oraz zlecanie przeprowadzenia jego konserwacji lub naprawy.
- 21) uczestniczenie w posiedzeniach władz LGD zgodnie z regulacjami statutowymi,
- 22) oraz inne zadania zlecone przez Prezesa.

Dyrektor Biura jest upoważniony do:

- 1) reprezentowania LGD w granicach umocowania,
- 2) prowadzenia zwykłego zarządu sprawami LGD,
- 3) podpisywania bieżącej korespondencji,
- 4) dokonywania samodzielnych zakupów bieżących jednorazowo do wysokości 3.500 PLN brutto, a także powyżej tej kwoty po uprzedniej akceptacji Zarządu,
- 5) zawierania umów - zleceń i o dzieło, o ile posiada stosowne pełnomocnictwo,
- 6) kierowania pracą i nadzoru nad pracownikami Biura i zleceniobiorcami oraz wykonawcami,
- 7) współdziałania z przedstawicielami środków masowego przekazu oraz informowania ich o działalności i zamierzeniach LGD,
- 8) podejmowania decyzji dotyczących działalności LGD w zakresie nie zastrzeżonym dla innych organów.

B. Księgowy podlega służbowo Dyrektorowi Biura i jest zobowiązany do prowadzenia księgowości LGD, według zasad określonych w stosownych przepisach o gospodarce finansowej i rachunkowości, przyjmując na siebie pełną odpowiedzialność w tym zakresie. Księgowy Biura jest odpowiedzialny za prawidłowe i bieżące prowadzenie księgowości oraz sprawozdawczości finansowej, terminowe dokonywanie rozliczeń finansowych zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa, i należyłą realizacją w szczególności:

- 1) prowadzenie rachunkowości zgodnie z aktualnymi przepisami prawa,
- 2) tworzenie warunków dla przestrzegania ścisłej dyscypliny finansowej i budżetowej LGD,
- 3) należyte przechowywanie i zabezpieczanie dokumentów księgowych, ksiąg rachunkowych, sprawozdań finansowych,
- 4) bieżące, prawidłowe prowadzenie księgowości z zastosowaniem racjonalnej organizacji pracy i techniki przetwarzania danych,
- 5) rejestracja operacji gospodarczych - finansowych,
- 6) analiza dokumentów finansowych,
- 7) sporządzanie obowiązujących dowodów księgowych, kasowych i magazynowych,
- 8) dokonywanie zamknięcia rocznego ksiąg oraz sporządzanie wymaganych zasadami rachunkowości sprawozdań finansowych,
- 9) sporządzanie w obowiązującym terminie deklaracji i wykazów dla celów organów podatkowych i ZUS i innych uprawnionych organów,
- 10) udostępnianie ksiąg oraz dokumentów finansowych do kontroli sprawowanej przez uprawnione organa kontrolne,

- 11) prowadzenie ewidencji środków trwałych i wyposażenia,
- 12) prowadzenie kartotek wynagrodzeń,
- 13) sporządzanie list płac,
- 14) regulowanie zaliczek na podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych,
- 15) prowadzenie tabel amortyzacyjnych i wyceny środków trwałych,
- 16) regulowanie płatności wynikających ze zobowiązań,
- 17) odprowadzanie składek ZUS, rozliczenia z ZUS i wypłat zasiłków chorobowych,
- 18) wypłatę wynagrodzeń osobowych i honorariów, sporządzanie sprawozdań dotyczących zatrudnienia i funduszu płac,
- 19) wystawianie rachunków,
- 20) prowadzenie dokumentacji składek członków zwyczajnych i wspierających,
- 21) prowadzenie rachunku bankowego,
- 22) prowadzenie spraw kadrowych,
- 23) opracowywanie projektu preliminarza budżetowego,
- 24) czuwanie nad prawidłowym przebiegiem wykonania budżetu LGD,
- 25) wnioskowanie wraz z uzasadnieniem o wprowadzenie zmian w preliminarzu budżetowym,
- 26) realizowanie wydatków w zakresie ubezpieczeń społecznych i kosztów podróży,
- 27) prowadzenie kasy gotówkowej zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa,
- 28) prawidłowe zabezpieczenie środków finansowych i pozostałych składników majątkowych,
- 29) sporządzanie pism, wniosków i podań związanych z działalnością finansowo-księgową LGD.

C. Stanowisko ds. funduszy unijnych jest odpowiedzialne za kompleksową obsługę potencjalnych beneficjentów w zakresie programów dotacyjnych UE, przygotowanie projektów w ramach funduszy UE oraz realizację i rozliczenie procesu dotacyjnego projektów, a także:

- 1) doradztwo unijne dla mieszkańców terenu objętego LSR,
- 2) monitorowanie problematyki związanej z funduszami UE,
- 3) poszukiwanie możliwości pozyskania dofinansowań unijnych dla projektów LGD,
- 4) przygotowanie kompletnej dokumentacji na potrzeby realizacji projektu w ramach funduszy UE (w ramach posiadanej wiedzy i umiejętności),
- 5) wykonawstwo projektów inwestycyjnych i szkoleniowo-doradczych (obsługa pozyskanych środków w ramach projektu, dokumentacja rozliczeniowa),
- 6) realizację projektów LGD,
- 7) informowanie w zakresie konkursów ogłaszanych o dofinansowanie w ramach osi IV PROW oraz pomoc w przygotowywaniu projektów przez potencjalnych beneficjentów.

D. Stanowisko ds. promocji i informacji oraz współpracy międzynarodowej jest odpowiedzialne za promocję i informacje na temat realizowanych projektów przez LGD oraz za nawiązywanie współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej, a także za:

- 1) nadzór nad realizacją strategii promocyjnej projektów,
- 2) przygotowywanie i prezentowanie informacji na temat projektów,
- 3) współpracę z mediami,
- 4) prowadzenie promocji Stowarzyszenia,

- 5) organizowanie spotkań i konferencji,
- 6) zarządzanie treścią merytoryczną materiałów promocyjnych i informacyjnych,
- 7) redagowanie strony internetowej LGD,
- 8) rekrutację beneficjentów do projektów własnych LGD,
- 9) obsługę klientów (mieszkańców), udzielanie odpowiedzi i wyjaśnień, przyjmowanie wniosków i składanych postulatów przez mieszkańców dotyczące wdrażania LSR,
- 10) informowanie w zakresie konkursów ogłaszanych o dofinansowanie w ramach osi IV PROW oraz pomoc w przygotowywaniu projektów przez potencjalnych beneficjentów.

Stanowisko ds. administracyjnych zapewnia obsługę administracyjno-techniczną Biura LGD oraz władz LGD, szczególnie w okresie przeprowadzania naboru i oceny operacji.

Zaplecze techniczno-organizacyjne

Opis zaplecza techniczno-organizacyjnego stanowi załącznik numer 2 do LSR.

I.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego

Na 25 członków Rady kwalifikacje w zakresie podejścia Leader posiada 14 osób. Ukończyły one w drugiej połowie 2008 roku szkolenie zorganizowane przez firmę EUROSTO Doradztwo i Analizy Gospodarcze z Bydgoszczy. Żadna z osób będąca członkiem Rady LGD nie posiada natomiast doświadczenia w zakresie realizacji projektów o charakterze zbliżonym do operacji mogących być realizowanych w ramach osi 3 i 4 PROW 2007 – 2013.

Szczegółowe informacje na temat kwalifikacji i doświadczenia osób wchodzących w skład organu decyzyjnego przedstawia załącznik 3 do LSR.

I.7. Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

LGD Pałuki – Wspólna Sprawa ma formę prawną stowarzyszenia. Spośród jej członków największe doświadczenie w realizacji operacji, w tym operacji o podobnym zakresie i charakterze do operacji mogących być realizowanych w ramach działań osi 3 i 4 PROW 2007 – 2013, posiadają jednostki samorządu terytorialnego. Łącznie wszyscy członkowie LGD zrealizowali 45 udokumentowanych operacji. Doświadczenia te związane są głównie z realizacją projektów infrastrukturalnych będących wypełnieniem zadań własnych gmin wobec mieszkańców. Dotyczą one przede wszystkim: modernizacji istniejącej oraz budowy nowej ogólnodostępnej infrastruktury użyteczności publicznej (drogi, chodniki, place zabaw), infrastruktury komunalnej (kanalizacja sanitarna), a także wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i aktywizacji społeczeństwa (głównie poprzez projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego).

Poniżej przedstawiono szczegółowy wykaz ww. projektów (operacji).

Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Tab. 4

LP.	BENEFICJENT (nazwa i adres)	NAZWA PROJEKTU	WARTOŚĆ PROJEKTU [zł]	KWOTA DOFINANSOWANIA [zł]	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	OKRES REALIZACJI w latach
1.	Gmina Barcin, ul. Artylerzystów 9, 88-190 Barcin	Budowa kanalizacji sanitarnej ul. Kościelnej w Barcinie	306.933,32	181 972,38 zł	EFRR, ZPORR, Priorytet 3, Działanie 3.1	2004
2.	Gmina Barcin	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Barcin	827.527,00 EUR (dane z umowy; rzeczywista wartość jest większa)	703.398,00 EUR	MF EOG EOG Norweski Mechanizm Finansowy, Priorytet I. Ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego poprzez	2005-2009

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015
Lokalnej Grupy Działania „PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA”

					między innymi redukcję zanieczyszczeń i promowanie odnawialnych źródeł energii, Działanie III. Prace termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej	
3.	Gmina Barcin	Modernizacja i wyposażenie Wiejskiego Domu Kultury w Mamliczu	103.995,95	68.193,60	SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006 Działanie Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego	2005-2006
4.	Gmina Barcin	Reintegracja zawodowa i społeczna w Centrum Integracji Społecznej w Barcinie	644.016,88	508.724,39	EFS w ramach SPO RZL, Priorytet 1 Aktywna polityka na rynku pracy oraz integracji zawodowej	2005-2006

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015
Lokalnej Grupy Działania „PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA”

					i społecznej, Działanie 1.5 Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka, Schemat a) Wspieranie osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym	
5.	Gmina Barcin	Plac zabaw w Wolicach	17.653,40	14.700,00	Województwo Kujawsko- Pomorskie dotacje celowa dla gmin, zadanie „Place zabaw dla dzieci – tereny wiejskie”	2008
6.	Gmina Barcin	I etap budowy czterech budynków socjalnych w Barcinie	3.052.730,8 0	610.546,16	Fundusz Dopłat	2007-2008
7.	Gmina Barcin	Zmiana sposobu użytkowania budynku orkiestry na lokale socjalne w Piechcinie	112.385,23	33.715,57	Fundusz Dopłat	2008
8.	Gmina Barcin	Zmiana sposobu użytkowania budynku handlowo-usługowego na lokale socjalne w Mamliczu	104.733,51	31.420,05	Fundusz Dopłat	2008

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015
Lokalnej Grupy Działania „PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA”

9.	Gmina Barcin	Modernizacja dachu sali gimnastycznej Szkoły Podstawowej w Mamliczu	43.706,99	18.356,00	Bank Światowy, PAOW Komponent B2	2004
10.	Gmina Barcin	Budowa kompleksu sportowego „Moje Boisko – Orlik 2012” wraz z infrastrukturą towarzyszącą i ogrodzeniem przy Gimnazjum nr 1 w Barcinie.	1.269.650,10	Po 333.000,00 zł przekazał Wojewoda Kujawsko-Pomorski w Bydgoszczy i Urząd Marszałkowski w Toruniu		2008
11.	Gmina Barcin	Zakup wyposażenia dla Szkoły Podstawowej w Mamliczu i Zespołu Publicznych Szkół nr 1 w Piechcinie	11.919,40	5.006,00	Bank Światowy, PAOW Komponent B2	2004
12.	Gmina Barcin	Przyjazny komputer	42.000,00	42.000,00	EFS, PO KL, Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich	2008-2009
13.	Gmina Żnin Ul. 700-lecia 39 88-400 Żnin	Ochrona zlewni rzeki Gąsawki – etap I	5.436.001,87	4.024.549,78	ZPORR	2004 – 2006
14.		Budowa placu zabaw dla dzieci we wsi Wenecja	27.154,09	25.000,00	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2006
15.		Kultura i sport bez tłumacza	70.008,02	19.995,09	Ministerstwo Edukacji Narodowej	2007

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015
Lokalnej Grupy Działania „PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA”

				3.973,82 Euro (ok. 15200 zł)	Fundusz Wyszehradzki	
16.		„Razem łatwiej znosić ból” w ramach zadania „Opieka paliatywna”	20.600,00	20.600,00	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko- Pomorskiego	2008
17.		„Uczeń na wsi – pomoc w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne zamieszkujące gminy wiejskie oraz gminy miejsko-wiejskie”	44.706,00	44.706,00	PFRON	2008
18.		Otwórz drzwi niepełnosprawnym	229.426,00	181.600,00	PFRON	2008
19.		Aktywni, zintegrowani, silniejsi	256.303,80	229.391,90	Europejski Fundusz Społeczny (PO KL)	2008
20.	Żniński Dom Kultury ul. Pocztowa 15 88-400 Żnin	„Wakacje za jeden uśmiech”	10.244,10	3.042,00	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko- Pomorskiego	2008
21.		„Jesień na Pałukach”	14.178,00	2.000,00	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko- Pomorskiego	2008

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015
Lokalnej Grupy Działania „PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA”

22.	Gmina Rogowo ul. Kościelna 8 88 - 420 Rogowo	„Przebudowa drogi gminnej w m. Czewujewo o dł. 1,820 km”	279.604,81	209.703,61	SAPARD	2003
23.		„Odbudowa drogi gminnej Rogowo – Gostomka w ciągu ulicy Składowej o dł. 0,768 km”	389.777,75	292.333,31	ZPORR	2005
24.		„Odbudowa drogi gminnej Rogowo – Łaziska o dł. 0,520 km w ciągu ulic 600 - lecia”	207.033,88	155.275,41	ZPORR	2005
25.		„Ukształtowanie centrum wsi Rogowo poprzez urządzenie terenów zielonych i przebudowę nawierzchni chodników ”	191.062,4	152.848,80	SPO	2006
26.		Przebudowa drogi gminnej nr 130554C w obrębie Placu Powstańców Wielkopolskich w Rogowie	504.763,22	302.857,93	ZPORR	2006
27.		Przebudowa drogi gminnej nr 130561C w Rogowie w ciągu ulicy Spółdzielczej o dł. 0,188 km	260.138,71	156.083,23	ZPORR	2006
28.		Modernizacja świetlic wiejskich w miejscowościach Ryszewo i Budziszław na terenie Gminy Rogowo	66.780,00	53.424,00	SPO	2007 - 2008
29.		Szkolenia językowe w Rogowie	73.725,94	73.725,94	ZPORR	2005 - 2006

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015
Lokalnej Grupy Działania „PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA”

		dla osób pracujących				
30.		Szkolenie komputerowe w Rogowie dla osób pracujących	91.578,18	91.578,18	ZPORR	2005 - 2006
31.		Nowe kwalifikacje zawodowe dla rolników i domowników szansą na rozwój wsi	469.474,32	469.474,32	ZPORR	2005 - 2006
32.		Pracujący uczą się języków obcych	179.102,58	179.102,58	ZPORR	2006
33.		Odnowienie boiska sportowego i urządzenie placu zabaw dla dzieci w Gogółkowie	23117,66	15639,20	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2006
34.	Gmina Gąsawa ul. Żnińska 8 88-410 Gąsawa	Urządzenie placu zabaw dla dzieci we wsi Obudno	17974,50	17500,00	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	2007
35.		Budowa kanalizacji sanitarnej Gogółkowo-Biskupin-Gąsawa	1 808 199	1 146 689	SAPARD	2004 - 2005
36.	Gminny Ośrodek Kultury w Gąsawie ul. Żnińska 8 88-410 Gąsawa	Doposażenie wiejskich świetlic środowiskowych	9000	9000	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu	2007
37.		Doposażenie wiejskich świetlic środowiskowych dla dzieci i młodzieży	27200	27200	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu	2006
38.	Stowarzyszenie Leszka Białego	Pałuki-Wspólna Sprawa	39 970	31 970	Urząd Marszałkowski	2007

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015
Lokalnej Grupy Działania „PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA”

	Godawy 34 88-410 Gąsawa				Województwa Kujawsko- Pomorskiego	
39.	Gmina Łabiszyn Plac 1000-lecia 1 89-210 Łabiszyn	Budowa placu zabaw w Jeżewie	24.339,00	24.339,00	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko- Pomorskiego	2006
40.		Doposażenie świetlicy wiejskiej w Nowym Dąbiu	10.000,00 zł	10.000,00 zł	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko- Pomorskiego	2006
41.		Montaż windy dla osób niepełnosprawnych w SPZOZ w Łabiszynie	116.969,93	67.615,62	PFRON	2006
42.		Zakup samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych	122.900,00	90.000,00	PFRON	2006
43.		Doposażenie świetlicy wiejskiej w Jeżewie	5.000,00	5.000,00	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko- Pomorskiego	2007
44.		Doposażenie świetlicy wiejskiej w Lubostroniu	5.000,00	5.000,00	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-	2007

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009 – 2015
Lokalnej Grupy Działania „PAŁUKI – WSPÓLNA SPRAWA”

					Pomorskiego	
45.		Budowa sali gimnastycznej w Lubostroniu	400.000,00	400.000,00	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko- Pomorskiego	2007

II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

II.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD

W skład obszaru wchodzi następujące gminy:

Tab. 5

Lp.	Jednostka administracyjna				Powierzchnia w km ²
	Gmina	Status gminy	Powiat	Identyfikator gminy	
1.	Barcin	miejsko-wiejska	żniński	0419013	121,08
2.	Gąsawa	wiejska	żniński	0419022	135,70
3.	Łabiszyn	miejsko-wiejska	żniński	0419043	167,00
4.	Rogowo	wiejska	żniński	0419052	178,56
5.	Żnin	miejsko-wiejska	żniński	0419063	251,55

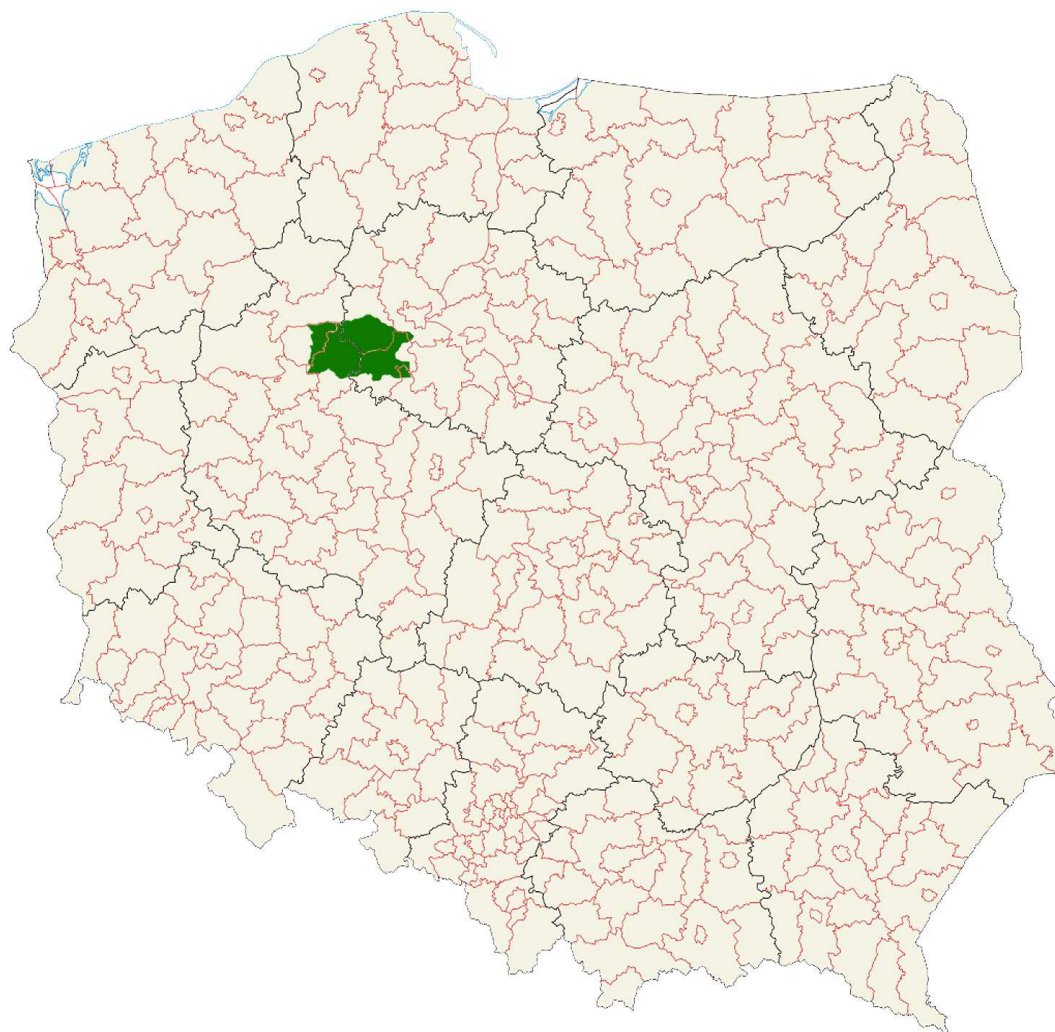
Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju jest spójny terytorialnie, łączą go uwarunkowania geograficzne, tradycje historyczne, kulturowe i przyrodnicze. O wewnętrznej spójności świadczy także szereg podobieństw, na które wskazuje analiza społeczno - gospodarcza obszaru. Mieszkańców obszaru charakteryzuje ponadto lokalny patriotyzm oraz pomysł na rozwój i chęć współpracy.

Opis obszaru objętego LSR podzielony został na podrozdziały opisujące kolejno uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i społeczne i gospodarcze.

II.2. Uwarunkowania przestrzenne

Lokalna Strategia Rozwoju realizowana jest przez Lokalną Grupę Działania Pałuki – Wspólna Sprawa. Obejmuje ona obszar pięciu sąsiadujących ze sobą gmin: Barcin, Gąsawa, Rogowo, Łabiszyn i Żnin. Wszystkie położone są w Powiecie Żnińskim i Województwie Kujawsko-Pomorskim. Ponadto o spójności przestrzennej obszaru świadczy fakt, iż wszystkie gminy tworzące obszar partnerstwa leżą w obrębie krainy historyczno-etnograficznej zwanej Pałukami.

Obszar objęty LSR zajmuje powierzchnię 853,89 km², co stanowi 87% powierzchni Powiatu Żnińskiego i blisko 5% obszaru województwa kujawsko-pomorskiego. Największą gminą obszaru jest Gmina Żnin. Największym miastem, jednocześnie siedzibą władz powiatu żnińskiego, władz miasta oraz grodem braci Śniadeckich i stolicą Pałuk jest Żnin. Obszar objęty LSR zamieszkuje ponad 60 tysięcy osób. Gęstość zaludnienia wynosi tu średnio 71 osoby na 1 km². Spośród 5 gmin tworzących partnerstwo trzy są gminami miejsko-wiejskimi i dwie wiejskimi.

Ryc. 1. Pałuki – kraina geograficzna na tle kraju. <http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Polska-woj-paluki.png>

Ryc. 2. Mapa obszaru LGD na tle powiatu żnińskiego, źródło: Starostwo Powiatowe w Żninie(zmodyfikowano)

Gmina Barcin leży na wschodnich obrzeżach powiatu żnińskiego, przy trasach komunikacyjnych Bydgoszcz – Mogilno oraz Inowrocław – Żnin. Graniczy z gminami: Żnin, Łabiszyn, Dąbrowa, Złotniki Kujawskie i Pakość. Druga z gmin (wg porządku alfabetycznego)

- Gmina Gąsawa leży w południowej części Pałuk. Zlokalizowana jest przy ważnym szlaku prowadzącym z Bydgoszczy do Gniezna. Gąsawa, która jest siedzibą Urzędu Gminy, leży w południowo - wschodniej części Pałuk. Kolejna gmina, której mieszkańcy tworzą partnerstwo - Gmina Łabiszyn położona jest w północno - wschodniej części Powiatu Żnińskiego, w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, na granicy Pałuk i Kujaw. Gmina Rogowo położona jest w południowo-zachodniej części powiatu żnińskiego. Leży przy drodze krajowej nr 5 (Świecie – Bolków). Gmina Żnin położona jest w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego i sąsiaduje z następującymi gminami: Barcin, Damasławek, Dąbrowa, Gąsawa, Janowiec Wielkopolski, Łabiszyn, Rogowo, Szubin i Wapno.

II.2.1. Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze

Obszar Lokalnej Grupy Działania Pałuki – Wspólna Sprawa składa się z gmin o niezwykle atrakcyjnych walorach przyrodniczych. Znajduje się tu 48 jezior, które stanowią cenny, lecz nie w pełni wykorzystany teren potencjalnego rozwoju turystyki i agroturystyki. Wszystkie gminy tworzące partnerstwo na rzecz rozwoju Pałuk położone są w północno-wschodniej części Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i stanowią jeden z najciekawszych odcinków Szlaku Piastowskiego. Obszar objęty LSR położony jest w południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Omawiany obszar jest obszarem typowo rolniczym. Użytki rolne stanowią ok. 63% jego całkowitej powierzchni, a lasy 16%.

II.2.2. Rzeźba terenu

Tereny gmin Barcin, Gąsawa, Łabiszyn, Rogowo i Żnin to tereny łukowatego, czyli pagórkowatego terenu poprzecinanego jeziorami, wokół których rosną podmokłe łąki zwane łęgami. Znajdują się tu czyste jeziora i duże połacie lasów. Gminy tworzące partnerstwo są terenami nizinnymi, na których na przemian występują pola uprawne i trawiaste torfowiska. Średnia wysokość nad poziomem morza dla omawianego obszaru wynosi 100 m. Z ukształtowaniem terenu ww. gmin bezpośrednio związana jest nazwa regionu etniczno – historycznego zwanego Pałukami, którego trzon stanowi obszar objęty LSR. Nazwa „Pałuki” wywodzi się bowiem ze staropolskiego rdzenia „łuk” i „łęg”, „pałak”. Ma ona dwa równorzędne znaczenia. Pierwszym jest łukowaty kształt, a drugim nizina zarośnięta trawą między gruntami obsianymi zbożem.

Swój dzisiejszy wygląd obszar objęty LSR zawdzięcza lodowcowi skandynawskiemu, który wyrzeźbił liczne garby i wzgórza, zaś w rynnowych dolinach pozostawił jeziora. Główną przyczyną tego była działalność lądolodu w czasie ostatniego zlodowacenia. Pod względem geomorfologicznym tereny te stanowią wysoczyznę polodowcową z niewielkimi płacami poziomów sandrowych. W obrębie wysoczyzny wyróżnić można formy związane z bezpośrednią akumulacją lodowca, tj. obszar moreny dennej, płaskiej i falistej oraz pagórki moren czołowych. Powierzchnie obszaru pokrywają też zagłębienia powstałe w wyniku wytapiania się brył martwego lodu. Omawiany obszar obejmuje również liczne rynny jeziorne. Są nimi m.in.: Jezioro Żnińskie Duże i Małe, Skarbińskie, Weneckie, Biskupińskie, Ostrowieckie.

II.2.3. Surowce mineralne i gleby

Najważniejszym materiałem budującym terenu objętego LSR są gliny zwałowe złodowacenia Bałtyckiego. Cechą wyróżniającą obszar są bogate pokłady wapienia i margli jurajskich, które wydobywane są na terenie gminy Barcin. Omawiany obszar charakteryzuje się znacznym urozmaicheniem gleb, zaliczanych do klasy średniej. Dominującą rolę stanowią gleby płowe, ale występują również gleby pochodzenia organicznego tzn. torfy i gleby mułowo - torfowe. Gleby wykazują się najczęściej dobrą przydatnością rolniczą, wobec czego przeważają na nich grunty orne.

II.2.4. Klimat

Teren objęty LSR należy do największego obszaru klimatycznego na terenie Polski tj. śródkowowielkopolskiego. Klimat obszaru związany jest z cyrkulacją znad północnego Atlantyku i basenu Morza Śródziemnego, będącego strefą pośrednią pomiędzy wpływami kontynentalnymi i oceanicznymi. Lato jest dość wczesne i długie, natomiast zima względnie łagodna, krótka i obejmuje około 80 dni. Gminy objęte LSR charakteryzują się średnim rocznym ciśnieniem o wartości 1016 hPa. Według kalendarzowych pór roku, średnia temperatura przedstawia się następująco: wiosna 8°C, lato 18°C, jesień 8°C, zima od 0° do -1°C. Wilgotność względna powietrza wynosi 78 - 80%. Cechą charakterystyczną jest najmniejsza w kraju, roczna suma opadów rzędu 500 - 550 mm, co powoduje stepowanie terenu. Omawiany obszar charakteryzuje duża liczba dni pochmurnych - 130. Pokrywa śnieżna występuje 50 - 60 dni w ciągu roku, o średniej wysokości 6 cm. Długość okresu wegetacyjnego roślin wynosi około 220 dni.

II.2.5. Przyroda obszaru

Przyroda i obiekty obszaru podlegają wielu formom ochrony przyrody. Aktualnie najwyższą formą jest obszar chronionego krajobrazu. W planach gminnych jest utworzenie Pałuckiego Parku Krajobrazowego. Na terenie objętym LSR znajdują się 3 obszary chronione. Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żnińskich, Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żędowskich oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Rogowskich. Pierwszy zajmuje powierzchnię 9017 ha i obejmuje 2 systemy rynien jeziornych usytuowanych w granicach Pojezierza Gnieźnieńskiego. Pierwszy system to rynna zachodnia m.in. z jeziorami Małym i Dużym Żnińskim, Weneckim, Biskupińskim i Gąsawskim. Drugi system to rynna wschodnia z jeziorami: Chomiąskim, Foluskim, Ostrowieckim i Kierzkowskim. Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Żędowskich zajmuje 1000 ha i obejmuje rynnę subglacialną wykorzystywaną przez rzekę Gąsawkę oraz jeziora: Dobrylewskie, Sobiejuskie, Żędowskie, Wąsokie i Gąbińskie. Trzeci obszar - Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Rogowskich obejmuje powierzchnię 1700 ha, a najważniejszym elementem ochrony tego obszaru są jeziora: Ziolo, Rogowskie, Wolice. Jeziora wraz z kompleksami leśnymi pełnią ważne funkcje regulatorów stosunków wodnych i warunków klimatycznych. Ponadto odgrywają one zasadnicze role ekologiczne, jako ostoja wielu gatunków roślin i zwierząt.

II.3.1 Rys historyczny

Pierwsze ślady osadnictwa pochodzą z paleolitu - starszej epoki kamiennej (ok. 14-8 tys. lat p.n.e.). W okresie od 6-4 tys. lat p.n.e. zamieszkiwały tu ludy koczownicze zajmujące się łowiectwem i rybołówstwem. Dopiero w neolicie (4-2,5 tys. lat p.n.e.) rozpoczęło się stałe osadnictwo. Najliczniejsze ślady pochodzą z okresu kultury łużyckiej (550-400 lat p.n.e.), a jednym z najstarszych jest osada biskupińska z przełomu IX-VIII wieku p.n.e. Na tak wczesny rozwój osadnictwa wpłynęły naturalne walory środowiska. Liczne jeziora sprzyjały rozwojowi rybołówstwa i zarazem chroniły przed wrogiem. Gliniaste i piaszczyste gleby sprzyjały uprawie roli i dostarczały budulca do wyrobu naczyń. Natomiast obfitość kamieni polodowcowych zapewniła materiał do wyrobu narzędzi, a bujne lasy dostarczały drewna i zwierzyny. W początkach naszej ery przez Pałuki biegło jedno z odgałęzień słynnego szlaku bursztynowego prowadzące z Imperium Rzymskiego nad Bałtyk.

W okresie rozbicia dzielnicowego obszar objęty LSR prawie w całości należał do dzielnicy senioralnej. Był wówczas własnością arcybiskupów gnieźnieńskich oraz możnych rodów rycerskich: Pałuków, Nałęczów i Grzymalitów. Tu krzyżowały się szlaki handlowe, co powodowało wzrost znaczenia regionu. W XIII wieku pierwsze osady otrzymały prawa miejskie (np. Żnin). W 1227 roku w Gąsawie odbył się zjazd książąt polskich. Zjazd został przerwany napaścią księcia pomorskiego Świętopełka i zabójstwem księcia Leszka Białego. W okresie jednoczenia państwa polskiego ród Pałuków był podporą panującego wówczas Władysława Łokietka. Rok 1331 przyniósł spustoszenia spowodowane najazdem krzyżackim. Na przełomie XIV i XV wieku Żnin był jednym z dwóch miast warownych. Koniec wieku XVI i początek wieku XVII to spadek rangi Pałuk. Częste pożary i wreszcie najazd szwedzki spowodowały zniszczenia i upadek miast. Dalsze spustoszenia przyniosła wojna siedmioletnia. W wyniku I i II rozbioru, Pałuki wcielono do państwa pruskiego. Insurekcja kościuszkowska przyniosła nadzieję odzyskania wolności, a wiązało się to z wkroczeniem wojsk generała Dąbrowskiego. Lata 1807 – 1813 to okres krótkiej wolności, bowiem Pałuki wchodziły w skład Księstwa Warszawskiego. Po klęsce Napoleona, na mocy postanowień kongresu wiedeńskiego, Pałuki znów zajęli Prusacy. Rozpoczął się stopniowy napływ ludności niemieckiej. Ludność Pałuk uczestniczyła w kolejnych zrywach powstańczych 1830/1831, 1846/1848, 1863. W okresie Powstania Wielkopolskiego Pałuki samorzutnie się wyzwoliły i z początkiem 1919 roku znalazły się w granicach niepodległego państwa polskiego. W okresie międzywojennym region zachował charakter rolniczy. Powoli jednak zaczął rozwijać się drobny przemysł i rzemiosło. Bujnie kwitło życie kulturalne. Ukazywało się tu kilka czasopism, działały koła śpiewacze i teatry amatorskie. Dowodem rozwoju regionu pałuckiego były organizowane od 1932 roku w Żninie - Targi Pałuckie.

Z początkiem września 1939 roku na Pałuki wkroczyły wojska hitlerowskie. Pierwsze miesiące okupacji przyniosło 500 ofiar terroru hitlerowskiego. Rozpoczęły się także masowe wysiedlenia do Generalnej Guberni, wywieziono ok. 40% ludności. Wolność przyniosła Pałukom dopiero zimowa ofensywa wojsk radzieckich w styczniu 1945 r.

II.3.2. Kultura pałucka

Elementami rozpowszechnionej na obszarze objętym LSR kultury pałuckiej jest m.in. gwara pałucka, strój i haft pałucki. Na omawianym obszarze do dziś żywy jest folklor. To tu powstają hafty i rozbrzmiewa muzyka tworzona przez twórców ludowych. To tu można posłuchać ludzi posługujących się gwarą i spróbować lokalnych specjałów takich jak np. sznoka z glancem czy gzik. Do dziś kwitnie tu twórczość ludowa taka jak: rzeźba o charakterze religijnym i świeckim, hafciarstwo, plecionkarstwo, garncarstwo i kowalstwo artystyczne oraz działają liczne zespoły folklorystyczne kultywujące taniec i muzykę ludową.

Ważnym elementem lokalnego folkloru są, noszone dziś wyłącznie przez członków zespołów ludowych, stroje pałuckie. Cechą wyróżniającą je spośród innych są tiulowe czepce z długimi, haftowanymi bandami, których pierwsze opisy i ilustracje pochodzą już z II połowy XIX wieku. Kolor i rodzaj nakrycia głowy mieszkanki Pałuk zależał od jej wieku. Na co dzień panny nosiły chustki natomiast mężatki czepce z wiązanymi pod brodą bandami. Zimowy strój kobiety składał się z kaftanki z rękawami oraz flanelowych bluzek. Ramiona okrywały zapaską, czyli wełnianym fartuchem, a na nogi wkładały buty na drewnianej podeszwie zwane klumpami. Młode dziewczęta na koszule zakładały czarne sznurówki z aksamitu. Latem ich strój składał się z kretonowych spódnic, a zimą z grubych samodziałów z czarnej lub czerwonej wełny w drobne czerwone paski. Typowy mieszkaniak Pałuk nosił maciejówkę, czyli czapkę z daszkiem, a zimą bobę z baraniego kożucha lub rogatywkę z barankowym obszyciem. Codzienny strój składał się z lnianej koszuli, flanelowych jak, spodni oraz drewnianych chodaków. Zimą mężczyźni nosili granatowe wpuszczane w buty spodnie. Ważnym elementem letniego świątecznego stroju mężczyzny były białe spodnie i rijkok (czarny, stożkowy kapelusz, zdobiony czerwoną wstążką i sztucznymi kwiatami). Świąteczne buty, które nazywano kropami bądź kropusami sięgały kolan i karbowane były nad kostką. Ciekawostką jest zależność długości cholewek od poziomu męskiej elegancji. Im dłuższe cholewki, tym ich właściciel uważany był za człowieka bardziej eleganckiego i majątnego.

Innym elementem folkloru pałuckiego jest haft. Wykonywany był on białą nicią na białym płótnie, tiulu bądź na pasiastej tkaninie. Najpopularniejszym na Pałukach ścięgiem był ścięg na okrętkę, ścięg pełny i dziergany. Stałym elementem każdego haftu była kropka, która powstaje przez pięciokrotne wkłucie igły w bliskiej odległości od siebie oraz motywy roślinne, przede wszystkim kwiaty, gałązki i liście. Najczęściej haftowane elementy można spotkać na czepcach, kryzach, białych i czerwonych halkach, koszulach i fartuchach. Zgodnie z tradycją haft pałucki związany był wyłącznie ze strojem kobiecym.

Wielki wkład do kultury i nauki polskiej wnieśli wybitni synowie obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju. Wśród nich m.in.:

- Klemens Janicki - wielki poeta i humanista z Januszkowa k/Żnina;
- Erazm Glicznier Skrzetuski - pedagog, autor książki "O wychowaniu dzieci";
- Jan i Jędrzej Śniadeccy - wybitni uczeni Oświecenia;
- Leon Ksycki – wydawca pisma dla kobiet "Moja Przyjaciółka", od której nazwę zapożyczyła wydawana po wojnie "Przyjaciółka";
- Tadeusz Małachowski – malarz i portrecista;

- Jakub Wojciechowski – pisarz i pamiętnikarz, autor m.in.: „Życiorys własny robotnika”.

II.4. Ocena społeczno - gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej

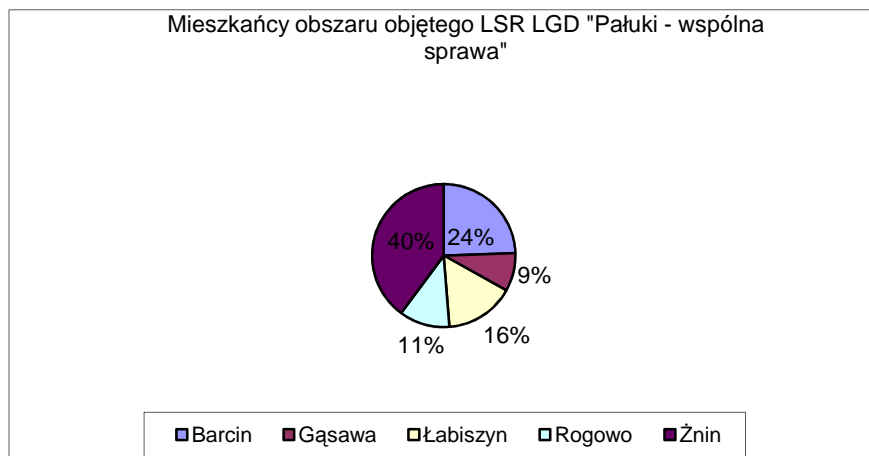
Wg stanu na 31 grudnia 2006 roku obszar objęty LSR zamieszkuje 60 456 osób, co stanowi 86,6% mieszkańców powiatu żnińskiego i ok. 3% populacji województwa kujawsko-pomorskiego. Najwięcej osób mieszka w gminie Żnin, stanowią oni ok. 40% ogólnej liczby mieszkańców omawianego obszaru. W strukturze płci widoczna jest niewielka przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Kobiety stanowią bowiem 51% populacji obszaru objętego LSR. Przewaga liczy mężczyzn widoczna jest tylko w Gminie Łabiszyn.

Tab. 6

Lp.	Gmina	Liczba mieszkańców		
		Ogółem	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet
1.	Barcin	14 959	7 374	7 585
2.	Gąsawa	5 280	2 617	2 663
3.	Łabiszyn	9 470	4 788	4 682
4.	Rogowo	6 946	3 432	3 514
5.	Żnin	24 288	11 908	12 380
	OGÓŁEM	60 943	30 119	30 824

Źródło: GUS, BDR, dane z 31.12.2006 roku

Wykres 1

Źródło: GUS, dane z 31.12.2006 roku

Średnia gęstość zaludnienia dla omawianego obszaru wynosi 71 mieszkańców na km². Najwyższa jest w gminie Barcin, najmniejsza w Gminie Gąsawa. Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach przedstawia się następująco:

- Gmina Barcin - 122 osób na km²,
- Gmina Gąsawa - 38 osób na km²,

- Gmina Łabiszyn - 57 osób na km²,
- Gmina Rogowo - 39 osób na km²,
- Gmina Żnin - 96 osób na km².

Szczegółowa informacja nt. liczby mieszkańców obszaru z podziałem na mieszkańców terenów wiejskich i miejskich zawarta jest w poniższej tabeli.

Tab. 7

Lp.	Gmina	Liczba mieszkańców			% osób mieszkających na terenach wiejskich
		Ogółem	Miasto	Wieś	
1.	Barcin	14 959	7 862	7 097	47%
2.	Gąsawa	5 280	0	5 280	100%
3.	Łabiszyn	9 470	4 448	5 022	53%
4.	Rogowo	6 946	0	6 946	100%
5.	Żnin	24 288	14 098	10 190	42%
	OGÓŁEM	60 943	26 408	34 535	57%

Źródło: GUS, BDR, dane z 31.12.2006 roku, www.stat.gov.pl

57% ogólnej liczby osób zamieszkuje tereny wiejskie. Dwie spośród gmin obszaru są gminami wiejskimi, natomiast spośród gmin miejsko – wiejskich, największy odsetek osób mieszkających na terenach wiejskich jest w Gminie Łabiszyn, natomiast najmniejszy w Gminie Żnin, której stolicą jest największe miasto obszaru – Żnin.

Cechą wyróżniającą społeczność omawianego obszaru jest silne poczucie tożsamości kulturowej, lokalny patriotyzm oraz prospołeczna postawa. Na przeciwnym biegunie jest powszechny brak perspektyw, niski poziom życia, wykluczenie społeczne, niskie dochody i wysoki poziom bezrobocia, które nie nastrajają optymistycznie. W efekcie tego bolączką obszaru jest „ucieczka” młodych i często wykształconych osób do dużych miast, bądź też za granicę kraju. Specyfiką obszarów są po PGR-wskie korzenie, które potęgują marazm i apatię wśród mieszkańców. Poważnym zagrożeniem oprócz wyludnienia terenów wiejskich jest postępujący niż demograficzny, a co za tym idzie proces starzenia się społeczeństwa.

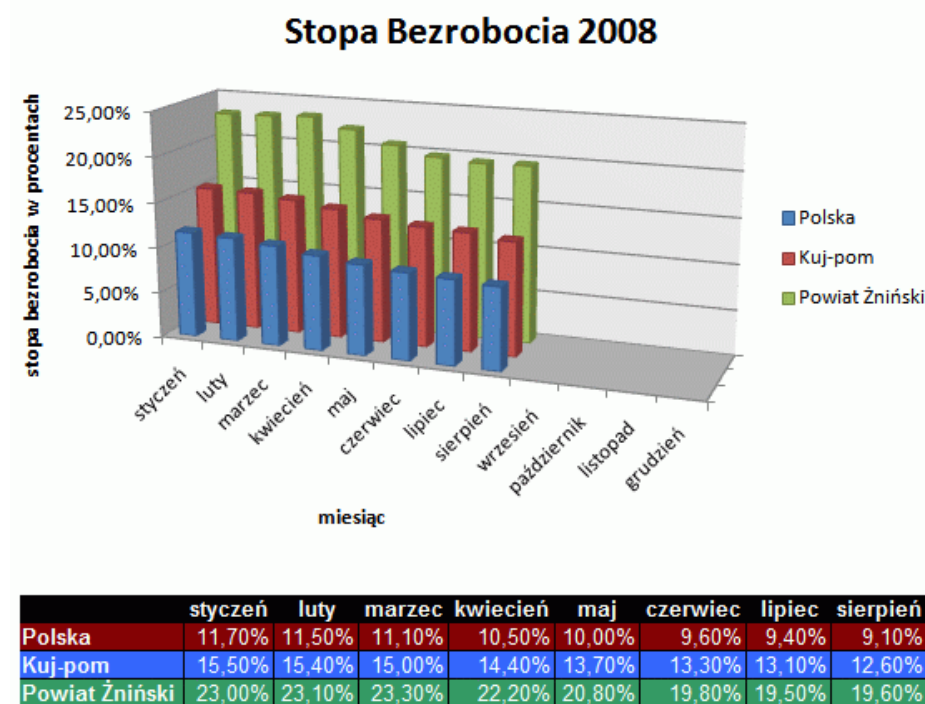
W roku szkolnym 2006/2007 łączna liczba gimnazjów dla omawianego obszaru wynosiła 11, a uczęszczało do nich ponad 2800 dzieci.

Tab. 8

Gmina	Liczba gimnazjów	Liczba uczniów
Barcin	2	666
Gąsawa	1	241
Łabiszyn	2	447
Rogowo	2	323
Żnin	4	1165
Ogółem	11	2842

Źródło: GUS, dane z 31.12.2006 roku

Problem, z którym boryka się lokalna społeczność i z którym walczą lokalne władze jest bezrobocie. Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Żninie wynika, że stopa bezrobocia omawianego regionu jest dużo wyższa niż średni poziom bezrobocia dla województwa kujawsko-pomorskiego i Polski. Tą niekorzystną sytuację przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2, tabela 9, źródło: www.pup-znin.strefa.pl

Mimo pozytywnych tendencji na lokalnym rynku pracy i malejącego bezrobocia, jego poziom jest nadal duży i wyższy niż średnia dla województwa, czy kraju. Według informacji z Powiatowego Urzędu Pracy w Żninie, w sierpniu 2008 r. poziom bezrobocia wynosił 19,6%. Wśród bezrobotnych dominują kobiety. Bezrobocie wśród nich stanowi 69% ogółu. Liczbę zarejestrowanych bezrobotnych z podziałem na gminy tworzące partnerstwo wg stanu na koniec grudnia 2007 r. przedstawia poniższa tabela (10).

Tab. 10

Lp.	Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
			Ogółem	Kobiety	Razem	Kobiety
1	Miasto	Żnin	1058	670	217	92
	obszar wiejski		870	588	150	51
2	Miasto	Barcin	487	340	112	57
	obszar wiejski		503	366	79	39
3	Miasto	Łabiszyn	299	196	77	42
	obszar wiejski		306	206	47	20

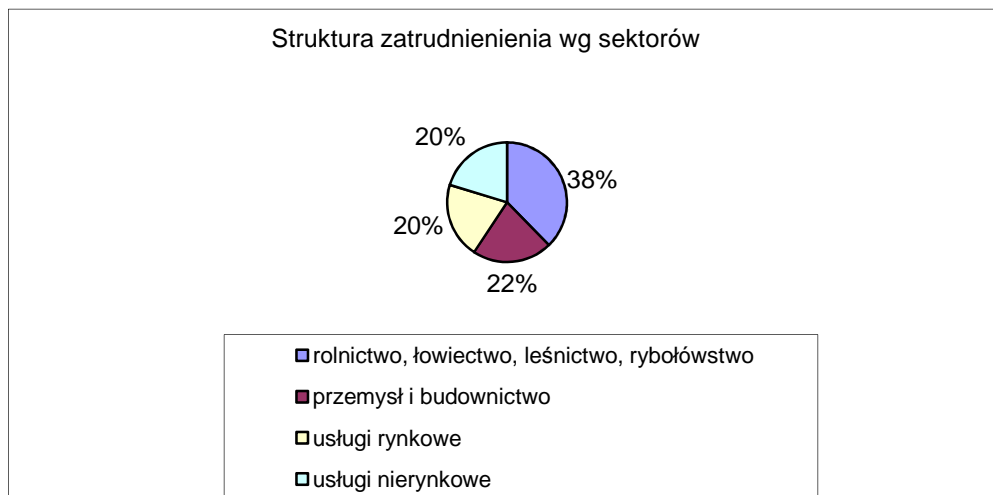
4	Gmina	Gąsawa	493	321	117	47
5	Gmina	Rogowo	565	380	125	70
Ogółem PUP			5397	3632	1058	471

Źródło: www.pup-znin.strefa.pl

Formą walki ze zjawiskiem bezrobocia na obszarze objętym LSR jest m.in. powstanie Centrum Integracji Społecznej w Barcinie, które jest jedną z działających na terenie obszaru instytucją, umożliwiającą przekwalifikowanie i dającą możliwość wyjścia z długotrwałego bezrobocia. Innym miejscem, gdzie można zdobyć dodatkowe kwalifikacje, jest Centrum Kształcenia Ustawicznego w Żninie. To jedyna placówka oświatowa w powiecie żnińskim, która kształci bezpłatnie ludzi dorosłych. Ciekawym przykładem współpracy lokalnej organizacji pozarządowej z ośrodkami pomocy społecznej w dziedzinie wspomagania lokalnego rynku pracy, jest organizacja SAMPO i realizowany przez nią program współfinansowany ze środków EQUAL. Program ten obejmuje kobiety trwale bezrobotne i oferuje im obok standardowych szkoleń zawodowych, również wsparcie psychologiczne.

Rolniczy charakter gmin tworzących partnerstwo pn.: Pałuki - Wspólna Sprawa ma wpływ na strukturę zatrudnienia ludności. W związku z tym blisko 40 % osób aktywnych zawodowo znajduje zatrudnienie w rolnictwie. W strukturze zatrudnienia drugie miejsce zajmuje przemysł, a kolejne usługi. Fakt dużego zatrudnienia w rolnictwie stanowi główną barierę w rozwoju gospodarczym regionu.

Wykres 3

Źródło: GUS, dane z 31.12.2006 roku, źródło: www.stat.gov.pl

Wśród osób pracujących na obszarze tworzącym partnerstwo Pałuki - Wspólna Sprawa dominują mężczyźni, stanowią oni 54% ogółu zatrudnionych. Zgodnie ze światowymi tendencjami, większość, bo ponad 62% mieszkańców obszaru zatrudniona jest w sektorze usługowym.

Tab. 11

Gmina	Pracujący ogółem	Płeć		Zatrudnieni w sektorze	
		Mężczyźni	Kobiety	produkcyjnym	usługowym
Barcin	2334	1370	964	944	1390
Gąsawa	423	221	202	115	308
Łabiszyn	1019	564	455	349	670
Rogowo	552	295	257	264	288
Żnin	4417	2307	2110	1623	2794
OGÓŁEM	8745	4757 (54%)	3988 (46%)	3295 (38%)	5450 (62%)

Źródło: GUS, dane z 31.12.2006 roku

Pod względem potencjału przemysłowego obszar objęty LSR zaliczyć można do średnio zindustrializowanych. Dominujący udział w produkcji mają: przemysł rolno-spożywczy, meblarski, cementowo – wapienniczy. Szczególne znaczenie dla gospodarki obszaru mają zakłady Lafarge Cement SA. Rozwój gospodarczy obszaru jest związany z występowaniem na terenie gminy Barcin pokładów wapienia i margli jurajskich. Atutem tejże gminy jest ponadto przynależność do Pomorskiej Strefy Ekonomicznej, a co za tym idzie szereg zachęt skierowanych do przedsiębiorców, do zakładania zakładów i prowadzenia firm na tym właśnie terenie. Szans rozwoju gospodarczego regionu upatruje się ponadto w idei rozwoju agroturystyki oraz w idei powstania Pałuckiego Parku Przemysłowego. Jego trzonem będzie gmina Barcin, jednakże inwestycja ta będzie lokomotywą dla całego obszaru objętego LSR.

Region posiada dobrze rozwiniętą sieć połączeń kolejowych i drogowych. Przez powiat przebiega szlak drogowy nr 5, biegnący z Gdańska przez Bydgoszcz, Żnin, Poznań, Wrocław do Legnicy, trasy lokalne do Inowrocławia, Mogilna, Wągrowca i Kcyni. Pozytywną rolę odgrywają rozwijające się kontakty regionalne z partnerami zagranicznymi z Niemiec, Holandii, Francji, Czech i Litwy. Bardzo ważnym dla omawianego obszaru jest niski stopień degradacji środowiska naturalnego.

Według danych GUS-u na koniec 2006 roku liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze objętym LSR wynosiła 4515. Struktura podmiotów gospodarczych według wybranych sekcji PKD przedstawiała się następująco:

- rolnictwo: 280 podmiotów gospodarczych,
- przemysł: 502 podmioty gospodarcze,
- budownictwo: 512 podmioty gospodarcze,
- handel i naprawy: 1449 podmiotów gospodarczych,
- hotele i restauracje: 112 podmiotów gospodarczych,
- transport: 305 podmiotów gospodarczych,
- pośrednictwo finansowe: 136 podmiotów gospodarczych,
- obsługa nieruchomości: 560 podmiotów gospodarczych.

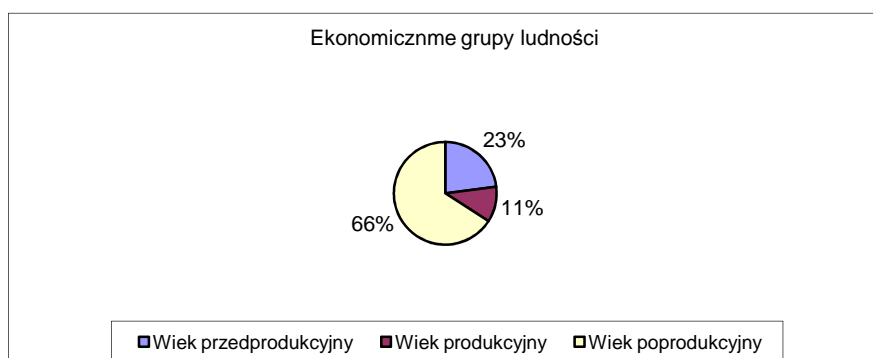
Szczegółowe dane dotyczące podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach tworzących partnerstwo Pałuki – Wspólna Sprawa zawarto w tabeli na kolejnej stronie.

Tab. 12

Gmina	Liczba podmiotów gospodarczych wg wybranych sekcji								
	ogółem	rolnictwo	przemysł	budownictwo	handel i naprawy	hotele i restauracje	transport	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości
Barcin	944	24	89	93	302	14	86	35	183
Gąsawa	401	36	42	63	107	22	32	3	29
Łabiszyn	703	28	77	64	275	16	60	20	85
Rogowo	499	61	67	86	130	9	21	14	45
Żnin	1968	131	227	206	635	51	106	64	218
OGÓŁEM	4515	280	502	512	1449	112	305	136	560

Źródło: GUS, dane z 31.12.2006 roku

Analiza ekonomicznych grup ludności wskazuje na potwierdzenie zjawiska starzenia się społeczeństwa. W wieku poprodukcyjnym znajduje się dominująca część mieszkańców obszaru objętego LSR (66%). W wieku produkcyjnym jest tylko 23 % ludności, natomiast dwa razy mniej (11%) znajduje się w wieku przedprodukcyjnym, co potwierdza światowe i ogólnopolskie tendencje związane z niskim przyrostem naturalnym, wydłużającym się okresem życia, a co za tym idzie procesem starzenia się społeczeństwa.

Źródło: GUS, dane z 31.12.2006 roku

Szczegółowa informacja na temat wieku potencjalnych zasobów siły roboczej w poszczególnych gminach tworzących partnerstwo pn.: Pałuki – Wspólna Sprawa zawarta jest w kolejnej tabeli.

Tab. 13

Gmina	Wiek		
	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
Barcin	3165	1524	9714
Gąsawa	1227	622	3196
Łabiszyn	2278	1077	6105
Rogowo	1592	787	4324
Żnin	5255	2553	15451
OGÓŁEM	13517	6563	38790

Źródło: GUS, dane z 31.12.2006 roku

Z roku na rok zwiększa się liczba instytucji i podmiotów tzw. otoczenia biznesu. Wśród najważniejszych tego typu instytucji wymienić należy: Pałucki Fundusz Poręczeń Kredytowych, Kujawsko-Pomorskie Zrzeszenie Handlu i Usług, Pałuckie Stowarzyszenie Przedsiębiorców, Cech Rzemiosł Różnych, Stowarzyszenie Turystyczne „Ziemia Pałucka”, a także liczne biura doradcze, banki oraz instytucje rynku finansowego i ubezpieczeniowego.

II.5. Specyfika obszaru

O specyfice obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju i jednocześnie o jego atrakcyjności przyrodniczej decydują następujące cechy:

- bogata leśistość zajmująca 33,7% powierzchni obszaru,
- duża liczba czystych jezior i zróżnicowane wody śródlądowe,
- bogactwo i różnorodność zespołu form geomorfologicznych stanowiących czynnik krajobrazotwórczy,
- bogactwo krajobrazów naturalnych i półnaturalnych.

Silną stroną całego obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju są szeroko rozumiane walory turystyczne. Turystów przyciągają zarówno zasoby przyrodnicze, jak i historyczne i kulturowe. Turystyka powinna stać się siłą napędową wzrostu społeczno – gospodarczego

regionu. W związku z tym należałoby wykorzystać rosnące zapotrzebowanie na usługi turystyczne w regionach o dużych walorach przyrodniczych i o wysokiej jakości środowisku naturalnym. Turystyczne atrakcje powinny mieć wymierne przełożenie na zmniejszenie bezrobocia w gminach i poprawę stanu czystości oraz na ogólny rozwój. Potencjał tkwiący w przyrodzie i sąsiedztwie zabytków powinien przyciągnąć rzesze turystów. Realną szansą na rozwój jest powstanie gospodarstw agroturystycznych. O atrakcyjności obszaru świadczy sąsiedztwo miejsc i obiektów oddziałujących na cały obszar i jednocześnie zwiększających szanse jego rozwoju. Niewątpliwym atutem obszaru objętego LSR jest bliskość takich atrakcji turystycznych, jak np.:

- rezerwat i Muzeum Archeologiczne w Biskupinie,
- Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie,
- Muzeum Kolejki Wąskotorowej w Wenecji,
- kolejka wąskotorowa,
- Park Dinozaurów w Rogowie,
- Pałac w Lubostroniu.

Kolejną mocną stroną będącą jednocześnie wyróżniającym się elementem obszaru jest folklor pałucki. Zaliczyć do niego należy gwarę, rzeźbę, stroje i haft pałucki. Dzięki silnemu poczuciu tożsamości kulturowej oraz zaangażowaniu lokalnych twórców i zespołów artystycznych, folklor jest ciągle żywy, wzbudza zainteresowanie młodych pokoleń i przyciąga rzesze turystów.

II.3.6. Uzasadnienie spójności obszaru LSR

Głównym argumentem potwierdzającym spójność obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju jest przynależność partnerów do regionu etniczno – geograficznego zwanego Pałukami. Diagnoza wskazuje na spójność terytorialną bowiem wchodzące w skład partnerstwa gminy, znajdują się w jednym obrysie oraz położone są w jednym, historycznie ukształtowanym obszarze. Co więcej, ich rozwój społeczny i ekonomiczny przebiegał i przebiega w podobny sposób.

Gminy tworzące Lokalną Grupę Działania Pałuki - Wspólna Sprawa, tj.: Barcin, Gąsawa, Łabiszyn, Rogowo i Żnin są gminami wiejskimi i miejsko – wiejskimi, z przewagą ludności zamieszkującej na wsi i dominacją rolnictwa w strukturze zatrudnienia. Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju łączy m.in. podobna struktura demograficzna, zbliżony poziom bezrobocia, czy też warunki naturalne. O wewnętrznej spójności obszaru świadczy także szereg podobieństw, na które wskazuje analiza uwarunkowań społeczno - gospodarczych zawarta w podrozdziałach 5.4 i 5.5.

Obszar objęty LSR łączy ponadto uwarunkowania geograficzne – przyrodnicze, a także tradycje historyczne i kulturowe wspólne dla regionu Pałuk. Od wieków zaznaczała się bowiem odrębność kulturowa regionu, która wyróżnia mieszkańców Pałuk od pozostałych mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego. Wyrazem tej odrębności są zwyczaje i tradycje ludowe, ale również odmienna gwara. Pałuczanie wyróżniają się ponadto dużym

poczuciem przynależności i więzi ze swoim miejscem urodzenia. Dzięki silnej tożsamości kulturowej, folklor jest ciągle żywy i przyciąga rzesze turystów.

III. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR oraz wnioski wypływające z przeprowadzonej analizy

Analiza SWOT przeprowadzona została metodą warsztatową podczas konsultacji społecznych, które odbyły się w każdej z gmin należących do obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju, tj. Gminy Barcin, Gąsawa, Łabiszyn, Rogowo i Żnin.

Z uwagi na obszerność przeprowadzonej analizy SWOT przedstawiono ją w wersji opisowej, zaś najważniejsze informacje zawarto w tabelarycznym zestawieniu na końcu niniejszego rozdziału.

SILNE STRONY

Silną stroną całego obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju są szeroko rozumiane walory turystyczne. Turystów przyciągają zarówno zasoby przyrodnicze, jak i historyczne i kulturowe. Ściśle powiązane jest to z faktem położenia obszaru na terenie malowniczej krainy etniczno-geograficznej zwanej Pałukami. O jego atrakcyjności świadczy sąsiedztwo miejsc i obiektów oddziałujących na cały obszar i jednocześnie zwiększających szanse jego rozwoju. Niewątpliwym atutem obszaru objętego LSR jest bliskość takich atrakcji turystycznych jak np.:

- rezerwat i Muzeum Archeologiczne w Biskupinie,
- Muzeum Ziemi Pałuckiej w Żninie,
- Muzeum Kolejki Wąskotorowej w Wenecji,
- kursująca na trasie Żnin – Wenecja – Biskupin – Gąsawa kolejka wąskotorowa,
- Park Dinozaurów w Rogowie,
- Pałac w Lubostroniu
- kamieniołomy.

Kolejną mocną stroną będącą jednocześnie wyróżniającym się elementem obszaru jest folklor pałucki. Zaliczyć do niego należy gwarę pałucką, rzeźbę, stroje i haft pałucki. Dzięki silnemu poczuciu tożsamości kulturowej oraz zaangażowaniu lokalnych twórców i lokalnych zespołów artystycznych, folklor jest ciągle żywy, wzbudza zainteresowanie młodych pokoleń i przyciąga rzesze turystów z całej Polski. Dziedzictwo kulturowe kultywowane i promowane jest przez lokalne domy i instytucje kultury. Mówiąc o sztuce pałuckiej nie sposób zapomnieć o legendach pałuckich, które zebrał i zapisał Feliks Malinowski. Wśród nich najbardziej popularne są: „Diabeł wenecki”, „Zatopiony Żnin”, czy też „Annowski kamień”.

Walory krajobrazu i korzystne położenie geograficzne są kolejnym atutem obszaru. Kraina 130 jezior, bogactwo lasów i owoców runa leśnego przyciąga turystów. Piękno przyrody oraz panująca tam cisza i spokój powoduje, że tereny te są również miejscem wypoczynku dla mieszkańców Pałuk. Pałuki to obszar, który cechują także rzeki: Gąsawka, Noteć, czy Wełna leżąca na pograniczu obszaru partnerstwa.

Mocną stroną obszaru objętego LSR jest sport. Wieloletnie tradycje sportowe, związane są przede wszystkim z hokejem na trawie i piłką nożną. W tym miejscu należy pochwalić się I-ligowym zespołem hokeja na trawie oraz wieloma 3 i 4 ligowymi drużynami piłkarskimi. Świadczą to przede wszystkim o sportowym duchu drzemiącym w mieszkańcach obszaru. Dzięki wykwalifikowanej kadrze trenerskiej w hokeju na trawie osiągnęte są w tej dziedzinie znaczące wyniki sportowe. Z omawianego obszaru pochodzą bowiem olimpijczycy i kadra narodowa. Bogaty program imprez sportowych skierowanych do lokalnej społeczności, duża liczba stowarzyszeń sportowych i szkolnych klubów świadczy natomiast o zainteresowaniu wieloma dziedzinami sportu i aktywnością ruchową. Na terenie obszaru znajdują się dwie profesjonalne hale sportowe oraz miniboisko ze sztuczną trawą.

Mocną stroną obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju jest prospołeczna postawa jego mieszkańców, która znajduje odbicie w powstawaniu organizacji pozarządowych. W promowaniu idei powstawania stowarzyszeń duży udział mają urzędy miast, które mobilizują lokalne społeczności do wzrostu zainteresowania różnymi formami działalności publicznej oraz do wzrostu zaangażowania ludzi w pracę na rzecz lokalnego środowiska. Dużą rolę w tym względzie odgrywa także lokalny patriotyzm mieszkańców Pałuk i silne poczucie tożsamości kulturowej. Dodatkowym atutem w tym zakresie jest duża liczba świetlic wiejskich, które stanowią bazę lokalową dla działalności i rozwoju stowarzyszeń z terenów wiejskich.

Rozwój gospodarczy obszaru jest związany z występowaniem na terenie gminy Barcin pokładów wapienia i margli jurajskich. Atutem tejże gminy jest ponadto przynależność do Pomorskiej Strefy Ekonomicznej, a co za tym idzie szereg zachęt skierowanych do przedsiębiorców, do zakładania zakładów i prowadzenia firm na tym właśnie terenie.

SŁABE STRONY

Mieszkańcy opisywanego obszaru napotykać również na szereg problemów. Gminy objęte LSR są gminami miejsko-wiejskimi, gdzie brak perspektyw, niski poziom życia, wykluczenie społeczne, niskie dochody i wysoki poziom bezrobocia nie nastrajają optymistycznie. W efekcie tego bolączką obszaru jest „ucieczka” młodych i często wykształconych osób do dużych miast bądź też za granicę kraju. Specyfiką obszarów są po PGR-wskie korzenie, które potęgują marazm i apatię mieszkańców.

Minusem ograniczającym rozwój w oparciu o walory turystyczne jest brak dostatecznej i profesjonalnej promocji i informacji o atrakcjach przyrodniczych i turystycznych regionu. Brakuje również bazy rekreacyjnej, noclegowej i gastronomicznej. Nie w pełni wykorzystywane są również walory regionu umożliwiające rozwój agroturystyki. Podczas konsultacji społecznych wskazano również na problem braku identyfikowanego produktu turystycznego, który integrowałby obszar. Mimo dużej liczby jezior, brakuje strzeżonych plaż

oraz połączenia rzeki Gąsawki z jeziorami, co uniemożliwia organizowania spływów kajakowych. Mówiąc o słabych stronach obszaru należy też zwrócić uwagę na brak kin, teatrów, amfiteatrów i sal widowiskowych, umożliwiających obcowanie ze sztuką.

Część wsi z terenu LSR nie jest skanalizowana. Świadomość proekologiczna również pozostawia wiele do życzenia. Ciągłe rzadkością na omawianym terenie jest segregacja śmieci, recykling czy wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii. Natomiast na porządku dziennym są nadal eternitowe pokrycia dachowe oraz niewłaściwa gospodarka cieplna.

Rozwój wielu dziedzin sportu, długoletnie tradycje sportowe i promocja aktywnego trybu życia niestety nie idą w parze z rozwojem infrastruktury sportowej. Przede wszystkim brakuje krytej pływalni, pełnowymiarowych boisk sportowych, czy też nowoczesnych hal sportowych. Mimo prężnie rozwijanego hokeja na trawie, w której to dyscyplinie odnoszone są znaczne sukcesy, brakuje pełnowymiarowego boiska co utrudnia i często uniemożliwia profesjonalny trening. W związku z powyższym zauważalna jest ogromna potrzeba inwestycji w rozbudowę infrastruktury sportowej.

Słabą stroną jest również zła infrastruktura. Stan dróg i chodników pozostawia wiele do życzenia, ciągle brakuje obwodnic, ścieżek rowerowych i oznakowanych traktów pieszych czy też parkingów. Ponadto infrastruktura użyteczności publicznej nie jest przygotowana dla osób niepełnosprawnych. Na terenach wiejskich, w tym obszarze Pałuk brakuje także form wychowania przedszkolnego, form równorzędnych, co przejawia się w przepełnieniu istniejących przedszkoli i braku miejsc dla wszystkich zainteresowanych dzieci.

Poważną barierą rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju jest również brak spójnej i atrakcyjnej oferty inwestycyjnej dotyczącej gmin Barcin, Gąsawa, Łabiszyn, Rogowo i Żnin.

Należy także podkreślić wysokie zapotrzebowanie mieszkańców na wspieranie oddolnych inicjatyw społecznych, działań na rzecz aktywizacji mieszkańców wsi, na budowanie poczucia lokalnej wspólnoty, lokalnego patriotyzmu. Jest to szczególnie istotne (jak wskazali mieszkańcy podczas warsztatów strategicznych i badania ankietowego) w obliczu bogatego dziedzictwa historyczno-kulturowego Pałuk.

Problematykę tę uwidacznia coraz większa liczba powstających stowarzyszeń, które pozyskują środki finansowe na swoją działalność. Działalność skupiona właśnie wokół aktywizowania mieszkańców lokalnych społeczności.

W tym miejscu uwidacznia się problem występujący na terenie partnerstwa związany z niewielkim doświadczeniem tutejszych stowarzyszeń, grup nieformalnych, przedsiębiorców, a także innych typów podmiotów w realizacji projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych. Skłania to do zachęcenia tych właśnie podmiotów do aplikowania o środki w wysokości, z którą dobrze poradzą sobie w procesie zarządzania projektem. Co więcej podmioty planujące projekty współfinansowane ze źródeł zewnętrznych często nie zachowują racjonalności budżetów podejmowanych działań. Celowe jest więc zachęcanie do racjonalnego planowania wydatków, by zachowana została zdrowa, prawidłowa proporcja między nakładami, a zakładanymi rezultatami. W tych przypadkach okazuje się, że tymi

samymi środkami można by osiągnąć dużo więcej. Realizowane obecnie i w przyszłości projekty i działania winny być też przykładami wartymi naśladowania, ponieważ dotąd brak jest wzorców, tzw. „dobrych praktyk” w lokalnym otoczeniu. Podejmowane inicjatywy, głównie społeczne, ale także gospodarcze często są działaniami sztamowymi, których nie charakteryzuje świeżość, nowe spojrzenie, czy wręcz innowacyjność.

SZANSE

Z przeprowadzonych konsultacji społecznych wynika, iż mieszkańcy upatrują szans na rozwój swojej małej ojczyzny w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych, przede wszystkim tych pochodzących z Unii Europejskiej. W funduszach strukturalnych UE oraz innych zewnętrznych środkach pomocowych, Pałuczanie pokładają ogromne oczekiwania i nadzieje na rozwój.

Poprzez skuteczniejszą i bardziej intensywną promocję pragną oni ponadto wykorzystać niepowtarzalne walory turystyczne i atrakcje przyrodnicze regionu. Turystyka powinna stać się siłą napędową wzrostu społeczno – gospodarczego regionu. W związku z tym należałoby wykorzystać rosnące zapotrzebowanie na usługi turystyczne w regionach o dużych walorach przyrodniczych i o wysokiej jakości środowisku naturalnym. Turystyczne atrakcje powinny mieć wymierne przełożenie na zmniejszenie bezrobocia w gminach i poprawę stanu czystości i ogólny rozwój. Potencjał tkwiący w przyrodzie i sąsiedztwie zabytków powinien przyciągnąć rzesze turystów. Realną szansą na rozwój jest powstanie gospodarstw agroturystycznych. Warto również pomyśleć o promocji charakterystycznej dla regionu potrawy, którą bez wątpienia mogłaby być np. sznoka z glancem, czyli w gwarze pałuckiej - drożdżówka z kruszonką.

Ponadto szansą obszaru jest promocja dorobku kulturowego i tradycji regionalnych. Do zadań w tym zakresie zaliczyć należy powstanie i finansowe wsparcie kapel regionalnych, kółek hafciarskich, a także opracowanie profesjonalnego słownika gwary pałuckiej, promocja potraw regionalnych oraz rozwój edukacji artystycznej i kulturowej. Z uwagi na walory kulturowe i przyrodnicze regionu, szansą na przyciągnięcie turystów jest również powstanie parku krajobrazowo - kulturowego. Turystyka rozumiana jako gałąź gospodarki winna stać się siłą napędową rozwoju obszaru LSR. Zasadne jest zatem wspieranie rozwoju usług turystycznych na terenie partnerstwa.

Kolejną szansą na rozwój, wg mieszkańców obszaru, jest powstanie Pałuckiego Parku Przemysłowego i Rozwój Pomorskiej Strefy Przemysłowej, a co za tym idzie utrzymanie przyjaznej polityki podatkowej oraz przyciągnięcie nowych inwestorów. Kluczowe znaczenie dla rozwoju obszaru LGD Pałuki – Wspólna Sprawa jest również związane z szansą wdrażania innowacyjnych rozwiązań. Nowatorskie podejście w wielu dziedzinach i aspektach życia, przejawiające się nowoczesnym myśleniem, nieszablonowym podejściem do

realizowanych pomysłów, wprowadzaniem nowych umiejętności, technologii, nowych gałęzi gospodarki, daje szansę na skok cywilizacyjny regionu.

W związku z dominacją rolnictwa należałoby również rozwijać działalność pozarolniczą i przetwórstwo rolne. Szkolenia, kursy zawodowe i inne formy kształcenia ustawicznego umożliwią natomiast dostosowywanie kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku oraz przyczynią się do wzrostu umiejętności i kwalifikacji mieszkańców. Tym samym przyczynią się do powstawania nowych miejsc pracy, wzrostu przedsiębiorczości i ograniczenia bezrobocia. Szansą w tym zakresie byłoby również tworzenie inkubatora przedsiębiorczości. Posiadane przez obszar walory należy w jak największym stopniu wykorzystywać do wzrostu atrakcyjności gospodarczo-inwestycyjnej terenu objętego LSR.

Rozwój sieci dróg, w tym budowa drogi ekspresowej S-5, zachęci turystów do odwiedzenia Pałuk, a nowe chodniki, ścieżki rowerowe, infrastruktura sportowa, baza noclegowa i gastronomiczna uatrakcyjnią im pobyt, a co więcej zachęcą do ponownego przyjazdu na Pałuki.

Mieszkańcy obszaru szansę rozwoju widzą również w ochronie środowiska i promocji ekologii. Wiąże się to przede wszystkim w nadziejach pokładanych w turystyce. Świeże powietrze i czyste jeziora są bowiem w stanie przyciągnąć ogromne rzesze turystów. Szansą jest tu wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, powstanie przydomowych oczyszczalni, tworzenie infrastruktury dla rozwoju produkcji ekologicznej, powstawanie sadów ekologicznych, uprawa warzyw ekologicznych, czy też produkcja energii z biomasy.

Wiele z tych działań, które są szansą na rozwój obszaru partnerstwa mieszkańcy chcieliby realizować własnymi siłami, jako inicjatywy ich stowarzyszeń, grup nieformalnych. Wzrost zaangażowania społeczności lokalnej w realizowane projekty daje szansę na lepsze efekty podejmowanych działań. Rzeczywista oddolność realizowanych przedsięwzięć jest bezspornie nie do przecenienia. To mieszkańcy „małych ojczyzn” najlepiej znają bariery ograniczające możliwości i często najlepiej wiedzą jak je znieść by uwolnić drzemący potencjał.

ZAGROŻENIA

Migracja mieszkańców omawianego obszaru do dużych miast w celach zarobkowych i edukacyjnych grozi ryzykiem pozbawienia tych terenów ludzi aktywnych, zaangażowanych społecznie, wykształconych i kompetentnych. Ucieczka wykształconej młodzieży spowoduje brak profesjonalnej i chętnej do działania kadry. Poważnym zagrożeniem oprócz wyludnienia terenów wiejskich jest postępujący niż demograficzny, a co za tym idzie proces starzenia się społeczeństwa.

Niewłaściwa promocja walorów kulturalnych, przyrodniczych i turystycznych grozi zniechęceniem turystów do odwiedzania Pałuk. Brak inwestycji w rozwój szeroko rozumianej infrastruktury turystycznej grozi, tym że obszar Pałuk, od lat uznawany za region turystyczny, stanie się mniej atrakcyjny dla coraz to bardziej wymagających turystów.

Niewystarczające zaangażowanie młodego pokolenia w kontynuację tradycji kulturowych, ponadto postępujący proces niszczenia cennych obiektów wynikający z ograniczonych środków finansowych, może przyczynić się do zaniku kulturowania tradycji.

Zagrożeniem dla środowiska naturalnego może być powstanie zakładu przemysłowego uciążliwego dla środowiska, a co za tym idzie degradacja środowiska. Również niekontrolowany napływ turystów stanowi poważne zagrożenie dla środowiska naturalnego. Jego dewastacja przez „pseudoturystów” powoduje zanieczyszczenie jezior i zaśmiecanie środowiska naturalnego. Zagrożeniem w tym zakresie jest ponadto brak nawyków segregacji śmieci wśród mieszkańców.

Barierą w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych jest brak kompetentnych, nieobawiających się ryzyka i chętnych do stawiania czoła nowym wyzwaniom ludzi. Zagrożeniem w tym zakresie jest brak wiary we własne siły i umiejętności, co więcej barierę stanowi biurokracja, brak wiedzy wśród mieszkańców terenów wiejskich na temat pozyskiwania środków, realizacji projektów i ich rozliczania. Ważną informacją jest także brak długofalowej trwałości podejmowanych inicjatyw. Realizowane projekty i ich oddziaływanie na lokalną społeczność często kończą żywot w dniu zakończenia projektu, co jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym.

Wybudowanie drogi ekspresowej S-5 oprócz wielu zalet przyniesie również szereg zagrożeń. Wśród nich między innymi nasilenie się ruchu drogowego, a co za tym idzie wzrost zanieczyszczenia powietrza oraz wzrost liczby wypadków drogowych i przestępczości.

Powyższą analizę słabych i mocnych stron tkwiących w regionie oraz szans i zagrożeń z otoczenia zewnętrznego zawarto również w formie tabelarycznej. Poniższa tabela prezentuje tylko najważniejsze poruszone powyżej kwestie.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• położenie geograficzne• walory przyrodnicze („krajina 130 jezior” oraz rzeki, w tym Noteć, Gąsawka, Wełna)• atrakcje turystyczne również o znaczeniu międzynarodowym, w tym:<ul style="list-style-type: none">- Biskupin- Wenecja- Lubostroń- kamieniołomy	<ul style="list-style-type: none">• brak perspektyw dla młodzieży• brak możliwości znalezienia atrakcyjnej pracy• brak wsparcia i rozrywek dla młodzieży• wysoki poziom bezrobocia• „ucieczka” młodych i wykształconych• marazm i apatia na terenach po PGR-owskich• brak dostatecznej promocji i informacji o atrakcjach turystycznych regionu

<ul style="list-style-type: none"> • folklor pałucki: <ul style="list-style-type: none"> - zespoły folklorystyczne - gwara - haft - rzeźba - legendy • wieloletnie tradycje sportowe • prospołeczna postawa mieszkańców • lokalny patriotyzm • silne poczucie tożsamości kulturowej 	<ul style="list-style-type: none"> • brak bazy rekreacyjnej, noclegowej i gastronomicznej • brak identyfikowanego produktu turystycznego • brak połączenia rzek z jeziorami, co uniemożliwia organizowania spływów • brak kin, teatrów, amfiteatrów i sal widowiskowych • zły stan dróg • brak infrastruktury sportowej • brak spójnej oferty inwestycyjnej • niska świadomość ekologiczna mieszkańców • niedostateczna liczba przedszkoli • brak doświadczenia w realizacji projektu • niedostateczne środki na działalność lokalnych organizacji • brak lokalnych projektów będących tzw. dobrymi praktykami, a także projektów innowacyjnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • możliwości pozyskiwania środków pozabudżetowych • rozwój działalności pozarolniczej • intensywna promocja atrakcji turystycznych • rosnące zapotrzebowanie na usługi turystyczne w regionach o dużych walorach przyrodniczych • powstanie gospodarstw agroturystycznych • wysoka jakość dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego • promocja dorobku kulturowego i tradycji regionalnych • powstanie parku krajobrazowo-kulturowego • powstanie podstrefy Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej • promocja kształcenia ustawicznego i dostosowywanie kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku 	<ul style="list-style-type: none"> • migracja mieszkańców poza granice kraju • ucieczka wykształconej młodzieży do dużych miast • brak profesjonalnej i chętnej do działania kadry • postępujący niż demograficzny • proces starzenia się społeczeństwa. • degradacja środowiska • dewastacja środowiska przez „pseudoturystów” • niekontrolowany napływ turystów • brak nawyków segregacji odpadów • nasilenie się ruchu drogowego i wzrost zanieczyszczenia powietrza • niewłaściwa promocja walorów kulturalnych, przyrodniczych i turystycznych • brak inwestycji w rozwój infrastruktury turystycznej i zniechęcenie turystów do odwiedzania Pałuk • niewystarczające zaangażowanie młodego pokolenia w kontynuację tradycji

<ul style="list-style-type: none">• wysokie zaangażowanie społeczne mieszkańców• stworzenia inkubatora przedsiębiorczości• promowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców, podmiotów gospodarczych oraz władz lokalnych i podejmowanie działań proekologicznych• możliwość zagospodarowania rzek i jezior• wypromowanie produktów regionalnych• obecność bogatych walorów przyrodniczych, krajobrazowych, historyczno-kulturowych	<p>kulturowych</p> <ul style="list-style-type: none">• postępujący proces niszczenia cennych obiektów wynikający z ograniczonych środków finansowych• brak długofalowej trwałości dotychczas realizowanych projektów
--	---

Wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy SWOT

Podsumowując analizę SWOT, która stanowi swojego rodzaju diagnozę obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju, rozwój omawianego regionu należy oprzeć na opisanych wyżej mocnych stronach i wykorzystaniu szans jakie daje otoczenie zewnętrzne. Ponadto należy wzmacniać słabe strony regionu i jednocześnie unikać zewnętrznych zagrożeń.

Podczas warsztatów strategicznych, które zostały przeprowadzone na terenie każdej z gmin należących do LGD, a także podczas spotkań w społecznościach lokalnych ich uczestnicy za najważniejsze atuty obszaru objętego partnerstwem uznali ogromny potencjał turystyczny Pałuk oraz aktywne społeczeństwo. Za walor został także uznany potencjał gospodarczy, jaki daje najbliższa okolica.

W oparciu właśnie o te zasoby mieszkańcy chcą budować podstawy pod zrównoważony i dynamiczny rozwój lokalny.

Za elementy hamujące rozwój obszaru uznano zaniedbania w sferze ogólnodostępnej infrastruktury społecznej (publicznej) oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców. Mieszkańcy widzą szansę na wykorzystanie środków unijnych, rozwój społeczeństwa przez wspieranie stowarzyszeń lokalnych, przez ustawiczne formy kształcenia na różnych płaszczyznach. Przez kształcenie rozumiane jest tu także kształcenie i opieka nad dziećmi w wieku szkolnym i przedszkolnym.

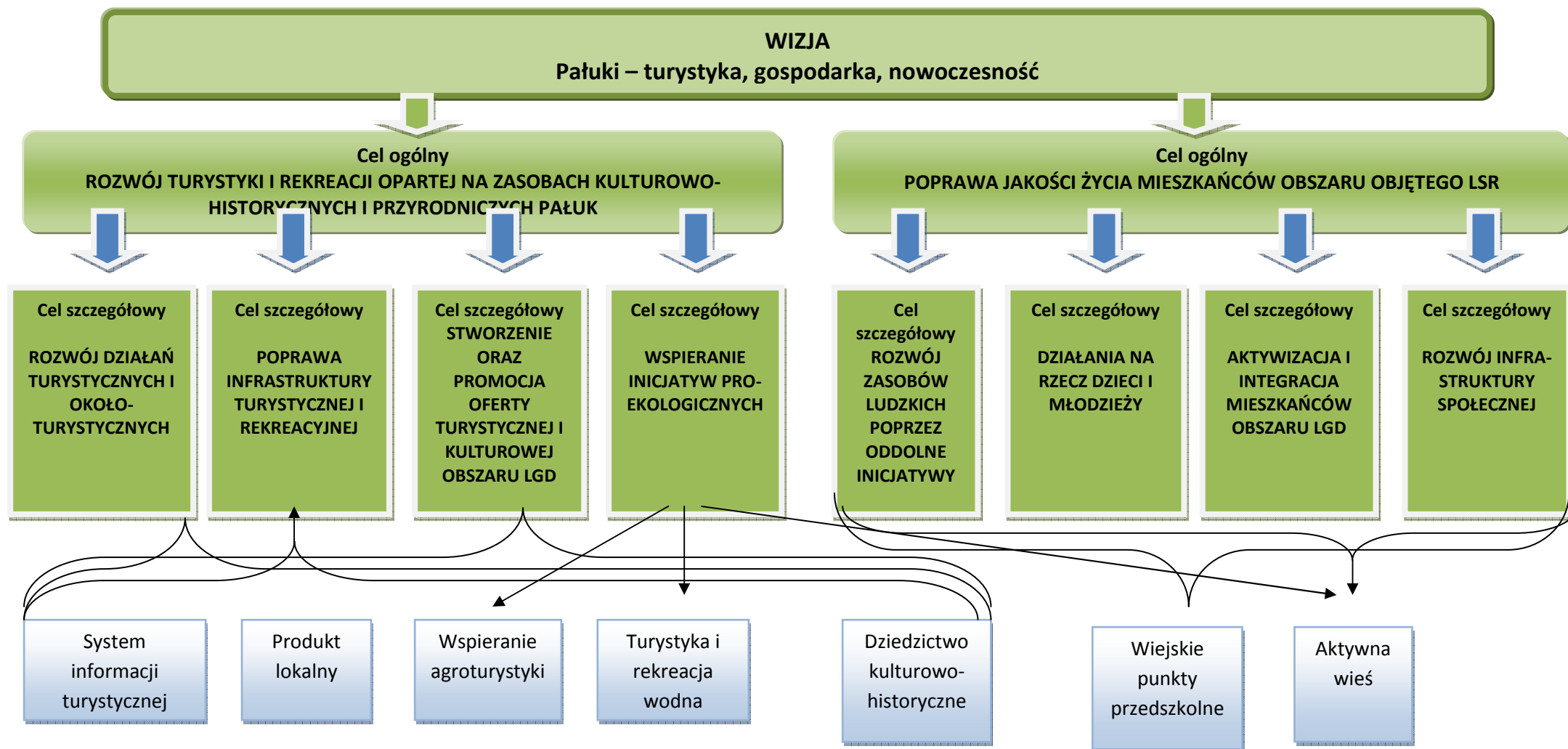
Warsztaty strategiczne pokazały także wysoka świadomość mieszkańców, co do konieczności planowego i usystematyzowanego wykorzystania zasobów przyrodniczych oraz historyczno-kulturowych zarówno w turystyce, jak i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

IV. Określenie celów ogólnych i szczegółowych LSR oraz wskazanie planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.

Na poniższym schemacie przedstawiono sposób w jaki zostały powiązane ze sobą wizja, cele ogólne, szczegółowe oraz planowane przedsięwzięcia kluczowe. Przy opracowywaniu poniższych założeń do rozwoju obszaru objętego LSR posłużono się klasycznym modelem planowania strategicznego przedstawionym na schemacie.

Model planowania strategicznego - zmodyfikowany

Opis przedsięwzięć kluczowych

I. Turystyka i rekreacja wodna

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji następujących celów ogólnych i szczegółowych:

Cel ogólny: Rozwój turystyki i rekreacji opartej na zasobach kulturowo-historycznych i przyrodniczych Pałuk.

Cele szczegółowe:

- rozwój działań turystycznych i około turystycznych;
- poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- stworzenie oraz promocja oferty turystycznej i kulturowej obszaru LGD;
- wspieranie inicjatyw proekologicznych.

Opis przedsięwzięcia kluczowego:

W ramach przedsięwzięcia kluczowego realizowane będą operacje przyczyniające się do zagospodarowania rzek i jezior znajdujących się na terenie objętych LSR. Projekty te w szczególności powinny być ukierunkowane na powstanie infrastruktury i jej wykorzystanie poprzez interwencje:

- łączące poszczególne rzeki i jeziora tworząc w ten sposób szlaki wodne,
- zagospodarujące nabrzeża rzek i jezior z przeznaczeniem na miejsca rekreacji, ciągi spacerowo-wypoczynkowe,
- powstanie baz i infrastruktury do uprawiania sportów wodnych.

Wspierane będą także wszelkie działania nieinwestycyjne związane z wykorzystaniem ww. infrastruktury oraz wykorzystujące zasoby rzek i jezior. Proponowane operacje:

- budowa infrastruktury wodnej (pomosty, plaże, przystanie, pola biwakowe),
- udrożnienie szlaków wodnych,
- rozwój aktywnych form spędzania wolnego czasu nad wodą,
- organizacja imprez nad wodą.

Uzasadnienie wyboru danego przedsięwzięcia: teren objęty LSR jest bogaty w jeziora i rzeki, które nie posiadają dobrze wyposażonej infrastruktury umożliwiającej właściwe ich wykorzystanie zarówno rekreacyjne, jak i turystyczne. W dobie silnego rozwoju turystyki krajowej oraz w obliczu liczby turystów odwiedzających obszar LSR przedsięwzięcie jest zasadne.

Przedsięwzięcie będzie realizowane z udziałem co najmniej następujących grup docelowych:

- Rolników/domowników podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie usług turystycznych, turystyki wodnej oraz rekreacji z tym związanej;
- Mikroprzedsiębiorców z branży usług turystycznych oraz drobnej wytwórczości, rzemiosła i rękodzieła;
- Organizacji pozarządowych działających w obszarze usług turystycznych, rozwijania rynku usług turystycznych oraz małej infrastruktury dotyczącej turystyki wodnej;
- Samorządów lokalnych inwestujących w rozwój turystyczny regionu;
- Kościoły i inne związki zawodowe zaangażowane w rozwój regionu.

Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:

a) *Wskaźniki produktu – zestawiono w tabeli poniżej*

b) *Wskaźniki rezultatu*

- Do 2015 roku co najmniej 5 podmiotów (rolników i mikroprzedsiębiorców) podejmie lub rozwinie działalność gospodarczą w branży turystyki i rekreacji wodnej;
- Do 2015 roku zostanie utworzonych co najmniej 15 nowych miejsc pracy w firmach lub gospodarstwach prowadzących działalność w branży turystyki i rekreacji wodnej;
- Do 2015 roku zostaną wytyczone co najmniej 2 szlaki wodne o łącznej długości minimum 10 km;
- Do 2015 roku zostaną przeprowadzone co najmniej 4 szkolenia dla co najmniej 100 osób mające na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób pracujących w branży turystycznej;
- Do 2015 roku powstaną co najmniej 4 obiekty infrastruktury wodnej związane z rozwojem turystyki;
- Do 2015 roku co najmniej 1000 osób weźmie udział w imprezach promocyjnych zorganizowanych przez LGD.

c) *Wskaźniki oddziaływania*

- W 2015 roku co najmniej 5000 osób skorzysta z atrakcji turystycznych obszaru objętego strategią;
- W 2015 roku obroty firm i gospodarstw w branży turystycznej wzrosną o 10% w stosunku do bieżącego roku;
- W roku 2015 obszar objęty strategią postrzegany będzie przez mieszkańców regionu jako bardziej atrakcyjne miejsce wypoczynku i rekreacji niż w roku bieżącym.

II. Wspieranie agroturystyki

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji następujących celów ogólnych i szczegółowych:

Cel ogólny: Rozwój turystyki i rekreacji opartej na zasobach kulturowo-historycznych i przyrodniczych Pałuk.

Cele szczegółowe:

- rozwój działań turystycznych i około turystycznych;
- poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- stworzenie oraz promocja oferty turystycznej i kulturowej obszaru LGD;
- wspieranie inicjatyw proekologicznych.

Opis przedsięwzięcia kluczowego:

Przedsięwzięcie to jest ukierunkowane na profesjonalizację usług w zakresie agroturystyki. Ma to się odbyć przede wszystkim poprzez organizację szkoleń, warsztatów i innych form kształcenia i dokształcania dla osób prowadzących lub chcących prowadzić gospodarstwa agroturystyczne, prowadzenie badań o monitoringu ruchu turystycznego w tym zakresie, powstanie bazy informacyjno-promocyjnej gospodarstw agroturystycznych wraz z bazą atrakcji turystycznych. W ramach przedsięwzięcia podejmowane mogą być działania z zakresu powstania oraz renowacji infrastruktury turystycznej i około turystycznej związanej z rozwojem agroturystyki.

Przedsięwzięcie to ukierunkowane jest także na doposażenie bazy istniejących już gospodarstw agroturystycznych oraz na wstępne wyposażenie i nakłady inwestycyjne w gospodarstwach nowo powstałych.

Uzasadnienie wyboru danego przedsięwzięcia: na terenie partnerstwa funkcjonują nieliczne podmioty świadczące usługi z zakresu wypoczynku agroturystycznego. Stopień wykorzystania istniejących gospodarstw agroturystycznych przemawia za potrzebą zwiększenia liczby tego typu placówek, miejsc noclegowych oraz budowania odpowiedniej do lokalnych zasobów obszarów wiejskich oferty turystycznej.

Przedsięwzięcie będzie realizowane z udziałem co najmniej następujących grup docelowych:

- Rolników/domowników podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie agroturystyki;
- Mikroprzedsiębiorców z branży usług turystycznych oraz drobnej wytwórczości, rzemiosła i rękodzieła;
- Organizacji pozarządowych działających w obszarze usług turystycznych, w szczególności w zakresie agroturystyki;
- Samorządów lokalnych inwestujące w rozwój turystyczny regionu przy wykorzystaniu jego lokalnych walorów;
- Kościoły i inne związki zawodowe zaangażowane w rozwój regionu.

Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:

a) *Wskaźniki produktu – zestawiono w tabeli poniżej*

b) *Wskaźniki rezultatu*

- Do 2015 roku co najmniej 12 podmiotów (rolników i mikroprzedsiębiorców) podejmie lub rozwinie działalność gospodarczą w branży turystyki i rekreacji wodnej;
- Do 2015 roku zostanie utworzonych co najmniej 18 nowych miejsc pracy w firmach lub gospodarstwach prowadzących działalność w branży turystyki i rekreacji wodnej;
- Do 2015 roku zostaną stworzone co najmniej 2 bazy danych o charakterze promocyjno-informacyjnym dotyczące agroturystyki na obszarze LGD;
- Do 2015 roku zostaną przeprowadzone co najmniej 2 szkolenia dla co najmniej 30 osób mające na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób pracujących w branży turystycznej,
- Do 2015 roku powstanie lub zostanie odnowiony co najmniej 1 obiekt infrastruktury turystycznej związany funkcjonalnie z agroturystyką;
- Do 2015 roku zostanie doposażonych co najmniej 5 gospodarstw agroturystycznych;

- Do roku 2015 zostaną przeprowadzone co najmniej 3 badania rynku usług turystycznych i monitoringu ruchu turystycznego obszaru.

c) Wskaźniki oddziaływania

- W 2015 roku co najmniej 350 osób skorzysta z usług obiektów agroturystycznych na terenie obszaru;
- W 2015 roku obroty firm i gospodarstw w branży agroturystycznej wzrosną o 10% w stosunku do bieżącego roku.

III. System informacji turystycznej

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji następujących celów ogólnych i szczegółowych:

Cel ogólny: Rozwój turystyki i rekreacji opartej na zasobach kulturowo-historycznych i przyrodniczych Pałuk.

Cele szczegółowe:

- rozwój działań turystycznych i około turystycznych;
- poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- stworzenie oraz promocja oferty turystycznej i kulturowej obszaru LGD.

Opis przedsięwzięcia kluczowego:

Lokalna Grupa Działania w ramach LSR będzie wspierać przedsięwzięcia nawiązujące do wartości historycznych i przyrodniczych obszaru partnerstwa, zwłaszcza te wpisujące się w koncepcję rozwoju turystycznego regionu wokół szlaków oraz znaczących atrakcji turystycznych.

W ramach przedsięwzięcia kluczowego wspierane będą operacje przyczyniające się do powstania zintegrowanego z pozostałymi elementami systemu informacji turystycznej. Projekty te powinny obejmować w szczególności: system informacji turystycznej na nośnikach CD, w wersji internetowej, drukowane wydawnictwa kompleksowo zaspokajające potrzeby informacji turystycznej pod kątem obszaru (np. obejmujące teren gminy) lub poruszanego tematu (np. szlaki tematyczne).

W ramach przedsięwzięcia kluczowego mogą być także realizowane operacje polegające na właściwym ukierunkowaniu ruchu turystycznego oraz operacje polegające na świadczeniu usług w zakresie informacji turystycznej w systemie tradycyjnym lub na przykład jako telepraca lub praca on-line. Wśród proponowanych rodzajów operacji w przedsięwzięciu tym znajdują się także:

- poprawa stanu istniejącej bazy turystycznej,
- utworzenie porozumienia gospodarstw agroturystycznych,
- promocja agroturystyki.

Uzasadnienie wyboru danego przedsięwzięcia: Aby efektywnie wykorzystać posiadane zasoby turystyczne potrzebne jest zarówno wytyczenie ścieżek rowerowych, pieszych, budowa/remont małej infrastruktury turystycznej kierunkującej ruch turystyczny. Liczni turyści o coraz wyższych wymaganiach oczekują także możliwości zasięgnięcia pełnej kompleksowej informacji o odwiedzanej okolicy, w tym także możliwości zasięgnięcia informacji na długo przed planowaną wizytą, np. poprzez stronę internetową. Stąd niniejsze przedsięwzięcie kluczowe jest w pełni zasadne.

Przedsięwzięcie będzie realizowane z udziałem co najmniej następujących grup docelowych:

- Rolników/domowników podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie usług turystycznych;
- Mikroprzedsiębiorców z branży usług turystycznych;
- Organizacji pozarządowych działających w obszarze usług turystycznych;
- Samorządów lokalnych inwestujące w rozwój turystyczny regionu przy wykorzystaniu jego lokalnych walorów;
- Kościoły i inne związki zawodowe zaangażowane w rozwój regionu.

Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:

a) *Wskaźniki produktu – zestawiono w tabeli poniżej*

b) *Wskaźniki rezultatu*

- Do 2015 roku co najmniej 2 podmioty (rolników i mikroprzedsiębiorców) podejmie lub rozwinie działalność gospodarczą związaną z informacją turystyczną;
- Do 2015 roku zostaną utworzone co najmniej 4 nowe miejsca pracy w firmach lub gospodarstwach prowadzących działalność w branży informacji turystycznej;
- Do 2015 roku zostaną stworzone co najmniej 2 bazy danych o charakterze promocyjno-informacyjnym dotyczące turystyki na obszarze LGD;
- Do 2015 roku zostaną wydane co najmniej 4 publikacje promujące turystykę na obszarze LGD;
- Do 2015 roku zostaną przeprowadzone co najmniej 1 szkolenie dla co najmniej 15 osób mające na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób pracujących w branży turystycznej,
- Do 2015 roku powstanie co najmniej 1 obiekt infrastruktury turystycznej związany funkcjonalnie z systemem informacji turystycznej.

c) *Wskaźniki oddziaływania*

- W 2015 roku co najmniej 5000 osób skorzysta z usług oferowanych przez system informacji turystycznej obszaru;
- W 2015 roku wzrośnie identyfikacja obszaru LGD wśród turystów.

IV. Dziedzictwo kulturowo-historyczne

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji następujących celów ogólnych i szczegółowych:

Cel ogólny: Rozwój turystyki i rekreacji opartej na zasobach kulturowo-historycznych i przyrodniczych Pałuk.

Cele szczegółowe:

- rozwój działań turystycznych i około turystycznych;
- poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- stworzenie oraz promocja oferty turystycznej i kulturowej obszaru LGD.

W ramach tego przedsięwzięcia kluczowego wspierane będą operacje polegające na:

- inwentaryzacji i odnowie miejsc pamięci;
- odnowie istniejących obiektów o wyjątkowych walorach kulturowo-historycznych;
- stworzenie kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o lokalne zasoby i ich promocja, w tym działalność usługowa.

Działania na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa historyczno-kulturowego będą wspierane przez LGD, w szczególności dotyczy to: odnowy zabytków i ich adaptacji na cele turystyczne i społeczne, renowacji obiektów i miejsc charakterystycznych dla regionu o szczególnej wartości historycznej i kulturowej, działania na rzecz kultywowania tradycji i obyczajów oraz edukacji lokalnej i promocji dziedzictwa. Tego typu działania będą zaliczane do niniejszego przedsięwzięcia kluczowego.

Uzasadnienie wyboru danego przedsięwzięcia: Pałuki, w tym także obszar objęty partnerstwem w ramach LGD posiada bogatą historię, tradycje lokalne. Walory te można wykorzystać w celu promocji regionu oraz rozwoju turystyki, zatem realizacja przedsięwzięć, które przyczyniają się do promocji i rozwoju turystyki w tym regionie są uzasadnione.

Przedsięwzięcie będzie realizowane z udziałem co najmniej następujących grup docelowych:

- Rolników/domowników podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie usług turystycznych;
- Mikroprzedsiębiorców z branży usług turystycznych;
- Organizacji pozarządowych działających w obszarze usług turystycznych;
- Samorządów lokalnych inwestujące w rozwój turystyczny regionu przy wykorzystaniu jego lokalnych walorów;
- Kościoły i inne związki zawodowe zaangażowane w rozwój regionu.

Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:

a) *Wskaźniki produktu – zestawiono w tabeli poniżej*

b) *Wskaźniki rezultatu*

- Do 2015 roku co najmniej 2 podmioty (rolników i mikroprzedsiębiorców) podejmie lub rozwinie działalność gospodarczą związaną z działalnością turystyczną o charakterze kulturowo-historycznym;

- Do 2015 roku zostaną utworzone co najmniej 4 nowe miejsca pracy w firmach lub gospodarstwach prowadzących działalność w branży informacji turystycznej;
- Do 2015 roku zostaną poddane renowacji zostaną co najmniej 4 miejsca pamięci lub miejsca o znaczeniu historycznym lub kulturowym na obszarze LGD;
- Do 2015 roku zostaną wydane co najmniej 2 publikacje promujące dziedzictwo historyczno-kulturowe obszaru LGD;
- Do 2015 roku zostanie przeprowadzone co najmniej 1 szkolenie (warsztaty) dla co najmniej 30 osób mające na celu podnoszenie wiedzy i świadomości na temat dziedzictwa kulturowego i historii Pałuk.

c) Wskaźniki oddziaływania

- W 2015 roku co najmniej 1000 osób odwiedzi miejsca o znaczeniu historycznym i kulturowym objęte niniejszym przedsięwzięciem kluczowym;
- W 2015 roku wzrośnie świadomość mieszkańców obszaru na temat dziedzictwa historycznego i kultury pałuckiej;
- W roku 2015 co najmniej 200 osób skorzysta z wydanych publikacji dotyczące historii i kultury Pałuk.

V. Aktywna wieś

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji następujących celów ogólnych i szczegółowych:

Cel ogólny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru objętego LSR

Cele szczegółowe:

- rozwój zasobów ludzkich poprzez oddolne inicjatywy;
- działania na rzecz dzieci i młodzieży;
- aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LGD.

Cel ogólny: Rozwój turystyki i rekreacji opartej na zasobach kulturowo-historycznych i przyrodniczych Pałuk.

Cele szczegółowe:

- wspieranie inicjatyw proekologicznych.

Wśród proponowanych rodzajów operacji należy także wymienić: organizowanie festynów, imprez integracyjnych na obszarach wiejskich, realizacja programów związanych

z pełniejszym wykorzystaniem istniejącej i nowo powstającej infrastruktury użyteczności publicznej (świetlice, sale spotkań, place rekreacyjne, boiska, place zabaw).

Wszystkie działania wspierane w ramach tego przedsięwzięcia kluczowego powinny przyczyniać się do aktywizacji mieszkańców danej wspólnoty lokalnej.

Na takie właśnie typy operacji ukierunkowane jest to przedsięwzięcie kluczowe. Nazwa przedsięwzięcia – aktywna wieś – odnosi się do wszystkich miejscowości na terenie partnerstwa, w tym do miast.

Uzasadnienie wyboru danego przedsięwzięcia: Istotnym problemem na terenie objętym LSR jest niska aktywność społeczna mieszkańców, marazm społeczny, niskie kwalifikacje mieszkańców i związane z tym wysokie bezrobocie. Dotyczy to w głównej mierze obszarów małych miejscowości, wsi. Aby rozwój Pałuk był zrównoważony należy aktywizować mieszkańców poprzez: szkolenia zawodowe, językowe, komputerowe, pozwalające nabyć nowe umiejętności, nowy zawód, nowe spojrzenie na pewne procesy.

Przedsięwzięcie będzie realizowane z udziałem co najmniej następujących grup docelowych:

- Rolników/domowników podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą;
- Mikroprzedsiębiorców inwestujących w rozwój zasobów ludzkich, aktywizację mieszkańców obszaru LGD;
- Organizacji pozarządowych działających w zakresie aktywizacji społeczności lokalnej, rozwoju i wspierania dziedzictwa historycznego, kulturowego;
- Samorządów lokalnych inwestujących w rozwój lokalny, w tym poprzez aktywizację obszarów wiejskich;
- Kościoły i inne związki zawodowe zaangażowane w rozwój regionu.

Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:

a) *Wskaźniki produktu – zestawiono w tabeli poniżej*

b) *Wskaźniki rezultatu*

- Do 2015 roku co najmniej 2 podmioty (rolników i mikroprzedsiębiorców) podejmie lub rozwinie działalność gospodarczą;
- Do 2015 roku zostaną utworzone co najmniej 3 nowe miejsca pracy w firmach lub gospodarstwach prowadzących działalność w zakresie aktywizacji mieszkańców;
- Do 2015 roku zostanie przeprowadzonych 12 imprez aktywizujących społeczność lokalną;
- Do 2015 roku zostaną wydane co najmniej 3 publikacje promujące uczenie się przez całe życie, aktywność w lokalnym środowisku;
- Do 2015 roku zostanie przeprowadzonych co najmniej 8 szkoleń lub warsztatów dla co najmniej 300 osób mające na celu podnoszenie wiedzy i umiejętności.

c) *Wskaźniki oddziaływania*

- W 2015 roku co najmniej 65 osób zmieni nastawienie do wartości tkwiącej w podnoszeniu własnych kwalifikacji i umiejętności;
- W 2015 roku wzrośnie świadomość mieszkańców obszaru na temat aktywności społecznej, zaangażowania w inicjatywy obywatelskie;
- W roku 2015 co najmniej 200 osób skorzysta z wydanych publikacji wydanych w ramach niniejszego przedsięwzięcia kluczowego.

VI. Stworzenie oferty związanej z produktem lokalnym (Produkt lokalny)

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji następujących celów ogólnych i szczegółowych:

Cel ogólny: Rozwój turystyki i rekreacji opartej na zasobach kulturowo-historycznych i przyrodniczych Pałuk.

Cele szczegółowe:

- rozwój działań turystycznych i około turystycznych;
- poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
- stworzenie oraz promocja oferty turystycznej i kulturowej obszaru LGD.

Niniejsze przedsięwzięcie kluczowe ma służyć opracowaniu, wypromowaniu oraz następującej po tym kontynuacji działań związanych z lokalnymi produktami lub lokalnymi wyrobami.

Wspierane będą:

- inicjatywy mające na celu opracowanie koncepcji rozwoju produktów lokalnych;
- promocja tych produktów;
- organizacja imprez rozwijających się wokół danego produktu lokalnego, głównie imprez o charakterze cyklicznym;
- prowadzenie stałej działalności o charakterze usługowym polegającej na wykorzystaniu w jej prowadzeniu produktów lokalnych (na przykład działalność polegająca na ich wytwarzaniu, obróbce).

Uzasadnienie wyboru danego przedsięwzięcia: W całej Polsce coraz liczniej promowane są lokalne produkty, wokół nich powstają całe przedsięwzięcia promujące nie tylko lokalne wyroby, ale i sam region ich powstania. Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego dobrymi przykładami takich działań są m.in. Festiwal Smaku w Grucznie, czy Region Dolnej Wisły (Strzelce Dolne), gdzie promuje się powidła śliwkowe. Produkty lokalne przyczyniają się do promocji obszaru, wokół nich powstają firmy, organizacje pozarządowe dające miejsca pracy, aktywizujące mieszkańców. Z uwagi na brak tego typu produktu lokalnego na obszarze LGD jego stworzenie i promocja są uzasadnione.

Przedsięwzięcie będzie realizowane z udziałem co najmniej następujących grup docelowych:

- Rolników/domowników podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą związaną z powstałym produktem/produktami lokalnymi;
- Mikroprzedsiębiorców inwestujących w promocję, produkcję lub obróbkę i wykorzystanie produktu lokalnego;
- Organizacji pozarządowych działających w zakresie rozwoju lokalnego, promocji regionu;
- Samorządów lokalnych inwestujących w rozwój lokalny oraz promocję regionu;
- Kościoły i inne związki zawodowe zaangażowane w rozwój regionu.

Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:

a) *Wskaźniki produktu – zestawiono w tabeli poniżej*

b) *Wskaźniki rezultatu*

- Do 2015 roku co najmniej 4 podmioty (rolników i mikroprzedsiębiorców) podejmie lub rozwinie działalność gospodarczą związaną z powstałymi produktami/produktem lokalnym;
- Do 2015 roku zostanie utworzonych co najmniej 6 nowych miejsc pracy w firmach lub gospodarstwach prowadzących działalność w zakresie aktywizacji mieszkańców;
- Do 2015 roku zostanie przeprowadzonych 12 imprez promujących produkty lokalne z terenu obszaru LGD;
- Do 2015 roku zostaną wydane co najmniej 4 publikacje (w tym strony internetowe) promujące produkty lokalne z terenu partnerstwa;
- Do 2015 roku zostanie przeprowadzonych co najmniej 6 szkoleń lub warsztatów dla co najmniej 10 osób mające na celu podnoszenie wiedzy i umiejętności na temat wykorzystania produktów lokalnych, ich produkcji, marketingu, wykonywania rzemiosła związanego z produktami lokalnymi.

c) *Wskaźniki oddziaływania*

- W 2015 roku wzrośnie świadomość i wiedza mieszkańców obszaru na temat wykorzystania i funkcjonowania produktów lokalnych;
- W roku 2015 co najmniej 200 osób skorzysta z wydanych publikacji wydanych w ramach niniejszego przedsięwzięcia kluczowego;
- W roku 2015 co najmniej 120 osób weźmie udział w imprezach związanych z produktami lokalnymi.

VII. Wiejskie punkty przedszkolne

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się do realizacji następujących celów ogólnych i szczegółowych:

Cel ogólny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru objętego LSR

Cele szczegółowe:

- rozwój zasobów ludzkich poprzez oddolne inicjatywy;
- działania na rzecz dzieci i młodzieży;
- aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LGD;
- rozwój infrastruktury społecznej.

Działania w zakresie wspierania edukacji przedszkolnej znalazły swoje odzwierciedlenie także w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki, w którym poddziałanie 9.1.1 *Zmniejszenie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej* ukierunkowano m.in., na wspieranie nowopowstających ośrodków wychowania przedszkolnego.

Aby dodatkowo łagodzić ten problem, w ramach niniejszego przedsięwzięcia kluczowego wspierane będą projekty polegające na:

- tworzeniu ośrodków wychowania przedszkolnego (w tym również realizacji alternatywnych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej, w szczególności na terenie wsi;
- wspieraniu istniejących przedszkoli przyczyniające się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym np. dłuższe godziny pracy przedszkoli, uruchomienie dodatkowego naboru dzieci, zatrudnienie dodatkowego personelu.

Uzasadnienie wyboru danego przedsięwzięcia: Obszary wiejskie borykają się z wieloma problemami oraz barierami m.in. dostęp do edukacji jest bardziej utrudniony niż na obszarach miejskich. Powoduje to, że mieszkańcy tych obszarów charakteryzują się znacznie niższym poziomem wykształcenia oraz nie posiadają odpowiedniej bazy edukacyjnej, w tym przedszkolnej i kształcenia ustawicznego. Pogłębiające się dysproporcje pomiędzy poziomem umiejętności uczniów z obszarów wiejskich i ich rówieśnikami z obszarów miejskich powodują ich marginalizację. Osoby takie mają utrudniony start w dorosłe życie, w tym zawodowe.

Przedsięwzięcie będzie realizowane z udziałem co najmniej następujących grup docelowych:

- Rolników/domowników podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą związaną z wychowaniem i opieką przedszkolną oraz alternatywnymi jej formami;
- Mikroprzedsiębiorców inwestujących w działania związane z rozwojem usług wychowawczych i edukacyjnych dla dzieci w wieku przedszkolnym;
- Organizacji pozarządowych działających w wychowania, sportu, edukacji dzieci i młodzieży;
- Samorządów lokalnych inwestujących w rozwój lokalny m.in. poprzez wspieranie edukacji dzieci w wieku przedszkolnym;
- Kościoły i inne związki zawodowe zaangażowane w rozwój regionu.

Wskaźniki realizacji przedsięwzięcia:

a) *Wskaźniki produktu – zestawiono w tabeli poniżej*

b) *Wskaźniki rezultatu*

- Do 2015 roku co najmniej 3 podmioty (rolników i mikroprzedsiębiorców) podejmie lub rozwinie działalność gospodarczą związaną z edukacją i wychowaniem przedszkolnym;
- Do 2015 roku zostanie utworzonych co najmniej 6 nowych miejsc pracy w firmach lub gospodarstwach prowadzących działalność wychowania i edukacji przedszkolnej;
- Do 2015 roku zostanie przeprowadzona 1 impreza lub kampania promująca korzyści płynące z edukacji przedszkolnej;
- Do 2015 roku zostaną wydane co najmniej 2 publikacje (w tym strony internetowe) promujące edukację przedszkolną i wychowanie dzieci w tym wieku.

c) Wskaźniki oddziaływania

- W 2015 roku wzrośnie świadomość i wiedza mieszkańców obszaru na temat korzyści płynących dla dzieci z edukacji przedszkolnej;
- W roku 2015 co najmniej 100 osób skorzysta z prowadzonych form edukacji i wychowania dla dzieci w wieku przedszkolnym.

**Tabela wskaźnikowa – wskaźniki produktu (liczba zrealizowanych operacji)
zakładane dane na dzień 30.06.2015 r.**

Tab. 14

Nr przedsięwzięcia kluczowego	I	II	III	IV	V	VI	VII
Liczba operacji w ramach działania „Różnicowanie...”	3	5	1	1	1	1	2
Liczba operacji w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”	4	1	1	5	1	1	1
Liczba operacji w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”	2	7	1	1	1	3	1
Liczba operacji w ramach działania „małe projekty”	12	14	5	8	12	6	6
Liczba projektów współpracy	1	1	1	1	1	1	1

V. Misja LGD

Pałuki – region z atrakcyjną bazą turystyczną i unikatowymi walorami przyrodniczymi, otwarty na turystów i inwestorów, przy zachowaniu dziedzictwa, odrębności kulturowej i czystego środowiska, którego siłą rozwoju są zamożni i dobrze wykształceni mieszkańcy. Stąd wywodzi się misja jaką ma realizować LGD. Członkowie Lokalnej Grupy Działania za główną wartość uznają zasadę partnerskiej współpracy i inicjowanie oddolnych inicjatyw. Celem partnerstwa zawiązanego w ramach LGD powinno być dążenie do harmonijnego rozwoju obszaru objętego LSR, w taki sposób, aby mieszkańcom tego terenu żyło się lepiej.

Podczas spotkań lokalnych z udziałem mieszkańców określono następującą misję LGD:

Lokalna Grupa Działania Pałuki – Wspólna Sprawa kieruje się zasadą partnerstwa, porozumienia ponad podziałami oraz wspierania oddolnych inicjatyw mieszkańców obszaru partnerstwa na rzecz jego rozwoju, ze szczególnym poszanowaniem dziedzictwa kulturowo-historycznego oraz przyrodniczego ku lepszemu jakości życia mieszkańców.

VI. Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR

Wykazanie spójności specyfiki obszaru z celami LSR

Lokalna Grupa Działania Pałuki - Wspólna Sprawa powstała na terenie powiatu żnińskiego i obejmuje swoim zasięgiem 5 gmin: Barcin, Gąsawę, Łabiszyn, Rogowo i Żnin. Są to gminy o bardzo zróżnicowanym charakterze. Żadna z nich nie należy ani do typowo rolniczych, ani do typowo przemysłowych, czy też turystycznych. Jednakże wspólnym mianownikiem dla całego obszaru objętego lokalną strategią rozwoju jest bogate dziedzictwo historyczne Pałuk oraz walory i wykorzystanie turystyczne.

Spójność przestrzenna. Pałuki to kraina historyczna położona w północno-wschodniej części Wielkopolski. O miano głównego miasta konkurują Kcynia, Szubin i Żnin, który jest jednocześnie największym miastem na tym terenie. Termin Pałuki wywodzi się prawdopodobnie od wyrazu *łuk*, *łęk*, *łęg*, oznaczającego trawiastą nizinę pomiędzy gruntami ornymi lub od łukowatego kształtu niewielkich, ale wszechobecnych w tym rejonie wzniesień. Pojawiła się ona po raz pierwszy w źródłach w XIV – u Janka z Czarnkowa, a niedługo później i u Jana Długosza jako *terra Palucacensis*.

Od nazwy ziemi pochodzi również nazwa rodu szlacheckiego Pałuków. Pałuki utożsamia się z przedrozbiorowym powiatem kcyńskim (częścią województwa kaliskiego, a od 1768 r. gnieźnieńskiego).

Jako obszar etnograficzny, wyznaczony naturalnymi granicami przestrzennymi Pałuki należy rozumieć jako terenu ograniczone:

- * na północy Pałuki odgranicza od Krajny rzeka Noteć
- * na wschodzie Pałuki odgranicza od Kujaw również Noteć
- * na południu Pałuki oddziela od reszty ziemi kaliskiej Jezioro Chomiąskie, Jezioro Gąsawskie oraz rzeka Wełna począwszy od Jeziora Rogowskiego
- * na zachodzie Pałuki oddzielają od ziemi poznańskiej (w przybliżeniu) rzeki: Rudka, Tyśmienica (Dymnica) oraz Margoninka

Tak wyznaczony obszar liczy 2 156 km².

Pałuki nigdy nie były odrębną prowincją administracji państwowej, dlatego nigdy w historii nie istniała uzasadniona potrzeba określania stolicy tej ziemi. O wadze miast w regionie decydował zmieniający się podział administracyjny państwa, wpływowość obywateli miast lub też po prostu wielkość tychże miast. Obecnie jedynym miastem na tym terenie o statusie stolicy powiatu jest właśnie Żnin. Miano to otrzymał w 1999 roku, a sam powiat żniński obejmuje znaczną część Pałuk. Choć miasto to leży na Pałukach nie było ściśle związane z rodem Pałuków lecz pozostawało pod wpływem biskupów gnieźnieńskich - od czasów Bulli gnieźnieńskiej do I rozbioru Polski w 1772. Obecnie jest jednym z największych miast regionu.

Spójność geograficzna. Już sama nazwa LGD Pałuki - Wspólna Sprawa jednoznacznie kojarzy się ze źródłostwem tj. z pagórkowatymi, trawiastymi terenami położonymi na podłożu piaszczystym. Taką właśnie strukturę powierzchniową posiadają generalnie ziemie obszaru wchodzącego w skład LGD. Obszar LGD położony na południowo-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, na południe od Krajny. Całe Pałuki Pałuki położone są zaś na Wysoczyźnie Gnieźnieńskiej i częściowo w Pradolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej. Jest to teren silnie zróżnicowany, z licznymi, bogatymi w ryby jeziorami polodowcowymi, poprzecinany rzekami: Notecią, Gąsawką, Wełną. stanowi teren równinny o słabo zróżnicowanej rzeźbie terenu. Położenie w mazowiecko-podlaskim regionie klimatycznym powoduje, iż na całym obszarze LGD występują takie same warunki klimatyczne. Temperatury roczne nie przekraczają 8 stopni Celsjusza, a opady należą do najniższych w Polsce, oscylując wokół 500 mm. Około połowa regionu znajduje się w dorzeczu Noteci, a reszta – Wełny (prawych dopływów Warty). Przeciętna wysokość wynosi ok. 100 m n.p.m.

Spójność kulturowa. Obszar objęty partnerstwem w ramach LGD Pałuki - Wspólna Sprawa charakteryzuje się licznymi obiektami o cennych walorach kulturowych. Zabytkowe kapliczki, kościoły oraz zespoły pałacowe i pałacowo-parkowe są nie tylko cennym odciskiem historii, pamiątką, ostoją tutejszej kultury, ale także ozdobą wielu miejscowości, w tym przede wszystkim małych miejscowości, w których niegdyś były lokowane.

Elementami wyróżniającymi obszar LGD w zakresie dziedzictwa kulturowego są: rezerwat archeologiczny w Biskupinie i szlak pałuckich kościołów.

Bogate walory kulturowe prezentowane są także przez wspólny dla 5 gmin tworzących LGD oraz dla całych Pałuk folklor, tradycje pałuckie. Obszar ten posiada własną gwarę, własne

baśnie i legendy, potrawy, stroje, charakterystyczną muzykę, a nawet miasta noszące miana stolicy pałuckich (główni pretendenci to Kcynia i Żnin).

Spójność historyczna. Pierwsze ślady osadnictwa na Pałukach pochodzą ze starszej epoki kamiennej – paleolitu (ok. 14-8 tys. lat p.n.e.). W okresie od 6-4 tys. lat p.n.e. (mezolit) zamieszkiwały tu ludy koczownicze, zajmujące się łowiectwem i rybołówstwem. Dopiero w neolicie (4-2,5 tys. lat p.n.e.) rozpoczyna się stałe osadnictwo na Pałukach. Najliczniejsze ślady pochodzą z okresu kultury łużyckiej (550-400 lat p.n.e.), a jednym z najstarszych jest osada biskupińska z przełomu IX-VIII wieku p.n.e. Na tak wczesny rozwój osadnictwa wpłynęły naturalne środowiska. Liczne jeziora sprzyjały rozwojowi rybołówstwa i były zarazem zaporą przed wrogiem.

Gliniaste i piaszczyste gleby sprzyjały uprawie roli i dostarczały gliny do wyrobu naczyń. Obfitość zaś kamieni polodowcowych zapewniała materiał do wyrobu narzędzi, a bujne lasy dostarczały budulca i zwierzyny. W początkach naszej ery przez Pałuki biegnie jedno z odgałęzień słynnego szlaku bursztynowego z Imperium Rzymskiego nad Bałtyk. Upowszechnia się rolnictwo i rozbudowywana jest sieć wczesnośredniowiecznych Gródków obronnych. To wyraźnie podkreśla rolę i pozycję Pałuk w okresie tworzenia się zrębów państwa polskiego.

Pałuki są regionem odrębnym, oddzielonym naturalnymi granicami. Powstała tu kasztelania z siedzibą w Łeknie, co potwierdza Bulla Papieska z 1136 roku. Kasztelania ta miała kilka grodów: Żnin, Kcynia, Żoń, Zrazim, Łekno. Z czasem Żnin awansował do rangi drugiej kasztelanii. W połowie XII wieku w Łeknie, z fundacji Zbiluta z rodu Pałuków, powstał drugi w Polsce klasztor cystersów.

W okresie rozbicia dzielnicowego Pałuki prawie w całości należały do dzielnicy senioralnej. Były wówczas własnością arcybiskupów gnieźnieńskich oraz możnych rodów rycerskich: Pałuków, Nałęczów i Grzymalitów. Tu krzyżowały się szlaki handlowe, co powodowało znaczny wzrost regionu. W XIII wieku pierwsze osady otrzymały prawa miejskie (Żnin, Kcynia). W 1227 roku w Gąsawie odbył się zjazd książąt polskich. Zjazd został przerwany napaścią księcia pomorskiego Świętopełka i zabójstwem księcia Leszka Białego. W 1255 roku odbył się w Kcyni kolejny zjazd, na którym unormowano stosunki między książętami wielkopolskimi a Świętopełkiem.

W okresie jednoczenia się państwa polskiego ród Pałuków był podporą panującego wówczas Władysława Łokietka. Rok 1331 przynosi spustoszenia spowodowane najazdem krzyżackim. Kolejne straty powoduje pod koniec XIV wieku wojna domowa między rodami Nałęczów i Grzymalitów. W tej wojnie ród Pałuków stał u boku Grzymalitów. Na przełomie XIV i XV wieku istniały na Pałukach dwa warowne miasta: Żnin (otoczony murami obronnymi z 2 bramami i przedbramiem) i Kcynia (obronny zamek i mury miejskie). W XIV wieku wzniesiono na tej ziemi kilka zamków: w Szubinie, Wenecji i Gołańczy.

W XVI wieku poważnie rozwijała się Kcynia, stając się siedzibą powiatu, na terenie którego znajdowały się miasta: Gołańcz, Łekno, Szubin, Wągrowiec, Żnin i Żerniki. Koniec wieku XVI i początek wieku XVII to spadek rangi Pałuk. Częste pożary i wreszcie najazd szwedzki spowodowały zniszczenia i upadek miast. Dalsze spustoszenia przyniosła wojna

siedmiolecia. W wyniku I i II rozbioru Pałuki wcielono do Państwa Pruskiego. Insurekcja kościuszkowska przyniosła nadzieję odzyskania wolności, a wiązało się to z wkroczeniem na Pałuki wojsk Jana Henryka Dąbrowskiego.

Lata 1807 – 1813 to okres krótkiej wolności, bowiem Pałuki wchodziły w skład Księstwa Warszawskiego. Po klęsce Napoleona na mocy postanowień kongresu wiedeńskiego Pałuki znów zajęli Prusacy. Rozpoczął się stopniowy napływ ludności niemieckiej. Ludność Pałuk uczestniczyła w kolejnych zrywach powstańczych 1830/1831, 1846/1848, 1863.

Pod koniec XIX wieku nasiliła się akcja germanizacyjna. Majątki ziemskie przechodzą w ręce pruskie (np. w powiecie żnińskim na 40 tys. ha tylko 10 tys. ha pozostało w ręku polskim). Na przełomie XIX i XX wieku zaczęła wzrastać ilość ludności polskiej. W latach 1905 – 1906 w okolicy Wągrowca, Żnina i Kcynii trwały strajki szkolne.

W okresie Powstania Wielkopolskiego całe Pałuki wyzwoliły się samorządnie i z początkiem 1919 roku znajdowały się już w granicach niepodległego państwa polskiego. W okresie międzywojennym region zachowuje charakter rolniczy. Powoli jednak zaczyna rozwijać się drobny przemysł i rzemiosło. Bujnie kwitnie życie kulturalne. Ukazuje się tu kilka czasopism regionalnych, działają koła śpiewacze i teatry amatorskie. Dowodem rozwoju regionu Pałuckiego były organizowane od 1932 roku w Żninie Targi Pałuckie.

Z początkiem września 1939 roku wkroczyły na Pałuki wojska hitlerowskie. Pierwsze miesiące okupacji to około 500 ofiar terroru hitlerowskiego. Rozpoczęły się masowe wysiedlenia do Generalnej Guberni. Wywieziono z Pałuk 30-50% ludności miejscowej. Wolność przyniosła Pałukom dopiero zimowa ofensywa wojsk radzieckich w styczniu 1945 roku.

Po 1945 roku Pałuki dzieliły okresy wzlotów i upadków z innymi częściami Wielkopolski. Nie nastąpiły tu wielkie inwestycje, w związku z czym nie doszło też do znacznie większego zdewastowania środowiska. Stworzono lub rozbudowano szereg zakładów przemysłowych (przeważnie w miastach), natomiast w rolnictwie obok gospodarstw indywidualnych istniały intensywnie dotowane sektory państwowy i spółdzielczy. Powiat szubiński przeszedł do nowo utworzonego woj. bydgoskiego, a w 1950 roku dołączono do niego powiat żniński. W wyniku kolejnej reformy administracyjnej i likwidacji powiatów Pałuki od 1975 roku wchodziły w skład 3 województw, część zach. – pilskiego, wsch.-bydgoskiego, a skrawki półd.-poznańskiego. Mimo takiego podziału region wykazuje zadziwiającą jedność, czego przejawem są m.in. wspólne imprezy kulturalne czy turystyczne, jak „Lato na Pałukach” czy „Jesień na Pałukach”. Na największe miasto tego terenu wyrósł Wągrowiec, a o miano stolicy Pałuk konkurują z nim Kcynia i Żnin. Po kolejnych reformach administracyjnych Pałuki wchodziły w skład woj. kujawsko-pomorskiego. Historyczne i administracyjne uwarunkowania sprawiły, że gminy Barcin, Łabiszyn, Gąsawa, Rogowo, Żnin i Janowiec Wielkopolski zostały objęte granicami jednego powiatu. Z wyjątkiem tej ostatniej, wszystkie pozostałe gminy współtworzą terytorialnie LGD Pałuki-Wspólna Sprawa

Jak pokazano powyżej obszar objęty partnerstwem w ramach Lokalnej Grupy Działania Pałuki-Wspólna Sprawa posiada bogate zasoby przyrodniczo-geograficzne, kulturowe

i historyczne. To na nich właśnie oparty ma być rozwój obszaru w ramach lokalnej strategii rozwoju.

LGD zamierza rozwijać turystykę definiując cel ogólny jako **Rozwój turystyki i rekreacji opartej na zasobach kulturowo-historycznych i przyrodniczych Pałuk**. W ramach tego celu ogólnego wyodrębniono cele szczegółowe: (1) rozwój działań turystycznych i około turystycznych, (2) poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, (3) stworzenie oraz promocja oferty turystycznej i kulturowej obszaru LGD, (4) wspieranie inicjatyw proekologicznych.

LGD za drugi kierunek priorytetowy działań podejmowanych w ramach lokalnej strategii rozwoju obrała **Poprawę jakości życia mieszkańców obszaru objętego LSR**. Tak właśnie określono drugi cel ogólny. Jego dokładniejsze określenie stanowią cele szczegółowe: (1) rozwój zasobów ludzkich poprzez oddolne inicjatywy, (2) działania na rzecz dzieci i młodzieży, (3) aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LGD, (4) rozwój infrastruktury społecznej.

Rozwój turystyki i rekreacji opartej na zasobach kulturowo-historycznych i przyrodniczych Pałuk

(1) Rozwój działań turystycznych i około turystycznych. Wysoki potencjał turystyczny obszaru LGD znany jest od dawna, każdego roku setki tysięcy przyjezdnych odwiedza takie miejsca jak Biskupin, Muzeum Ziemi Pałuckiej wraz z Muzeum Kolejki Wąskotorowej, Park dinozaurów w Rogowie, barcińskie kamieniołomy, czy Pałac w Lubostroniu. Na obszarze partnerstwa dostrzegalny jest jednak deficyt określonych usług turystycznych: gospodarstw agroturystycznych, innego typu miejsc noclegowych, oferty w zakresie turystyki biznesowej i konferencyjnej. To tylko niektóre z dostrzeżonych potrzeb. Zapewne potencjalni beneficjenci znajdą jeszcze więcej niszowych działań, które wypełnią lukę na rynku działań turystycznych i około turystycznych, aby walory historyczne, kulturowe i turystyczne Pałuk na obszarze LGD właściwie wykorzystać. Nie można w tym miejscu zapomnieć, że turystyka jest gałęzią gospodarki, generuje zyski społeczne, współtworzy lokalne budżety, daje miejsca pracy. To także istotny aspekt wspierania działań turystycznych. W tych właśnie kierunkach należy wykorzystać specyfikę obszaru pod względem turystycznym dla jego zrównoważonego rozwoju.

(2) Poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Cel ten nawiązuje do niewystarczającej ilościowo i jakościowo infrastruktury turystycznej. Zjawisko to występuje na terenie wszystkich gmin tworzących LGD. Co więcej wszystkie te gminy posiadają bogate walory przyrodnicze i turystyczne, co jest argumentem przemawiającym za potrzebą rozwoju

ww. infrastruktury. Ważnym aspektem jest tu systemowe rozwiązanie w zakresie informacji turystycznej i kierunkowania ruchu turystycznego. Brak jest szlaków turystycznych, elementów małej infrastruktury turystycznej, większość z istniejących naturalnych zbiorników wodnych nie posiada zagospodarowania dla celów rekreacji i wypoczynku.

W odniesieniu do walorów kulturowych i historycznych należy zauważyć, że liczne, ważne obiekty historyczne nie są wykorzystywane w celach turystycznych czy promocyjnych np. fortyfikacje, zespoły pałacowo-parkowe. Problem ten jest wspólny dla wszystkich gmin z terenu LGD, stąd potrzeba realizacji przedsięwzięć w tym zakresie.

(3) Stworzenie oraz promocja oferty turystycznej i kulturowej obszaru LGD. W tym obszarze zadaniowym określonym przez cel szczegółowy najbardziej widoczne są takie problemy jak: brak cyklicznych imprez o znaczeniu ponadlokalnym, mogących definiować obszar i przyciągać mieszkańców z innych rejonów województwa i kraju, brak wspólnego systemu promocji i informacji zarówno w wersji tradycyjnej – drukowanej (przewodniki, mapy, foldery), jak i w wersji elektronicznej. Cel szczegółowy zawiera w sobie także zjawisko, jakim jest brak na terenie partnerstwa produktu turystycznego, który mógłby stać się marką LGD, marką gmin, który przyciągałby turystów i wokół którego mogłyby powstawać tematyczne gospodarstwa agroturystyczne, przedsiębiorstwa związane z produkcją lub przetwarzaniem. Ma to miejsce w innych rejonach kraju, gdzie promuje się m.in. powidła śliwkowe, jabłonie, lokalne sery.

(4) Wspieranie inicjatyw proekologicznych. Postęp cywilizacyjny niosący ze sobą większą ilość samochodów, postawy konsumpcyjne, czy chociażby wysoko rozwinięte rolnictwo powoduje istotną degradację środowiska naturalnego. Ważnym czynnikiem wpływającym na degradację środowiska naturalnego jest także nasilony ruch turystyczny. Wielu z niekorzystnych dla środowiska zachowań udałoby się uniknąć, gdyby sami zanieczyszczający, a także lokalni decydenci mieli inną świadomość ekologiczną. W trosce o walory przyrodnicze obszaru, o jakość środowiska naturalnego w ramach LSR wspierane będą przedsięwzięcia przyczyniające się do edukacji w zakresie ekologii wśród mieszkańców i turystów, a także lokalnych władz, pracowników instytucji publicznych. Wykorzystanie walorów przyrodniczych i historyczno-kulturowych bez czystego środowiska jest niemożliwe, stąd potrzeba realizacji tego typu przedsięwzięć dla zachowania spójności i atrakcyjności obszaru LGD Pałuki-Wspólna Sprawa.

Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru objętego LSR

(1) Rozwój zasobów ludzkich poprzez oddolne inicjatywy. Mieszkańcy obszarów wiejskich, w tym także obszaru LSR w ramach LGD Pałuki – Wspólna Sprawa mają utrudniony dostęp do edukacji. Związane jest to z niskim poziomem kształcenia w szkołach

na obszarach wiejskich, utrudnionym dostępem do edukacji przedszkolnej, odległością od ośrodków kształcenia na poziomie wyższym (szkoły wyższe, uniwersytety). Niska jest także świadomość mieszkańców w zakresie korzyści płynących z rozwijania i pogłębiania swoich umiejętności, wiedzy, a także z ogólnie pojętego uczenia się przez całe życie. Z drugiej zaś strony przemiana społeczno-gospodarcza na wsi sprawia, że mieszkańcy obszaru LGD zmuszeni są do ciągłego zdobywania nowych kwalifikacji w celu znalezienia lub utrzymania pracy. Efekt niskiej świadomości uwidacznia wysoki stopień bezrobocia na terenie obszaru objętego LSR. LGD zamierza wspierać inicjatywy zmierzające do podnoszenia umiejętności, kwalifikacji, mobilności na rynku pracy mieszkańców obszaru objętego LSR. Priorytetowym zadaniem jest także prowadzenie inicjatyw podnoszących świadomość mieszkańców w zakresie korzyści płynących z doksztalcania się oraz inicjatyw, których celem jest podniesienie samooceny wśród mieszkańców obszaru LGD.

(2) Działania na rzecz dzieci i młodzieży. Na obszarze objętym LSR w ostatnich latach zauważa się postępujący niż demograficzny. Mimo tego odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym przeważa nad liczbą osób w wieku produkcyjnym. Liczna młodzież, szczególnie w wieku gimnazjalnym wymaga szczególnych form wsparcia. Celem LGD jest realizacja programów edukacyjnych, szkoleń w celu ograniczenia wyjątkowo wysokiego bezrobocia, które szczególnie duży odsetek obejmuje wśród grupy osób młodych. Problemem jest także brak perspektyw znalezienia dobrej pracy, rozwoju zawodowego. W efekcie tego bolączką obszaru jest „ucieczka” młodych i często wykształconych osób do dużych miast, bądź też za granicę kraju. Podejmowane tu będą działania w zakresie podnoszenia wiedzy, umiejętności, mobilności na rynku pracy. Drugim istotnym kierunkiem działań jest promowanie zdrowego stylu życia, a także wzrost świadomości młodych mieszkańców obszaru LGD w zakresie poczucia tożsamości lokalnej wspólnoty, podniesienie stopnia znajomości historii i kultury pałuckiej.

(3) Aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LGD. Ludność obszaru LGD wyróżnia silne poczucie tożsamości kulturowej, lokalny patriotyzm oraz prospołeczna postawa. Na przeciwnym biegunie stoi zaś niska jakość życia, wykluczenie społeczne, niskie dochody i wysoki poziom bezrobocia, które powodują pesymistyczne nastroje wśród mieszkańców. LGD zamierza w tym zakresie aktywizować mieszkańców obszaru do realizacji wspólnych inicjatyw, szczególnie o charakterze oddolnym, które jednoczyłyby lokalną wspólnotę. Ma to na celu podniesienie poczucia własnej wartości, uwierzenie we własne siły, możliwość zmiany własnej sytuacji na lepszą. Dzięki realizacji społecznych inicjatyw wzrośnie także stopień integracji mieszkańców obszaru. Zapobiegać to będzie defragmentacji społecznej oraz postępującemu marazmowi, zniechęcenia do angażowania się w obywatelskie pomysły w życiu lokalnych wspólnot.

(4) Rozwój infrastruktury społecznej. Obszar LGD Pałuki – Wspólna Sprawa jest obszarem bogatym pod względem etnograficznym i kulturowym. Pałuki posiadają własną gwarę, stroje, historie, tradycyjne potrawy, liczne zespoły ludowe śpiewające tutejsze pieśni i przyśpiewki. Właściwe kultywowanie tych tradycji oraz stworzenie możliwości do integracji mieszkańców wymaga właściwej infrastruktury. Niwelując niedobory w zakresie ogólnodostępnej infrastruktury publicznej LGD zamierza aktywizować mieszkańców, a na

bazie nowopowstałej bazy (place i miejsca spotkań, skwery, świetlice, izby pamięci, domy ludowe) rozwijać m.in. lokalne tradycje, świadomość o historii i kulturze pałuckiej.

Sytuacja społeczno-gospodarcza. Teren LGD obejmuje 5 gmin: Barcin, Gąsawę, Łabiszyn, Rogowo i Żnin. Gminy wiejskie są o podobnej liczbie ludności, to samo dotyczy gmin miejsko-wiejskich. Wszystkie gminy położone są na terenie jednego powiatu. Z analizy danych statystycznych wynika, że struktura wiekowa wśród mieszkańców tego obszaru jest zbliżona do siebie (porównanie międzygminne) oraz do wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego. Odsetek osób w wieku 0-29 roku życia czyli tzw. grupy osób młodych wynosi 25% jest to wartość wysoka.

Niekorzystny jest trend wspólny dla wszystkich gmin – wysokie bezrobocie strukturalne oraz wysoki odsetek osób bezrobotnych nie posiadających prawa do zasiłku. Średnia wartość ilości bezrobotnych dla powiatu żnińskiego wynosi zaś 19,6, zaś dla województwa kujawsko-pomorskiego 12,6 % (sierpień 2008). Wartości powiatowe są zbliżone do danych dla poszczególnych gmin (Źródło: www.stat.gov.pl (BDR) i <http://www.pup-znin.strefa.pl/joomla/>).

Pod względem gospodarczym teren LGD jest bardzo zróżnicowany. Można wyróżnić 4 główne płaszczyzny rozwoju gospodarczego obszaru: rolnictwo, wykorzystanie turystyczne, praca na własny rachunek (działalność gospodarcza osób fizycznych) oraz duże zakłady produkcyjne zatrudniające od kilkudziesięciu do kilkuset pracowników.

Wśród gospodarstw rolnychominują gospodarstwa o niewielkim potencjale ekonomicznym, stąd konieczność różnicowania gospodarki wiejskiej, poszukiwania alternatywnych źródeł dochodów i zmiany kwalifikacji zawodowych. Są to gospodarstwa niskopowierzchniowe i niskotowarowe.

W każdej gminie funkcjonuje kilka dużych zakładów produkcyjnych, które są największymi pracodawcami dla okolicznej ludności. Przewagę w tym zakresie posiadają gminy miejsko-wiejskie, głównie Barcin (Lafarge – cementownia) i Żnin (Pepsi, Frigo Logistic).

Na terenie wszystkich gmin funkcjonują podmioty gospodarcze i instytucje związane z usługami turystycznymi. Są to muzea, gospodarstwa agroturystyczne, zajazdy, hotele, przystanie wodne, plaże. Większość z tych podmiotów związana jest albo z jeziorami (przystań żeglarska, pomosty, plaże) albo z dziedzictwem kulturowo-historycznym obszaru (m.in. Rezerwat Archeologiczny w Biskupinie, Muzeum Ziemi Pałuckiej, kurchan w Złotowie)

Cechą wspólną dla całego obszaru LGD jest bogata sieć obiektów o funkcjach społecznych, które niestety są w złym stanie, niedoposażone, nie mają ogrzewania i dostępu do mediów, w tym do Internetu. W tym zakresie cecha wspólna jest także brak adekwatnej do potrzeb

sieci przedszkoli na terenie obszaru LGD i niedostateczna liczba miejsc przedszkolnych w obecnie istniejących placówkach.

VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Od samego powstania inicjatywy Leader jedną z jej zasadniczych cech jest podejście zintegrowane. Rozumie się przez to podejmowanie działań nie tylko branżowych (np. drogowych, kanalizacyjnych, czy też szerzej rozumianych: społecznych, dotyczących infrastruktury publicznej) i nie tylko działań o określonym zakresie np. szkoleń, inwestycji, festynów.

W ramach prezentowanego dokumentu – Lokalnej Strategii Rozwoju dla LGD Pałuki-Wspólna Sprawa - pokazano wielosektorowość i różnorodność działań, jakie będą wspierane w ramach LSR. Podejmowane działania są zróżnicowane pod względem tematycznym – dotyczą sfery społecznej, ekonomicznej, kulturalnej, przyrodniczej, środowiskowej.

Grupami docelowymi przedsięwzięć realizowanymi w ramach LSR, w tym przedsięwzięć o charakterze zintegrowanym będą podmioty z 3 sektorów (społecznego, gospodarczego i publicznego). Podmioty będą reprezentowały różne sektory gospodarki, co widać na poziomie typów realizowanych operacji.

Zróżnicowanie to widać także na poziomie typów operacji, jakie będą realizowane w ramach LSR. Dotyczą one wszystkich działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, jakie mogą być realizowane poprzez LSR. Są to zarówno działania infrastrukturalne, działania wspierające przedsiębiorczość, jak i działania społeczne, szkolenia, wspieranie inicjatyw oddolnych.

Podejście zintegrowane w procesie wdrażania i realizacji lokalnej strategii rozwoju zostanie osiągnięte poprzez pełnienie przez LGD funkcji koordynatora wszystkich tych działań. We wszystkich podejmowanych działaniach w ramach LSR zaangażowani będą przedstawiciele różnych środowisk pod względem sektorów, z których pochodzą, jak i terenu (miejscowości, gminy), na którym funkcjonują.

Na poziomie kryteriów lokalnych oceny operacji zaplanowano, aby projekty realizowane w partnerstwie, szczególnie partnerstwie między miejscowościami lub partnerstwie między podmiotami wywodzącymi się z różnych gmin były dodatkowo premiowane. Partnerstwo jest jednak jedną z form realizacji podejścia zintegrowanego.

VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Na poziomie kryteriów lokalnych wyboru operacji LGD Pałuki – Wspólna Sprawa szczegółowo opisała jakie operacje będą uzyskiwały dodatkowe punkty w ramach wnoszonej przez nie innowacyjności.

Innowacyjnym rozwiązaniem na poziomie przedsięwzięć kluczowych jest wykorzystanie istniejącej, obecnie nieużytkowanej infrastruktury społecznej (budynki po byłych szkołach, PGR-ach) na realizację zajęć przedszkolnych, zajęć opiekuńczych dla dzieci i młodzieży.

W przypadku innego przedsięwzięcia kluczowego – „system informacji turystycznej” – za innowacyjne należy uznać systemowe podejście do problemu. Mimo dużej atrakcyjności turystycznej obszaru LGD i znacznym przepływom ruchu turystycznego jak dotąd kompleksowe rozwiązanie w zakresie informacji turystycznej nie zostało zastosowane. System taki powinien dostarczać informacji w różnej formie (infokioski, foldery, mapy, przewodniki, portal internetowy), dla różnych grup odbiorców (język/kraj pochodzenia, typ pobytu, długość pobytu). Powinien uwzględniać także możliwość zaplanowania podróży, zarezerwowania noclegu, przejazdów itp. Z dużym wyprzedzeniem bez konieczności ruszania się z miejsca zamieszkania.

Innowacyjność proponowanych operacji polega na tym, że w ramach kryteriów wyboru zastosowano kryterium innowacyjności oraz kryterium tzw. „dobrych praktyk”. Oznacza to, że preferencyjnie będą traktowane operacje, które będą dobrym wzorem do naśladowania i które będzie można przenieść na inne tereny, zarówno w obrębie partnerstwa, jak i poza nie.

Nowym elementem również zaznaczonym w strategii w postaci przedsięwzięcia kluczowego jest stworzenie i wypromowanie produktu lokalnego, a w dalszej kolejności zbudowanie całej otoczki działań, które będzie on ogniskował. W tym miejscu waloryzacji zostaną poddane lokalne zasoby społeczne, przyrodnicze, kulinarne, rękodzielniczych i rzemieślniczych obszaru LGD. Do tej pory, mimo, że w wielu rejonach Polski powstają produkty lokalne, Pałuki mimo swoich olbrzymich możliwości w rozwoju turystyki takiego nie posiadają. Produkt lokalny na stanowić lokalną markę, ma być znakiem identyfikującym obszar LGD, zrzęcać ludzi skupionych wokół niego, przyciągać turystów i generować nowe miejsca pracy.

IX. Określenie procedury oceny zgodności operacji z LSR i wyboru operacji przez LGD oraz kryteriów wyboru operacji, a także procedury zmiany tych kryteriów

Dla przedstawienia pełnego obrazu okoliczności, w jakich odbywać się będzie składanie wniosków, a następnie wybór operacji w oparciu o kryteria lokalne poniżej przedstawiono:

- procedurę „0”

- procedurę wyboru operacji wraz z procedurą odwoławczą
- kryteria lokalne wyboru operacji
- procedura zmiany kryteriów lokalnych
- procedurę wykluczenia członka organu decyzyjnego z procesu oceny operacji
- wzory pism obowiązujące w trakcie procedury wyboru i procesu odwoławczego (załącznik 4 do LSR).
- kartę informacyjną projektu – wzór (załącznik 5 do LSR).
- kartę oceny operacji (załącznik 6 do LSR).
- wzory uchwał organu decyzyjnego (załącznik 7 do LSR).

Wszystkie działania podejmowane w związku z naborem wniosków (operacji), ocena operacji, rozpatrywaniem odwołań odpowiadać będą warunkom, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

PROCEDURA „0”

Procedura określa niezbędne czynności, jakie należy podjąć przed ogłoszeniem naboru wniosków w ramach danego działania.

1. Do 15 grudnia każdego roku Zarząd LGD uzgadnia harmonogram konkursów i związanych z tym działań z Urzędem Marszałkowskim.
2. Do 31 grudnia każdego roku Zarząd LGD w drodze uchwały przyjmuje harmonogram roczny konkursów na rok następny oraz aktualizuje harmonogram wieloletni (by był spójny z harmonogramem rocznym).
3. Po przyjęciu uchwały w sprawie harmonogramu rocznego Zarząd przesyła ją w terminie 3 dni do Urzędu Marszałkowskiego.
4. W roku, w którym zostaje ogłoszony konkurs dla LGD na realizację LSR Zarząd LGD uzgadnia harmonogram w terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy z Urzędem Marszałkowskim lub w najkrótszym możliwym terminie. Wówczas kolejne działania ulegają stosownym przesunięciom w czasie.

Ile dni przed dniem ogłoszenia naboru (minimum)	Czas trwania w dniach	Czynność	Odpowiada
60	-	Zatwierdzenie dokumentacji konkursowej wraz z wykazem kategorii projektów preferowanych w danym naborze (punkty dodatkowe?)	Zarząd
60-30	30	Promocja (co najmniej poprzez: WWW LGD, 1 gazetę lokalną, informacje na tablicach informacyjnych w urzędach gmin i siedzibie LGD, newsletter).	Zarząd
40-10	30	Punkt konsultacyjny:	Zarząd

		<ul style="list-style-type: none">- szkolenia 1 w gminie- konsultacje indywidualne – w każdym tygodniu co najmniej 20 godzin- pomoc w przygotowaniu wniosku oraz załączników <p>Uwaga: osoby uczestniczące w pomocy w przygotowaniu wniosku i załączników nie uczestniczą w ocenie operacji na żadnym etapie tej oceny.</p>	
--	--	---	--

**Procedura oceny zgodności operacji z LSR, procedura wyboru operacji
i procedura odwoławcza**

Dla powyższych czynności ustalono jedno wspólne brzmienie. Poniższe wytyczne spełniają wymagania dla procedury oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji i procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego

1. W trakcie prac nad oceną i wyborem operacji Rada LGD pracuje w zespołach roboczych.
2. 1 zespół roboczy odpowiada 1 celowi szczegółowemu określonymu w Lokalnej Strategii Rozwoju.
3. Zespół liczy co najmniej 3 członków.
4. Dla ważności swoich prac w obradach zespołu musi brać udział co najmniej 3 jego członków.
5. Zespoły pracują zgodnie z zasadą „dwóch par oczu”.
6. Zespoły powoływane są uchwałą Rady dla każdego naboru wniosków z osobna. W uchwale wskazany jest przewodniczący każdego zespołu.
7. W ciągu 2 dni od zakończenia naboru wniosków (operacji) są one przydzielane poszczególnym zespołom na podstawie wskazania przez wnioskodawcę danego celu szczegółowego w karcie informacyjnej projektu.
8. Wszystkie wnioski zostają wyłożone w ciągu pierwszych 3 dni po zakończeniu danego naboru do wglądu dla członków Rady w Biurze LGD.
9. Przeglądanie wniosków przez członka Rady LGD odbywa się w obecności pracownika Biura LGD.
10. Obrady członków zespołów odbywają się w ramach posiedzeń Rady.
11. Zespół wypełnia 1 wspólną kartę oceny. W przypadku zdania odrębnego któregoś z członków zespołu odnotowuje się ten fakt na karcie oceny.
12. Zespoły kończą swoją pracę nie później niż w 14-ego dnia od dnia zakończenia naboru wniosków.
13. Nie później jak w dniu następnym po zakończeniu prac przez wszystkie zespoły Rada podejmuje uchwałę w sprawie listy operacji wybranych do realizacji i operacji niewybranych do realizacji.

- a. Na posiedzeniu Rady przed podjęciem powyższych uchwał wnioski omawiane są w kolejności odpowiadającej kolejności ich zgłoszenia. Wnioski prezentują przewodniczący poszczególnych zespołów.
 - b. Po zaprezentowaniu wniosku wyznacza się czas na dyskusję.
 - c. Po dyskusji nad każdym wnioskiem Rada przystępuje do głosowania w sprawie zgodności operacji z LSR oraz do głosowania w sprawie oceny operacji według kryteriów lokalnych (głosowanie polega na zatwierdzeniu wyników prac zespołów).
 - d. Na podstawie ww. głosowań po uwzględnieniu liczby uzyskanych punktów tworzona jest lista rankingowa wszystkich operacji.
14. Uchwały są upubliczniane przez wywieszenie w siedzibie LGD oraz na stronie internetowej LGD najpóźniej następnego dnia po ich podjęciu.
 15. Zarząd niezwłocznie dostarcza decyzje Rady LGD wszystkim wnioskodawcom na wzorach pism. Dostarczenie nie może zająć więcej niż 3 dni.
 16. Od uchwały, o której mowa w punkcie 14 podmiotom, których dotyczy uchwała przysługuje odwołanie do Rady wnoszone w terminie 7 dni od dnia dostarczenia uchwały.
 17. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Zarządu, który niezwłocznie przekazuje odwołania na ręce przewodniczącego Rady.
 18. Rada rozpatruje odwołania podczas swoich posiedzeń w terminie 3 dni od upłynięcia terminu dostarczenia wiadomości wnioskodawcom weryfikując ponownie kartę oceny i konfrontując ją z wnioskiem.
 19. W przypadku stwierdzenia uchybień lub niezgodności w uprzednio dokonanej ocenie Rada dokonuje stosownych poprawek na karcie oceny.
 20. Po rozpatrzeniu wszystkich odwołań Rada podejmuje ponownie uchwały w sprawie wyboru operacji do realizacji do limitu środków na dany konkurs.
 21. Decyzja Rady podjęta w trybie odwoławczym jest ostateczna.
 22. Uchwały Rady w procesie wyboru i rozpatrywania odwołań podejmowane są zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy składu Rady.

Procedura niniejsza została także przedstawiona w postaci tabelarycznej i graficznej – załącznik 10 do LSR.

Kryteria lokalne wyboru operacji

A. Kryteria zgodności operacji z Lokalną Strategią Rozwoju

Czy operacja jest zgodna z lokalną strategią rozwoju?

Tak – projekt jest zgodny z LSR i podlega dalszej ocenie.

Nie – projekt jest niezgodny z LSR i nie podlega dalszej ocenie.

Pytania pomocnicze:

- Czy projekt w pełni wpisuje się w realizację przynajmniej jednego z celów szczegółowych LSR?
- Czy projekt częściowo wpisuje się w realizację przynajmniej jednego z celów szczegółowych LSR?
- Czy projekt nie wpisuje się w realizację przynajmniej jednego z celów szczegółowych LSR?

B. Kryteria wyboru dla wszystkich typów operacji

Lp.	Nazwa kryterium	Liczba punktów
1.	Czy wniosek został złożony w terminie określonym w dokumentacji konkursowej?	TAK – 100 punktów, NIE – 0 punktów.
2.	Do wniosku dołączona jest kompletnie wypełniona karta informacyjna projektu?	TAK - 2 pkt NIE - 0 pkt
3.	Czy wniosek posiada załączniki obowiązkowe zgodnie z wykazem?	TAK - 2 pkt NIE - 0 pkt
4.	Czy wniosek został podpisany?	TAK - 2 pkt NIE - 0 pkt
5.	Przynależność wnioskodawcy do LGD od co najmniej 3 miesięcy przed dniem złożenia wniosku i brak zaległości w opłacaniu składek na dzień składania wniosku	Tak – 3 pkt Nie – 0 pkt
6.	Projekt realizowany w udokumentowanym na etapie składania wniosku partnerstwie z innym podmiotem	Tak – 5 pkt Nie – 0 pkt
7.	Projekt realizowany na terenie więcej niż 1 miejscowości	Tak – 5 pkt Nie – 0 pkt
8.	Projekt realizowany na terenie więcej niż 1 gminy	Tak – 5 pkt Nie – 0 pkt
9.	Operacja stanowi dobry wzór do naśladowania – przykład	0 – 5 pkt – wg oceny zespołu

	„dobrych praktyk” ¹	
10	Operacja zostanie zakończona do dnia 30.06.2015 r.	Tak – 5 pkt Nie – 0 pkt
11	Racjonalność budżetu ²	0-3 pkt. Wg oceny zespołu
12	Projekt w pełni realizuje jedno z kluczowych przedsięwzięć określonych w LSR	5
13	Projekt częściowo realizuje jedno z kluczowych przedsięwzięć określonych w LSR	3
14	Projekt nie realizuje żadnego z kluczowych przedsięwzięć określonych w LSR	0

C. Kryteria wyboru dla operacji z zakresu działania „Odnowa i rozwój wsi”

Lp.	Nazwa kryterium	Liczba punktów
1.	Wnioskowana kwota dofinansowania	25 000,00 – 40 000,00 zł 4 pkt 40 000,01 – 70 000,00 zł 3 pkt 70 000,01 – 120 000,00 zł 2 pkt Powyżej 120 000 zł 1 pkt
2.	Lepsze wykorzystanie walorów obszaru objętego strategią	a. walorów przyrodniczo-krajobrazowych – 1 pkt; b. dziedzictwa historyczno-kulturowego – 1 pkt; c. aktywności społecznej, kulturalnej lub gospodarczej mieszkańców - 1 pkt. Punkty sumują się.
3.	Zaangażowanie społeczności lokalnej w realizację operacji	0-2 pkt.

¹ Za właściwy dokument uznaje się oryginał lub kopię: umowy partnerskiej, listu intencyjnego lub oświadczenia partnera

² Kryterium odnosi się do racjonalności pomiędzy planowanymi nakładami/kosztami, a rezultatami projektu). O racjonalność budżetu stanowi odpowiedź na pytanie: na ile przewidywane w projekcie wydatki są adekwatne z punktu widzenia proponowanych działań.

D. Kryteria wyboru dla operacji z zakresu działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”

Lp.	Nazwa kryterium	Liczba punktów
1	Wnioskowana kwota dofinansowania	<div>do 30 000,00 zł 4 pkt</div> <div>30 000,01 – 70 000,00 zł 3 pkt</div> <div>70 000,01 – 120 000,00 zł 2 pkt</div> <div>Powyżej 120 000 zł 1 pkt</div>
2	Operacja o charakterze innowacyjnym	0 – 3 pkt - wg oceny zespołu
3	Operacja przyczynia się do rozwoju usług turystycznych na terenie partnerstwa	0 – 3 pkt - wg oceny zespołu
4	Wzrost zatrudnienia w wyniku realizacji operacji	Za każdy pełen etat średnioroczny 1 punkt, nie więcej jednak niż 7 pkt.
5	Operacja przyczyni się do wzrostu atrakcyjności gospodarczo-inwestycyjnej terenu objętego LSR	0-3 pkt – wg oceny zespołu

E. Kryteria merytoryczne dla operacji z zakresu działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

Lp.	Nazwa kryterium	Liczba punktów
1	Wnioskowana kwota dofinansowania	<div>do 25 000,00 zł 4 pkt</div> <div>25 000,01 – 50 000,00 zł 3 pkt</div> <div>50 000,01 – 75 000,00 zł 2 pkt</div> <div>Powyżej 75 000 zł 1 pkt</div>
2	Operacja o charakterze innowacyjnym	0 – 3 pkt - wg oceny zespołu
3	Operacja przyczynia się do rozwoju usług turystycznych na terenie partnerstwa	0 – 3 pkt - wg oceny zespołu
4p.	Wzrost zatrudnienia w wyniku realizacji operacji	Za każdy pełen etat średnioroczny 1 punkt, nie więcej jednak niż 7 pkt.
5	Operacja przyczyni się do wzrostu atrakcyjności gospodarczo-inwestycyjnej terenu objętego LSR	0-3 pkt – wg oceny zespołu

F. Kryteria merytoryczne dla operacji z zakresu działania „Małe projekty”

1	Obszar realizacji operacji	Operacja będzie realizowana w miejscowości liczącej: - poniżej 500 mieszkańców ³ - 2 pkt. - od 500 do 1000 mieszkańców – 1 pkt - powyżej 1000 mieszkańców – 0 pkt.
2	Wnioskowana kwota dofinansowania	- mniej niż 3 tys. zł - 4 pkt. - od 3 tys. zł do 10 tys. zł – 3 pkt. - od 10 tys. zł do 15 tys. zł – 2 pkt. - powyżej 15 tys. zł – 1 pkt
3	Wykorzystanie walorów obszaru	Realizacja operacji przyczyni się do lepszego wykorzystania walorów obszaru objętego LSR: - walorów przyrodniczo-krajobrazowych – 1 pkt - dziedzictwa historyczno-kulturowego – 1 pkt - aktywności społecznej, kulturalnej lub gospodarczej mieszkańców - 1 pkt Punkty sumują się.
4	Trwałość projektu	Trwałość i oddziaływanie operacji wykracza poza ramy czasowe jej realizacji 0 lub 1 pkt wg uznania zespołu

³ Pod uwagę będzie brana liczba osób zameldowanych na pobyt stały wg stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego złożenie wniosku na podstawie danych uzyskanych z ewidencji ludności właściwych urzędów gminy

Dla potrzeb kryteriów lokalnych zdefiniowano pojęcie *innowacyjność*. Spełnienie poniższej definicji daje prawo do przyznania punktów podczas oceny merytorycznej w kryterium dotyczącym innowacyjności.

INNOWACYJNOŚĆ

Jednym z kryteriów lokalnych jest innowacyjność w przedstawianej operacji, kryterium opisane zostało w następujący sposób:

Innowacyjność wiąże się z wprowadzeniem czegoś nowego, nowatorstwem, reformą, ulepszeniem. Może ona dotyczyć wszelkich dziedzin i sfer oddziaływań w różnych kierunkach. Innowacyjne są więc wszystkie ulepszenia maszyn i urządzeń, reformy systemów, jak i tworzenie zupełnie nowych rzeczy, zjawisk lub wartości. Innowacje mogą dotyczyć zarówno najwyższych technologii, jak i elementów życia codziennego.

Innowacyjność może przejawiać się pod różnymi postaciami: może to być innowacyjne podejście do problemu lub przeniesienie rozwiązań z innych obszarów, jak również sposób organizacji i pracy.

Efektem działań innowacyjnych może być jedna lub więcej z następujących zmian:

- rozwój nowych metod, narzędzi, nowego podejścia i udoskonalenie już istniejących (jest to innowacyjność ukierunkowana na proces);
- sformułowanie nowych celów, identyfikacja nowych i obiecujących podejść, otwarcie nowych dróg do zatrudnienia (innowacyjność ukierunkowana na cel);
- rozwój systemu odpowiadającego na potrzeby i problemy rynku pracy w ramach politycznych i instytucjonalnych struktur (innowacyjność ukierunkowana na kontekst).

Za działania innowacyjne w ramach działań wdrażanych jako spójne z LSR uznaje się takie procesy, czynności, modernizację, która dotąd nie była stosowana na terenie

partnerstwa albo też była stosowana ale w inny sposób, w odniesieniu do innych płaszczyzn aktywności.

Procedura zmiany kryteriów

1. Każdego roku w trakcie operacji LSR Rada wraz z Zarządem przedkłada Walnemu Zebraniu członków propozycje zmian w kryteriach wyboru operacji albo projekt uchwały o niezmiennianiu kryteriów.
2. Podczas opracowywania zmian brane są pod uwagę: wnioski członków Rady i Zarządu, pisemne sugestie mieszkańców obszaru objętych LSR oraz członków LGD.
3. W trakcie opracowywania propozycji zmian kryteriów stosuje się *Zasady przeprowadzania aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju*
4. Kryteria lokalne są jednym z tematów prezentowanych podczas konferencji organizowanej w procesie aktualizacji LSR.

Procedura wykluczenia

Celem niniejszej procedury jest określenie zasad i mechanizmu wykluczenia członka organu decyzyjnego LGD, tj. Rad LGD, z oceny tych operacji, wobec których może istnieć prawdopodobieństwo braku neutralności w trakcie dokonywania oceny. Procedura wykluczenia ma zapewnić czytelność i przejrzystość w trakcie dokonywania ocen i wyboru operacji.

W dniu zakończenia naboru wniosków Biuro LGD sporządza *Listę złożonych projektów* według poniższego wzoru.

Lp.	Nazwa wnioskodawcy	Adres wnioskodawcy	Nazwa operacji	Osoby upoważnione do reprezentowania zgodnie z odpowiednim dokumentem rejestrowym

Na pierwszym posiedzeniu Rady w sprawie wyboru operacji (w danym naborze wniosków/operacji) członkowie Rady LGD zapoznają się ze sporządzoną *Listą złożonych projektów* sporządzona przez Biuro LGD.

Członkowie Rady po zapoznaniu się z *Listą złożonych projektów* podpisują deklarację poufności i bezstronności odnosząc się w niej jednocześnie do pozycji na *Liście złożonych projektów* tych operacji, wobec których którykolwiek z elementów deklaracji nie zostaje spełniony znajdujących się pod poszczególnymi pozycjami listy.

W trakcie pierwszego posiedzenia w sprawie wyboru operacji Rady LGD Biuro LGD przekazuje Przewodniczącemu Rady *Listę złożonych projektów* wraz z nazwiskami osób w poszczególnych pozycjach listy, które mają obowiązek wstrzymania się od głosu. Ponowne opracowanie *Listy* dokonywane jest po przedłożeniu przez Przewodniczącego wszystkich deklaracji członków Rady LGD obecnych na jej pierwszym posiedzeniu w sprawie wyboru operacji.

Lp.	Nazwa wnioskodawcy	Adres wnioskodawcy	Nazwa operacji	Osoby upoważnione do reprezentowania zgodnie z odpowiednim dokumentem rejestrowym	Członkowie Rady zobligowani do wstrzymania się od głosu (<i>imię i nazwisko</i>)

W trakcie oceny operacji wpisanych do deklaracji poufności i bezstronności dany członek Rady LGD ma obowiązek wstrzymania się od głosu, czego dopilnowuje Przewodniczący Rady.

DEKLARACJA POUFNOŚCI I BEZSTRONNOŚCI

Imię:

Nazwisko:

Niniejszym oświadczam, że:

- zapoznałem/zapoznałam się z Lokalną Strategią Rozwoju LGD „Pałuki-wspólna sprawa”,
- nie pozostaję w związku małżeńskim albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia i nie jestem związany/a z tytułu przysposobienia, opieki, kurateli z podmiotami ubiegającym się o dofinansowanie, jego zastępcami prawnymi lub członkami władz osoby prawnej ubiegającej się o udzielenie dofinansowania. W przypadku stwierdzenia takiej zależności zobowiązuję się do niezwłocznego poinformowania o tym fakcie Przewodniczącego Rady LGD i wstrzymania się od głosu podczas głosowania nad ocenę tego projektu i wyborem do realizacji w ramach LSR,
- przed upływem trzech lat od daty rozpoczęcia posiedzenia komisji nie pozostawałem/łam w stosunku pracy lub zlecenia z podmiotem ubiegającym się o dofinansowanie ani nie byłem/łam członkiem władz osoby prawnej ubiegającej się o dofinansowanie. W przypadku stwierdzenia takiej zależności zobowiązuję się do niezwłocznego poinformowania o tym fakcie Przewodniczącego Rady LGD i wstrzymania się od głosu podczas głosowania nad ocenę tego projektu i wyborem do realizacji w ramach LSR,
- nie pozostaję z podmiotem ubiegającym się o dofinansowanie w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do mojej bezstronności. W przypadku stwierdzenia takiej zależności zobowiązuję się do niezwłocznego poinformowania o tym fakcie Przewodniczącego Rady LGD i wstrzymania się od głosu podczas głosowania nad ocenę tego projektu i wyborem do realizacji w ramach LSR,
- zobowiązuję się, że będę wypełniać moje obowiązki w sposób uczciwy i sprawiedliwy, zgodnie z posiadaną wiedzą,
- zobowiązuję się również nie zatrzymywać kopii jakichkolwiek pisemnych lub elektronicznych informacji,
- zobowiązuję się do zachowania w tajemnicy i zaufaniu wszystkich informacji i dokumentów ujawnionych mi lub wytworzonych przeze mnie lub przygotowanych przeze mnie w trakcie lub jako rezultat oceny i zgadzam się, że informacje te powinny być użyte tylko dla celów niniejszej oceny i nie powinny być ujawnione stronom trzecim. Zobowiązuję się również nie zatrzymywać kopii jakichkolwiek pisemnych informacji.

W odniesieniu do projektów umieszczonych na *Liście złożonych projektów* w pozycjach:

w związku z zachodzeniem konfliktu interesów i niespełnianiem w.w. kryteriów bezstronności lub też innych ważnych powodów mogących wpłynąć na bezstronność mojej oceny deklaruję zachowanie głosu wstrzymującego podczas głosowania w sprawie wyboru tych operacji do realizacji w ramach LSR.

Data.....

Podpis.....

X. Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji

Budżet przeznaczony na realizację przedsięwzięć zaplanowanych w ramach realizacji LSR został ustalony w stosunku do ilości mieszkańców terenu objętego działaniem LGD. Zgodnie z **Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi** z dnia 23 maja 2008 r. **w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013** jest iloczynem liczby mieszkańców* obszaru i sumy 148 zł.
Liczba mieszkańców 60 943* x 148 zł = 8 948 820,00 zł

**Stan liczby mieszkańców na dzień 31.XII.2006,*

http://www.stat.gov.pl/bdr_n/app/dane_podgrup.wymiary?p_kate=3&p_grup=7&p_pgru=1336&p_dane=0

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe kategorie budżetu LSR (wszystkie dane w zł)

Rok	Kategoria kosztu/wydatku	Działania osi 4 Leader									
		4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 – Wdrażanie projektów współpracy	4.31 - Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja			razem oś 4
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413		Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności	Razem 4.31	
2008 2009	całkowite	292 000,00	488 000,00	0,00	285 000,00	1 065 000,00	10 000,00	134 224,00	60 010,00	194 234,00	1 269 234,00
	kwalitykowane	240 000,00	400 000,00	0,00	285 000,00	925 000,00	10 000,00	134 224,00	60 010,00	194 234,00	1 129 234,00
	do refundacji	120 000,00	200 000,00	0,00	200 000,00	520 000,00	10 000,00	134 224,00	60 010,00	194 234,00	724 234,00
2010	całkowite	488 000,00	488 000,00	533 000,00	285 000,00	1 794 000,00	15 000,00	218 710,60	54 402,40	273 113,00	2 082 113,00
	kwalitykowane	400 000,00	400 000,00	533 000,00	285 000,00	1 618 000,00	15 000,00	218 710,60	54 402,40	273 113,00	1 906 113,00
	do refundacji	200 000,00	200 000,00	400 000,00	200 000,00	1 000 000,00	15 000,00	218 710,60	54 402,40	273 113,00	1 288 113,00
2011	całkowite	488 000,00	732 000,00	666 000,00	428 000,00	2 314 000,00	15 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	2 589 000,00
	kwalitykowane	400 000,00	600 000,00	666 000,00	428 000,00	2 094 000,00	15 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	2 369 000,00
	do refundacji	200 000,00	300 000,00	500 000,00	300 000,00	1 300 000,00	15 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	1 575 000,00
2012	całkowite	488 000,00	732 000,00	0,00	428 000,00	1 648 000,00	50 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	1 958 000,00
	kwalitykowane	400 000,00	600 000,00	0,00	428 000,00	1 428 000,00	50 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	1 738 000,00
	do refundacji	200 000,00	300 000,00	0,00	300 000,00	800 000,00	50 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	1 110 000,00
2013	całkowite	610 000,00	732 000,00	1 200 000,00	428 000,00	2 970 000,00	50 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	3 280 000,00
	kwalitykowane	500 000,00	600 000,00	1 200 000,00	428 000,00	2 728 000,00	50 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	3 038 000,00
	do refundacji	250 000,00	300 000,00	900 000,00	300 000,00	1 750 000,00	50 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	2 060 000,00
2014	całkowite	610 000,00	610 000,00	266 000,00	357 000,00	1 843 000,00	20 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	2 123 000,00
	kwalitykowane	500 000,00	500 000,00	266 000,00	357 000,00	1 623 000,00	20 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	1 903 000,00
	do refundacji	250 000,00	250 000,00	200 000,00	250 000,00	950 000,00	20 000,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	1 230 000,00
2015	całkowite	446 002,00	496 503,00	138 909,00	369 904,00	1 451 318,00	22 829,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	1 734 147,00
	kwalitykowane	365 756,00	406 970,00	138 909,00	369 904,00	1 281 539,00	22 829,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	1 564 368,00
	do refundacji	182 788,00	203 485,00	104 182,00	258 933,00	749 388,00	22 829,00	200 000,00	60 000,00	260 000,00	1 032 217,00
razem całkowite		3 422 802,00	4 278 503,00	2 805 576,00	2 584 190,00	13 091 071,00	182 829,00	1 352 934,60	414 412,40	1 767 347,00	15 041 247,00
kwalitykowane		2 805 576,00	3 506 970,00	2 805 576,00	2 584 190,00	11 702 312,00	182 829,00	1 352 934,60	414 412,40	1 767 347,00	13 652 488,00
Razem pochodzące z PROW (do refundacji)		1 402 788,00	1 753 485,00	2 104 182,00	1 808 933,00	7 069 388,00	182 829,00	1 352 934,60	414 412,40	1 767 347,00	9 019 564,00

XI. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR

Decyzja o przystąpieniu gmin Barcin, Gąsawa, Łabiszyn, Rogowo i Żnin zapadła na początku 2007 roku. Inicjatywa została zapoczątkowana przez Urząd Miejski w Żninie, który zaprosił do udziału w partnerstwie wójtów i burmistrzów z pozostałych czterech gmin. Pierwsze, kwietniowe spotkanie (2007) informacyjne na temat inicjatywy Leader prowadzili specjaliści z Kujawsko – Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie oraz Prezes Zarządu Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich pan Ryszard Kamiński. Spotkanie to zapoczątkowało cykl spotkań promocyjno – informacyjnych dla mieszkańców poszczególnych wsi.

Od maja do listopada 2007 łącznie zrealizowano 63 spotkania, w których łącznie wzięło udział 838 osób. Odbływały się one w ramach projektu pn. „Pałuki – wspólna sprawa”, którego realizatorem było Stowarzyszenie Leszka Białego z Godaw. Kolejna tura spotkań lokalnych odbyła się w okresie luty - czerwiec 2008. Prowadzone były one przez pracowników Urzędu Miejskiego w Żninie. Równolegle do spotkań ze społecznościami lokalnymi odbywały się spotkania dla samorządowców, dziennikarzy, przedsiębiorców. Na bazie informacji od społeczności lokalnych udzielonych przez uczestników tych spotkań oraz po przeanalizowaniu dokumentów strategicznych⁴ dla gmin powstał dokument pod nazwą: „Założenia do Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru gmin Barcin, Gąsawa, Łabiszyn, Rogowo, Żnin na lata 2007 – 2015”.

Następnie w październiku 2007 roku dokument ten wydano w 500 egzemplarzach i wraz z ankietą rozesłano do przedstawicieli 3 sektorów. Byli to przede wszystkim: wójtowie i burmistrzowie, kierownicy instytucji publicznych, sołtysi, przedstawiciele stowarzyszeń i fundacji, które wzięły udział w szkoleniu na temat PROW 2007-2013. Spośród 500 ankiet z powrotem wróciło aż 374. Uwagi z ankiet przeanalizowano, zebrano w grupy tematyczne i uwzględniono przy kolejnym etapie wprowadzania zmian do „Założeń do LSR...”

W październiku 2007 roku rozpoczęto cykl konsultacji społecznych na temat lokalnej strategii rozwoju. W każdej gminie zorganizowano spotkania, na które zaproszono przedstawicieli 3 sektorów. W konsultacjach wzięło udział 150 osób. W trakcie spotkań grupy przeprowadziły analizę SWOT w następujących obszarach tematycznych:

1. Infrastruktura użyteczności publicznej
2. Infrastruktura sportowa
3. Dziedzictwo kulturowe
4. Organizacje pozarządowe
5. Przyroda i środowisko
6. Gospodarka
7. Turystyka

W listopadzie 2007 roku po kolejnym spotkaniu wójtów i burmistrzów, poszczególne rady gmin podjęły uchwały o przystąpieniu do tworzącej się Lokalnej Grupy Działania. Na dzień 1 grudnia 2007 roku zaplanowano zebranie założycielskie LGD.

⁴ Dokumenty poddane analizie wymieniono w części *Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi*

W roku 2008 podczas konsultowania Lokalnej Strategii Rozwoju przeprowadzono następujące działania:

1. Otwarte posiedzenia Rady LGD.
2. Badanie ankietowe.
3. Punkt konsultacyjny LEADER.
4. Konferencja podsumowująca.

1. Otwarte posiedzenia Rady LGD

W okresie 19.08.2008 r. do 9.01.2009 r. odbyło się 14 otwartych dla wszystkich zainteresowanych posiedzeń Rady LGD, których tematyką były poszczególne elementy Lokalnej Strategii rozwoju. Rada LGD obradowała nad wszystkimi dokumentami wchodzącymi w skład LSR i ostatecznie podjęła uchwałę o zarekomendowaniu projektu tego dokumentu Walnemu Zebraniu członków wraz z wnioskiem o jego przyjęcie w drodze uchwały.

2. Badanie ankietowe

We wrześniu 2008 roku do mieszkańców obszaru objętego LGD skierowano ankietę dotyczącą Lokalnej Strategii Rozwoju. Była ona dystrybuowana przez Poczta Polską na terenie gmin: Barcin, Gąsawa, Łabiszyn, Rogowo i Żnin w łącznej ilości 7 000 egzemplarzy, co zapewniło dostarczenie do około 80% punktów odbiorczych (skrzynek pocztowych). Zwroconych zostało 1026 poprawnie wypełnionych ankiet. W załączeniu przedstawiono ankietę oraz wyniki badania ankietowego (załącznik numer 9 do LSR). Wyniki te zaprezentowane zostały podczas posiedzenia Rady LGD oraz podczas konferencji podsumowującej prace nad LSR.

3. Punkt konsultacyjny LEADER

W związku z tworzeniem przez Lokalną Grupę Działania PAŁUKI-WSPÓLNA SPRAWA dokumentu pn. Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) w Żninie powstał Punkt Konsultacyjny LEADER.

Celem funkcjonowania Punktu było zaprezentowanie mieszkańcom Pałuk kierunków rozwoju wskazanych w Lokalnej Strategii Rozwoju oraz zbieranie opinii o tym, co jest istotne dla mieszkańców, na jakie walory naszego bliższego i dalszego otoczenia należy położyć szczególny nacisk.

Konsultacje oraz wyjaśnienia zbierane były na przełomie października i listopada (6 tygodni), we wszystkie dni powszednie w godzinach 8.00-15.00 w siedzibie Urzędu Miejskiego w Żninie, pok. 42 i 44. Punkt prowadzili: Małgorzata Błochowiak, Michał Szymczak oraz Ryszard Ulatowski.

W trakcie funkcjonowania Punktu udzielono informacji 32 osobom na temat podejścia LEADER i tworzonej Lokalnej Strategii Rozwoju oraz zebrano 7 opinii na temat tworzonej LSR.

4. Konferencja podsumowująca

W dniu 8 grudnia 2008 r. o godzinie 15.00 w sali sesyjnej Urzędu Miejskiego w Żninie (ul. 700-lecia 39) odbyła się konferencja podsumowująca prace nad Lokalną Strategią Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania Pałuki-Wspólna Sprawa. Konferencja ta była jednym z ostatnich etapów tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju, jej tematyka skupiona została wokół procesu budowania partnerstwa oraz samej strategii, szans jakie daje funkcjonowanie LGD, wizji rozwoju obszarów wiejskich w latach następnych. Zaprezentowano także kierunki rozwoju Pałuk zarysowane w LSR. W konferencji wzięło udział 42 osoby.

Poniżej program konferencji:

15.00 15.10	Rozpoczęcie konferencji	Ryszard Ulatowski <i>Prezes LGD</i>
15.10 15.20	Początki Leadera na Pałukach	Aleksandra Nowakowska <i>Zastępca Burmistrza Żnina</i>
15.20 15.40	Proces Tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju	Zenon Flejter <i>Przewodniczący Rady LGD</i>
15.40 15.50	Rada Kujawsko-Pomorskiej Sieci LEADER – idea powstania, kierunki działań	Michał Szymczak <i>Przewodniczący Prezydium Kujawsko-Pomorskiej Rady Sieci LEADER</i>
15.50 16.20	Rola LGD w społeczeństwie lokalnym Leader w województwie kujawsko-pomorskim na tle innych regionów	Anna Mówińska <i>Wydział Zarządzania PROW Urząd Marszałkowski w Toruniu</i>
16.20 16.50	Obszary wiejskie – teraźniejszość i perspektywy	Wojciech Goszczyński <i>Instytut Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu</i>
16.50 17.05	Kierunki rozwoju Pałuk wyznaczone w LSR	Michał Szymczak <i>Ekspert LGD</i>
17.05 17.10	Podsumowanie i zakończenie konferencji	Ryszard Ulatowski <i>Prezes LGD</i>

XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

W celu jak najlepszej realizacji celów zapisanych w LSR LGD planuje szeroko zakrojoną akcję związaną z wdrażaniem strategii. Wdrażanie będzie prowadzono w sposób systematyczny, a informacja o LSR będzie rozpowszechniana następującymi metodami:

- Organizowanie spotkań lokalnych z mieszkańcami,
- Wywieszanie informacji w urzędach gmin,
- Zamieszczanie ogłoszeń, artykułów i wywiadów w prasie lokalnej,

- Prowadzenie strony internetowej LGD zawierającej: aktualności, dokumenty, raporty oraz – prowadzenie forum dyskusyjnego on-line.

W działaniach informacyjno-promocyjnym będą także wykorzystywane gazety o zasięgu regionalnym, a także lokalne radio.

Przed każdą formą rozpowszechniania informacji o LSR, prowadzonych naborach operacji, zasadach i trybie przyznawania pomocy finansowej informacje te będą aktualizowane, za co odpowiadać będzie Dyrektor Biura. Zapewnić ma to aktualność informacji przekazywanej społeczeństwu.

W ramach działań z zakresu nabywania umiejętności i aktywizacji społeczności lokalnej LGD będzie organizować spotkania zachęcające i motywujące mieszkańców obszaru do udziału w procesie wdrażania LSR, w szczególności poprzez przygotowanie wniosków o pomoc ze środków programu Leader. LGD organizować będzie także szkolenia w zakresie opracowania projektu i przygotowania wniosku o pomoc. Osoby i organizacje potrzebujące dalej idącej pomocy w tym zakresie będą mogły zwrócić się do LGD z prośbą o udzielenie bezpłatnych porad związanych z projektowaniem operacji lub przygotowaniem wniosku o pomoc.

Zasady przeprowadzania aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju

1. Każdego roku Zarząd LGD organizuje co najmniej 3 warsztaty otwarte dla wszystkich mieszkańców terenu objętego LSR dotyczące aktualizacji LSR. Większa liczba warsztatów uzależniona jest od liczby zainteresowanych.
2. Zakres tematyczny warsztatów jest adekwatny do planowanych, do wprowadzenia zmian w LSR.
3. Warsztaty kończą się posiedzeniem wspólnym Rady i Zarządu LGD dotyczącym możliwości wprowadzenia zmian aktualizacyjnych do LSR.
4. Cały proces konsultacyjny zakończony jest konferencją/panelem dyskusyjnym na temat wprowadzanych zmian do LSR.
5. Przez cały okres realizacji LSR w Biurze LGD dostępne są ankiety dot. aktualizacji LSR. Wypełnione ankiety ujęte w zbiorcze zestawienia prezentowane podczas wspólnego posiedzenia Zarządu i Rady oraz na konferencji/panelu dyskusyjnym.
6. Informacje o każdej z w.w. cyklicznych form konsultacji aktualizacji podaje się do publicznej wiadomości na co najmniej 14 dni przed daną formą (WWW LGD, ogłoszenie w siedzibie, ewentualnie ogłoszenie prasowe).
7. Aktualizacja LSR może odbyć się wyłącznie w zakresie wskazanym w umowie pomiędzy samorządem województwa, a LGD na realizację LSR na terenie objętym partnerstwem.

XIII. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej LGD i oceny realizacji LSR

I. Rola i cele ewaluacji własnej LGD

Ewaluacja to systematyczne badanie wartości albo cech konkretnego programu, planu, działania bądź obiektu z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia.

Ewaluacja jest częścią procesu podejmowania decyzji. Obejmuje wydawanie opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie o nim informacji w odniesieniu do znanych celów, kryteriów i wartości.

Wdrożenie profesjonalnego i odpowiednio zaplanowanego procesu ewaluacyjnego zapewni LGD:

- prawidłowe i systematyczne wdrażanie działań w ramach LSR,
- prawidłowy przebieg realizacji projektów,
- dostarczenie danych statystycznych i jakościowych wymaganych do celów sprawozdawczych,
- osiągnięcie założonych rezultatów, a w konsekwencji celów podejmowanych działań, w szczególności tych, na które zostało udzielone dofinansowanie,
- wpływ na trwałość rezultatów, która jest badana już po zakończeniu działań,
- dostarczenie wiedzy na temat rzeczywistych postępów w realizacji celów szczegółowych, co nie zawsze jest tożsame z tym, co jest monitorowane.
- możliwość zarządzania ryzykiem, które dzięki profesjonalnie prowadzonej ewaluacji jest wykryte w odpowiednim momencie pozwalającym na właściwą reakcję.

II. Metodologia przeprowadzania ewaluacji

Istotnym elementem realizacji LSR oraz funkcjonowania LGD jest nie tylko śledzenie stanu wykonania zakładanego budżetu przeznaczanego na poszczególne działania osi III i IV, lecz także monitorowanie zachowań beneficjentów projektów, działań partnerów, zakresu i wyników osiąganych w realizacji celów LSR, efektów prowadzonych działań promocyjno-informacyjnych, czy też efektów szkoleń organizowanych dla potencjalnych beneficjentów.

1. Okresem sprawozdawczym dla celów ewaluacji własnej LGD oraz ewaluacji stopnia realizacji LSR będzie rok kalendarzowy.
2. Ewaluacja przeprowadzana jest za każdy okres sprawozdawczy, w razie konieczności może być sporządzana częściej i dotyczyć tylko wybranych zagadnień dotyczących funkcjonowania LGD i wdrażania LSR.
3. Podsumowanie działań ewaluacyjnych następować będzie do końca lutego roku następnego.
4. Do końca kwartału roku następnego po zakończonym okresie sprawozdawczym należy rozpocząć działania zmierzające do realizacji wniosków z ewaluacji.

5. Za przeprowadzenie ewaluacji odpowiedzialny jest Zarząd LGD.
6. Zarząd przyjmuje założenia do danego badania ewaluacyjnego: określa jego cel, metody badawcze, opracowuje narzędzie ewaluacji, przyjmuje harmonogram prac.
7. W każdym okresie sprawozdawczym ocenie podlegać muszą co najmniej następujące procesy (elementy):
 - a. realizacja założonego budżetu LSR;
 - b. stopień wdrożenia poszczególnych działań osi III i IV PROW 2007-2013;
 - c. realizacja celów ogólnych i szczegółowych LSR, w tym poprzez analizę wskaźnikowo-produktową;
 - d. aktualność przedstawionych w LSR przedsięwzięć kluczowych oraz stopień ich realizacji;
 - e. sposobu wdrożenia działań po poprzednim badaniu ewaluacyjnym;
 - f. funkcjonowanie LGD jako instytucji, ze szczególnym uwzględnieniem:
 - i. funkcjonowania władz LGD;
 - ii. funkcjonowaniem biura LGD;
 - iii. okresową oceną pracowników LGD.

III. Etapy procesu ewaluacji

Zarząd LGD przystępując każdorazowo do ewaluacji w okresie sprawozdawczym powinien dokonać analizy celów przeprowadzanej oceny oraz szczegółowo określić jej zakres, harmonogram prac oraz sposób wykorzystania danych z przeprowadzonych analiz. Pomocą w tym zakresie mają być poniższe wskazówki dotyczące poszczególnych etapów ewaluacji.

1. Określenie tematu ewaluacji – co będzie podlegało ewaluacji?
2. Postawienie pytań kluczowych – pytań, na które szukamy odpowiedzi.
3. Sformułowanie kryteriów wartościowania i obowiązujących w organizacji standardów.
4. Ustalenie jakie zagadnienia należy przeanalizować w celu udzielenia odpowiedzi na pytania ewaluacyjne
5. Zidentyfikowanie źródeł potrzebnych informacji – np. dobór próby przy badaniu ankietowym, gdzie znaleźć konieczne dokumenty? itp.
6. Wybranie metod pracy, np. badanie ankietowe, wywiady, obserwacja, analiza dokumentów.
7. Opracowanie narzędzi, np. formularze ankiet, wytyczne do wywiadów.
8. Przygotowanie harmonogramu ewaluacji oraz narzędzia monitoringu (sprawdzenie czy otrzymujemy potrzebne informacje)?

Ewaluacja to **systematyczne zbieranie informacji**, zatem już na etapie planowania powinniśmy określić jak będzie wyglądać ewaluacja naszych działań:

- cele ewaluacji,
- sposoby zbierania informacji,
- terminy cząstkowe,
- odbiorcy ewaluacji.

Dzięki temu, że ewaluacja jest systematycznym zbieraniem informacji – pozwala na **ulepszanie podejmowanych działań** jeszcze w trakcie ich realizacji. Jeśli na przykład podczas trwania jakiegoś programu okazuje się, że do osiągnięcia zamierzonych celów zostały użyte niewłaściwe środki, innymi słowy – są to działania nieadekwatne, które nie prowadzą do osiągnięcia celu – można, a nawet należy, podjąć decyzję o zmianie podejmowanych działań. Ewaluacja wiąże się wobec tego z oszczędnością – pieniędzy, czasu i przede wszystkim zasobów ludzkich.

IV. Narzędzia ewaluacji

Ewaluacja wyróżnia liczne metody badawcze, zarówno jakościowe, ilościowe oraz ilościowo-jakościowe służące zbieraniu informacji, w celu dokonania oceny własnej. Podstawowe narzędzia ewaluacji to:

1. ankieta,
2. wywiad,
3. obserwacja,
4. analiza dokumentów.

Każda z nich może odkryć przed nami różne aspekty tego samego przedsięwzięcia.

Istotnym elementem przeprowadzanej ewaluacji, przynajmniej w zakresie minimalnym, określonym w niniejszym dokumencie (II. Metodologia przeprowadzanej ewaluacji) jest przeprowadzenie oceny metodami krzyżowymi, tzn. oceny wzajemnego wpływu elementów poddawanych ocenie na siebie, np. sposobu i jakości funkcjonowania LGD na działania promocyjno-informacyjne, czy na stopień realizacji budżetu LSR. Taki sposób obrazowania daje pełen wgląd we wzajemne zależności pomiędzy poszczególnymi procesami, co pozwala na dokonanie pełnej oceny i wdrożenie działań bardziej adekwatnych do zdefiniowanych w trakcie ewaluacji potrzeb lub problemów.

V. Sposób wykorzystania informacji uzyskanych z ewaluacji

Dane uzyskane z ewaluacji podsumowywane są w Raporcie końcowym przyjmowanym przez Zarząd. Następnie dokument ten trafia pod obrady Rady LGD, która zapoznaje się z Raportem i kieruje do Zarządu swoje propozycje na wdrożenie odpowiednich działań będących odpowiedzią na zdefiniowane problemy czy też procesy, które mogą lub powinny zostać usprawnione. Stanowisko Rady nie jest dla Zarządu wiążące.

Nie później niż do końca czerwca każdego roku po okresie sprawozdawczym Zarząd LGD:

- publikuje na stronie internetowej LGD założenia oraz wyniki przeprowadzonej ewaluacji wraz z działaniami, które zostały w jej wyniku wdrożone;
- przeprowadza konferencję podsumowującą działania ewaluacyjne prezentując na niej co najmniej obligatoryjne zagadnienia objęte ewaluacją.

Materiały źródłowe:

1. Stanisław Ubermanowicz, 2005, Ewaluacja splotowa InfoKultury. Skala dwuważonych ocen, Poznań Wydawnictwo Naukowe UAM, ISBN 83-232-1608-8.
2. Katarzyna Goleman, EWALUACJA..., "CZUWAJ", 5/2003
3. Fundusze Europejskie nr 3 (maj-czerwiec 2008), str. 30.
4. Ewaluacja - zaproszenie do rozwoju, Leszek Korporowicz, w: Edukacja i Dialog (06/2000)
5. Jakościowe badania marketingowe, Anna M. Nikodemka - Wołowik, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999
6. Podręcznik ewaluacji programów profilaktycznych, J.D. Hawkins, B. Nederhood, Pol. Tow. Psychologiczne - Pracownia Wydawnicza, Instytut Psychoterapii i Neurologii, Warszawa - Olsztyn 1994

XIV. Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Opracowując LSR uwzględniono dokumenty planistyczne i opracowania strategiczne dla województwa kujawsko-pomorskiego, powiatu żnińskiego oraz poszczególnych gmin należących do obszaru LGD. Uwzględniono także dokumenty o charakterze krajowym oraz opracowania związane z okresem programowania 2007-2013. Podczas prac nad LSR uwzględniono następujące dokumenty:

1. Narodowa Strategia Spójności na lata 2007–13, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007

LSR jest komplementarna z NSS w zakresie celów horyzontalnych tego dokumentu:

1. Poprawa jakości funkcjonowania oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

2. Strategia rozwoju województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 – 2020 r., Załącznik do Uchwały Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005.

Nadrzędnym celem rozwoju województwa zdefiniowanym w tym dokumencie jest *Poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia jego mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju*. LSR przyczynia się do jego realizacji m.in. poprzez planowane operacje dotyczące rozwoju i tworzenia mikroprzedsiębiorstw, podnoszenie jakości życia w zakresie działań społecznych, poprawy stanu infrastruktury społecznej. LSR wpisuje się także w wybrane obszary priorytetowe Strategii:

1. Odpowiedni rozwój zasobów ludzkich.
2. Promocja rozwoju turystyki.
3. Promocja dziedzictwa kulturowego.

3. Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007-2013 (z elementami prognozy do roku 2020), Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 czerwca 2005 r. Warszawa, czerwiec 2005 r

Dokument ten jako jeden z elementów zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich zakłada realizację operacji z zakresu podejścia Leader, zatem komplementarność z niniejszym opracowaniem wynika z samej idei powstania lokalnych grup działania.

4. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

Celem nadrzędnym określonym w RPO jest *poprawa konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru*. LSR przyczynia się do realizacji niniejszego celu poprzez wyrównywanie szans obszaru LSR w szczególności wobec obszarów miejskich w dziedzinach: edukacji, wyposażenia w infrastrukturę społeczną, aktywizacji i kształcenia mieszkańców wsi.

5. Strategia Rozwoju Turystyki dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Toruń, kwiecień 2004

Jednym z 2 celów ogólnych lokalnej strategii rozwoju jest wspieranie rozwoju turystyki, co wynika z olbrzymiego potencjału turystycznego i przyrodniczego tego obszaru. Duża część działań w ramach LSR jest ukierunkowana na rozwój turystyki wodnej, agroturystyki, turystyki kulturowej czy promocje postaw i zachowań proekologicznych dla zachowania naturalnego charakteru tutejszej przyrody i krajobrazu. W tym zakresie LSR jest w pełni komplementarną i przyczynia się do realizacji Strategii Rozwoju Turystyki dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żnińskiego na lata 2001 – 2011

Założenia w niniejszym dokumencie podzielono na umowne pięć obszarów i dla każdego z nich określono priorytety. Lokalna strategia rozwoju realizuje następujące z nich:

1. Gospodarka - priorytetem w gospodarce jest podejmowanie wszelkich działań w kierunku rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości. Wszystkie te działania winny być kreowane z wykorzystaniem walorów przyrodniczo-krajobrazowych powiatu oraz ich promocji i działań na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej. Uzupełnieniem przyjętego priorytetu jest modernizacja i budowa dróg szybkiego ruchu.
2. Przestrzeń - wykorzystanie położenia geograficznego ze szczególnym uwzględnieniem warunków do inwestowania oraz rozwój szeroko rozumianej turystyki w obszarach szczególnie do tego predysponowanych jest podstawowym priorytetem w obszarze przestrzeni.
3. Społeczność - priorytetem w tym obszarze jest zmniejszenie stopy bezrobocia i jego społecznych skutków m.in. poprzez realizację niezbędnych celów, jakimi są sprawne mechanizmy funkcjonowania oświaty i wychowania oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego.
4. Ekologia - wzmocnienie potencjału ekologicznego w obszarze istniejących zasobów przyrodniczych i świadomości społecznej.

7. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Żnin na lata 2006-2013

W dokumencie poza działaniami infrastrukturalnymi zwrócono uwagę na potrzebę aktywizacji mieszkańców w zakresie podejmowania przez nich oddolnych inicjatyw oraz konieczność wspierania mikro i małych przedsiębiorstw, co zbieżne jest z działaniami planowanymi przez LGD w ramach LSR.

8. Plan rozwoju lokalnego gminy Rogowa na lata 2004-2013

Spośród wyznaczonych kierunków rozwoju gminy LSR pokrywa się z działaniami na rzecz wspierania rozwoju turystyki, promocje gminy, wyposażenia gminy w infrastrukturę ogólnodostępną na bazie, której można realizować inicjatywy lokalne (świetlice, place, place zabaw, skwery).

9. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Barcin do 2010

W dokumencie zaznaczono, że określone w Strategii cele, priorytety i kierunki działań na rzecz trwałego, zrównoważonego rozwoju gminy stanowią rekomendację do programów wdrożeniowych służących osiągnięciu pożądanej jakości życia mieszkańców gminy, konkurencyjności lokalnej gospodarki i ochrony środowiska naturalnego. Za priorytet działań inwestycyjnych uznano wyposażenie gminy w sieć i urządzenia infrastrukturalne.

Wytyczono pięć celów strategicznych, spośród których LSR jest komplementarna z następującymi:

- I. Budowa oraz modernizacja sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.
- II. Rozwój nowoczesnej bazy oświatowej oraz oferty usług edukacyjno-kulturalno-rekreacyjnych umożliwiających wysoką jakość kształcenia, rozwój intelektualny i fizyczny.
- III. Stwarzanie warunków umożliwiających trwały, zrównoważony lokalny rozwój gospodarczy i wysoką konkurencyjność.

10. Strategia zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Łabiszyn na lata 2006 - 2013

Celem nadrzędnym niniejszego dokumentu jest: *Stworzenie na obszarze Miasta i Gminy Łabiszyn bezpiecznej przestrzeni życiowej, zdolnej zapewnić mieszkańcom warunki do wszechstronnego rozwoju, ukierunkowanej na poprawę sytuacji ekonomicznej członków wspólnoty, promującej rozwój więzi lokalnej przy zachowaniu wysokich walorów środowiska naturalnego i zachowaniu dziedzictwa kulturowego.*

LSR jest komplementarny ze wszystkimi pięcioma celami strategicznymi niniejszego opracowania i przyczynia się do ich realizacji, są to:

- 1. Rozbudowa infrastruktury technicznej.
- 2. Podjęcie działań mających na celu pobudzenie działalności gospodarczej na terenie gminy oraz napływ inwestorów zewnętrznych.
- 3. Ochrona środowiska naturalnego.
- 4. Rozwój turystyki.
- 5. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi edukacji i zaspokojeniu potrzeb kulturalnych i sportowych mieszkańców gminy.

11. Program Operacyjny Kapitał Ludzki

LSR jest komplementarny względem PO KL, realizuje cele niniejszego programu m.in. poprzez założenie, że na obszarze partnerstwa realizowane będą operacje z zakresu:

- 1. Edukacji dzieci i młodzież.
- 2. Uczenia się przez całe życie.
- 3. Szkoleń zawodowych i doskonalących (językowe, komputerowe).
- 4. Wspierania edukacji przedszkolnej.

12. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

LSR przyczynia się do realizacji celów PO IG poprzez *podnoszenie rangi krajowej gospodarki oraz promowanie inwestycji w przedsiębiorstwa o charakterze innowacyjnym*. Ponadto na etapie oceny operacji realizowanych w ramach LSR organ decyzyjny dodatkowo punktować będzie operacje o charakterze innowacyjnym.

13. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Celem Po liŚ jest powstanie nowoczesnej infrastruktury użyteczności publicznej oraz racjonalne użytkowanie środowiska naturalnego. LSR te dwa główne kierunki rozwoju realizuje poprzez:

1. Podnoszenie świadomości w zakresie ochrony środowiska naturalnego wśród mieszkańców i turystów.
2. Modernizację, remonty i budowę infrastruktury publicznej z przeznaczeniem na cele społeczne, sportowe, kulturalne.

14. Plany rozwoju miejscowości.

Przeanalizowanych zostało 19 planów odnowy miejscowości leżących na terenie gmin należących do LGD. Wspólnymi mianownikami dla tych dokumentów, pokrywającymi się z celami i przedsięwzięciami zaplanowanymi w LSR są:

1. Zwiększanie atrakcyjności wsi.
2. Rozwój turystyki.
3. Poprawa jakości życia mieszkańców.
4. Powstanie lub modernizacja ogólnodostępnej infrastruktury publicznej.

Lokalna Strategia Rozwoju jako zasadnicze kierunki rozwoju obszaru, który obejmuje wyznaczyła 2 cele ogólne:

1. Rozwój turystyki i rekreacji opartej na zasobach kulturowo-historycznych i przyrodniczych Pałuk.
2. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru objętego LSR

Są one w pełni zbieżne z przeanalizowanymi powyżej priorytetowymi zadaniami wyznaczonymi w dokumentach planistycznych o oddziaływaniu lokalnym oraz regionalnym. Poprzez planowane operacje, w tym szczególnie opisane przedsięwzięcia kluczowe LSR przyczynia się do rozwoju obszaru objętego LSR oraz do rozwoju regionu zgodnie ze wspólnymi dla analizowanych dokumentów kierunkami.

XV. Wskazanie planowanych działań, przedsięwzięć lub operacji realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR.

Lokalna Grupa Działania będzie realizowała swoje cele statutowe oraz cele strategiczne określone w LSR poprzez liczne projekty z możliwych i dostępnych źródeł finansowania. Głównym programem, z którego zamierza korzystać LGD jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007 – 2013.

Planowane projekty w ramach PO KL na lata 2007 - 2013:

W ramach Działania 9.5. planuje się podejmowanie licznych inicjatyw oddolnych na rzecz edukacji na obszarach wiejskich w zakresie rękodzieła, tradycyjnych upraw, twórczości ludowej, ale także języków obcych, wykorzystania nowoczesnych technologii.

W ramach Działania 8.1. LGD planuje organizację szkoleń językowych, zawodowych, kompetencyjnych dla mieszkańców obszaru partnerstwa.

LGD planuje korzystać także z innych programów pomocowych. W ramach Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, którego częścią jest Fundusz dla Organizacji Pozarządowych LGD planuje działania dotyczące podniesienia zdolności instytucjonalnych organizacji pozarządowych z terenu partnerstwa.

Innym programem, z którego zamierza korzystać LGD jest Program Młodzież w działaniu, z którego planowane są projekty współpracy i wymiany, szczególnie współpracy dwu i wielostronnej młodzieży.

Regulacje dotyczące zasady zakazu podwójnego finansowania

LGD w ramach swojej działalności planuje realizację operacji w ramach innych programów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, w tym celu uniknięcia w nakładaniu się pomocy ustalono poniższe zasady dotyczące zakresu obowiązków pracowników.

1. Osobą bezpośrednio odpowiedzialną za realizację operacji z zakresu działania wymienionego w art. 5 ust. 1 pkt 22 i 23 ustawy z dnia 7 marca 2007 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich jest wskazany przez Zarząd wiceprezes LGD. W obecnej kadencji zadania te wykonuje Paweł Sikora – Wiceprezes LGD.
2. Dla każdego projektu (operacji) realizowanego przy współfinansowaniu ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej tworzony będzie oddzielny rachunek bankowy (subkonto).
3. W przypadku realizacji przez pracowników LGD zadań podczas realizacji operacji w ramach innych programów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej zadania tym pracownikom przekazywane są w formie zmiany szczegółowego zakresu czynności pracownika z jednoczesnym przydzieleniem na rzecz tych operacji odpowiedniej części czasu pracy, nie więcej jednak niż $\frac{1}{4}$ wymiaru czasu pracy danej osoby (tj. maksymalnie $\frac{1}{4}$ etatu dla osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy, maksymalnie $\frac{1}{8}$ etatu dla osoby zatrudnionej na $\frac{1}{2}$ etatu, itd.).

4. Wyodrębniona część czasu pracy opłacana jest ze środków danego programu współfinansowanego ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej lub ze środków własnych LGD.
5. Pracownicy LGD na rzecz poszczególnych programów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej mogą wykonywać następujące zadania:
 - a. Dyrektor biura – koordynator projektu, asystent koordynatora projektu;
 - b. Pozostali pracownicy – asystent koordynatora projektu, zadania należące do opisu danego stanowiska pracy, jednakże poza normalnym czasem pracy lub też na zasadach opisanych w punkcie 3 i 4.
6. Dla realizacji programów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej LGD może zawierać umowy cywilno-prawne oraz umowy o pracę (np. na czas określony) z pracownikami, jednakże wykonywanie zadań i obowiązków w ramach tych programów odbywać się musi poza normalnymi godzinami pracy pracowników LGD.
7. Dla realizacji programów współfinansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej LGD może także zawierać umowy cywilno-prawne oraz umowy o pracę (np. na czas określony) także z innymi osobami nie będącymi pracownikami LGD.

XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju dla LGD Pałuki – Wspólna Sprawa przyczyni się do zrównoważonego rozwoju obszaru objętego tym dokumentem. Zniwelowane zostaną problemy zaznaczone w analizie SWOT, a szanse na rozwój zostaną skutecznie wykorzystane.

Realizacja LSR w głównej mierze przyczyni się do rozwoju całej płaszczyzny działań i usług turystycznych. Dotychczas funkcje turystyczne regionu mimo sporej liczby turystów oraz niezaprzeczalnych atrakcji i walorów przyrodniczych były bardzo ograniczone. Poprzez wsparcie działań związanych z rozwojem turystyki wodnej, usług turystycznych, w tym agroturystycznych, z budowaniem elementów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, stworzeniem systemu informacji turystycznej.

W wyniku działań poprawiających jakość życia mieszkańców LSR przyczyni się do podniesienia estetyki wsi, lepszego wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru dla turystów i mieszkańców terenu LGD, z czym związane będzie powstanie nowych miejsc pracy.

Drugim elementem niwelującym znaczące na obszarze partnerstwa bezrobocie będą przeprowadzone w wyniku realizacji LSR szkolenia podnoszące wiedzę, kompetencje i umiejętności zawodowe oraz mobilność na rynku pracy.

Realizacja LSR przyczyni się także do poprawy współpracy z samorządami lokalnymi, przybierze ona formę systematycznego współdziałania. Ścisła współpraca LGD z samorządem lokalnym, z lokalnymi przedsiębiorcami i organizacjami społecznymi, da efekt synergii w postaci skutecznych metod rozwiązywania bieżących problemów. Tego typu

wielosektorowa współpraca nie była dotąd na tym terenie nigdy prowadzona. Jest to więc zdecydowana zmiana jakości funkcjonowania obszaru.

Wsparcie w ramach LSR przedsięwzięć mających na celu powstanie i modernizację infrastruktury społecznej, takiej jak: świetlice, boiska, place zabaw, miejsca spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego, z pewnością zaowocuje większą liczbą inicjatyw społecznych, odbudową nadszarpniętych więzi społecznych, a w konsekwencji rozwojem aktywnego i dobrze zorganizowanego społeczeństwa.

XVII. Informacje o załączanych do LSR załącznikach

Załączniki:

1. Wykaz członków LGD.
2. Opis zaplecza techniczno-organizacyjnego.
3. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego.
4. Wzory pism obowiązujące w trakcie procedury wyboru i procesu odwoławczego.
5. Karta informacyjna projektu wraz z przykładowo wypełnioną kartą.
6. Karta oceny operacji wraz z instrukcją.
7. Wzory uchwał organu decyzyjnego.
8. Opis stanowisk pracy.
9. Wyniki badania ankietowego.
10. Procedura oceny zgodności operacji z LSR, procedura wyboru operacji i procedura odwoławcza - forma graficzna i tabelaryczna.
11. Wzór rejestru wniosków.